

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Ανάλυση των προοπτικών των αλιευτικών προϊόντων στην
Διεθνή αγορά»**

Αθανάσιος Τσακνάκης

ΒΟΛΟΣ 2017

**UNIVERSITY OF THESSALY
SCHOOL OF AGRICULTURAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ICHTHYOLOGY AND AQUATIC
ENVIRONMENT**

POSTGRADUATE MASTER'S THESIS

**«Analysing the perspectives of fisheries products in the
International market »**

Athanasios Tsaknakis

VOLOS 2017

**«Ανάλυση των προοπτικών των αλιευτικών προϊόντων στην
Διεθνή αγορά »**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

1) **Κωνσταντίνος Πολύμερος**, Αναπληρωτής Καθηγητής, Μάρκετινγκ και Πολιτική στην Πρωτογενή Παραγωγή, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ***Επιβλέπων***,

2) **Αθανάσιος Εξαδάκτυλος**, Αναπληρωτής Καθηγητής, Γενετική Υδρόβιων Ζωικών Οργανισμών, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ***Μέλος***,

3) **Ιωάννης Καραπαναγιωτίδης**, Επίκουρος Καθηγητής, Διατροφή υδρόβιων Ζωικών Μικροοργανισμών, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ***Μέλος***.

Στους γονείς μου και στη σύζυγό μου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος « **Αειφορική Διαχείριση Υδάτινου Περιβάλλοντος** » του Τμήματος Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος.

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω ορισμένους από τους ανθρώπους που γνώρισα, συνεργάστηκα μαζί τους και έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίησή της. Πρώτα από όλους θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας, Αναπληρωτή Καθηγητή **κ. Κωνσταντίνο Πολύμερο**, για την πολύτιμη καθοδήγηση του και την εμπιστοσύνη και εκτίμηση που μου έδειξε. Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής μου, τον Αναπληρωτή Καθηγητή **κ. Αθανάσιο Εξαδάκτυλο** και τον Επίκουρο Καθηγητή **κ. Ιωάννη Καραπαναγιωτίδη**.

Θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες σε όλους αυτούς τους ανθρώπους που συνέβαλαν στο να φέρω σε πέρας την παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου και ιδιαίτερα στη σύζυγό μου για την αμέριστη συμπαράσταση, βοήθεια και προ πάντων κατανόηση και ανοχή καθ' όλο το χρονικό διάστημα των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μέσω των προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας που προσφέρει στους καταναλωτές, η ιχθυοκαλλιέργεια έχει πλέον εδραιωθεί ως ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος κλάδος της πρωτογενούς παραγωγής της χώρας, και κατατάσσεται στις κορυφαίες θέσεις σε αξία εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, παρέχοντας σημαντική στήριξη στην εθνική οικονομία. Λόγω και των ιδανικών γεωμορφολογικών και περιβαλλοντικών συνθηκών των ελληνικών θαλασσών, η χώρα μας κατέχει σημαντική θέση στο εμπόριο των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων και ιδιαίτερα των εξαγωγών, στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 κρατών-μελών (Ε.Ε.-28) και παγκοσμίως.

Η συμβολή των δύο κυριότερων εξαγωγικών προϊόντων της Ελλάδας στον κλάδο των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων, δηλαδή της τσιπούρας και του λαβρακίου, στην αύξηση των εξαγωγών και τη μείωση του αρνητικού εμπορικού ισοζυγίου αποτέλεσε την αιτία για την εις βάθος διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας αυτών.

Βασικός σκοπός επομένως της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των προοπτικών των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στο πλαίσιο της αγοράς της Ε.Ε- 27 αρχικά και ειδικότερα η πορεία και εξέλιξη των εξαγωγών για τα προϊόντα λαβράκι και τσιπούρα στη συνέχεια. Συγκεκριμένα, σε πρώτο επίπεδο επιχειρήθηκε η ανάλυση της ανταγωνιστικής θέσης των κυριότερων υποκατηγοριών των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στην ενοποιημένη αγορά των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε.

Για την διεξαγωγή της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν οι δείκτες Συγκριτικού Πλεονεκτήματος του **Vollrath** δηλαδή, το δείκτη του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος (**RXA**), το δείκτη του Σχετικού Εισαγωγικού Πλεονεκτήματος

(RMA) και το δείκτη του Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος (RTA). Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα κατέδειξαν ότι η υποκατηγορία η οποία εμφανίζει σημαντικό Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα (δηλαδή θετική τιμή του δείκτη RTA)-, είναι αυτή των νωπών ψαριών- διατηρημένων σε απλή ψύξη. Στην συγκεκριμένη κατηγορία ανήκουν άλλωστε και τα δύο βασικότερα εξαγωγίμα προϊόντα των ελληνικών θαλασσών, δηλαδή η τσιπούρα και το λαβράκι.

Προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τις προοπτικές των δύο αυτών προϊόντων, εντοπίστηκαν οι κυριότερες εισαγωγικές χώρες-αγορές των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών εξαγωγών, καθώς και οι κυριότερες ανταγωνιστικές χώρες για τις εξαγωγές των δύο κυριότερων ελληνικών υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων (τσιπούρα - λαβράκι) στην αγορά της Ε.Ε.-27.

Στη συνέχεια, επιχειρήθηκε η διερεύνηση της ανταγωνιστικής θέσης και της εξέλιξης του βαθμού ανταγωνιστικότητας, της ελληνικής τσιπούρας και του λαβρακιού στην αγορά της Ε.Ε.-27. Επίσης διερευνήθηκε η ανταγωνιστική θέση της κυριότερης ανταγωνιστικής χώρας ως προς τις εξαγωγές αυτών των προϊόντων, στην ίδια αγορά-στόχο, που είναι η Τουρκία.

Η μελέτη έγινε χρησιμοποιώντας το δείκτη του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος (RXCA), στις χώρες-αγορές των κρατών-μελών της Ε.Ε. Τα συμπεράσματα στα οποία οδηγηθήκαμε για το χρονικό διάστημα 2009-2015 και με αγορά- στόχο την Ε.Ε. 27 είναι ότι η Ελλάδα διαθέτει ισχυρότερη ανταγωνιστική θέση στις εξαγωγές λαβρακιού και τσιπούρας για τα έτη 2009-2014, έναντι του βασικότερου ανταγωνιστή της που είναι η Τουρκία.

Συνεπώς, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι, η αγορά των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων, χαρακτηρίζεται από έντονα ανταγωνιστικό και

ευμετάβλητο περιβάλλον. Έτσι, οι στρατηγικές Μάρκετινγκ των ελληνικών εξαγωγών τσιπούρας και λαβρακιού, θα πρέπει μεταξύ των άλλων, να έχουν ως βασικό στόχο, τη διερεύνηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της λειτουργίας των αγορών-στόχου, τον εντοπισμό της συνεχώς μεταβαλλόμενης ανταγωνιστικής θέσης των χωρών που συμμετέχουν και πολύ περισσότερο την κατανόηση των ραγδαία αυξανόμενων απαιτήσεων των καταναλωτών, στις συγκεκριμένες αυτές αγορές-στόχους.

Λέξεις κλειδιά: Αλιευτικά και υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα, ανταγωνιστικότητα, Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	07
1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
1.1Η ΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	19
1.1.1 Η αξιοποίηση των ψαριών.....	20
1.1.2 Ποιότητα και ασφάλεια των ψαριών των αλιευτικών προϊόντων.....	22
1.1.3 Το διεθνές εμπόριο.....	24
1.2 Η ΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	37
1.2.1 Αλιεία.....	39
1.2 Υδατοκαλλιέργεια.....	44
1.2.3 Οργάνωση της αγοράς.....	49
1.2.4 Δαπάνες και όγκος της κατανάλωσης ψαριών στην Ε.Ε-28.....	51
1.3 Η ΑΛΙΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	56
1.3.1 Εξωτερικό εμπόριο.....	69
1.3.2 Κοινές προδιαγραφές εμπορίας – Ενημέρωση του καταναλωτή - Ιχνηλασιμότητα.....	70
1.3.3 Οργανώσεις παραγωγών.....	71
1.3.4 Στήριξη της τιμής	71
1.3.5 Χρηματοδοτικά προγράμματα ελέγχου.....	72
1.3.5.1 Ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης και καταγραφής των αλιευτικών δραστηριοτήτων (ΟΣΠΑ).....	73
1.3.5.2 Οικονομικές ενισχύσεις	73
1.3.6 Σύγχρονες τάσεις.....	77
1.4 Λαβράκι.....	80
1.5 Τσιπούρα.....	82

1.6 Πλεονεκτήματα τσιπούρας και λαβρακιού ιχθυοκαλλιέργειας.....	85
1.7 Διαμόρφωση τιμών τσιπούρας λαυρακιού.....	86
2. ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ.....	94
2.1 Εισαγωγικά – έννοια ανταγωνιστικότητας	95
2.2 Δείκτες ανταγωνιστικότητας.....	96
2.3 Επιλογή δεικτών.....	101
2.4 Δεδομένα.....	103
3. ΑΠΟΤΕΛΑΣΜΑΤΑ.....	105
3.1 Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων.....	105
3.2 Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής τσιπούρας και λαβρακιού.....	114
3.2.1 Εισαγωγικά.....	114
3.2.2 Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού λαβρακιού.....	122
3.2.3 Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικής τσιπούρας	128
4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ	134
4.1 Συζήτηση	134
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	141
5.1 Συμπεράσματα	141
5.2 Προτάσεις	142
6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	143
7. ABSTRACT.....	146
8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	148

1. Εισαγωγή

Η Ελλάδα, τα τελευταία 25 χρόνια, ανταποκρινόμενη έγκαιρα στις διαμορφούμενες προκλήσεις και προοπτικές στην παραγωγή προϊόντων υδατοκαλλιέργειας παρουσίασε μία εντυπωσιακή - και πρωτόγνωρη σε παγκόσμιο επίπεδο - ανάπτυξη στο τομέα αυτό. Αξιοποιώντας τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα του Ελληνικού αρχιπελάγους, ο πλέον δυναμικός, παραγωγικός και αποδοτικός κλάδος της υδατοκαλλιέργειας, αυτός της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, αναπτύχθηκε με ρυθμούς που σύντομα κατέστησαν τη χώρα ως τη μεγαλύτερη παραγωγό τσιπούρας και λαβρακιού στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου. Το 1985 η συνολική παραγωγή κυμάνθηκε περί τους 100 τόνους έτοιμου προϊόντος, ποσότητα που προήλθε από τη λειτουργία 12 μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας. Σήμερα δραστηριοποιούνται 63 επιχειρήσεις με 366 μονάδες σε όλη την Ελλάδα.

Εκτός από τις ιδανικές γεωμορφολογικές και περιβαλλοντικές συνθήκες των ελληνικών θαλασσών, η ανάπτυξη του κλάδου στηρίχθηκε σε σημαντικό βαθμό στις επιτυχείς επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και το έντονο εγχώριο επενδυτικό ενδιαφέρον, στα ερευνητικά και τεχνολογικά επιτεύγματα της εγχώριας και της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, καθώς και στην ευρωπαϊκή και εθνική πολιτική οικονομικών ενισχύσεων.

Ο συνδυασμός των παραπάνω είχε σαν αποτέλεσμα μία δυναμική πορεία αύξησης των μονάδων και του όγκου παραγωγής, τόσο υπό την μορφή ψαριού σε εμπορεύσιμο μέγεθος, όσο και του 'γόνου' αυτών ως εμπορικό προϊόν. Για τη υποστήριξη του κλάδου δημιουργήθηκε ένα ευρύτερο επιχειρηματικό, επιστημονικό και εκπαιδευτικό οικοδόμημα. Δημιουργώντας θέσεις απασχόλησης και επενδύοντας σε τεχνολογίες που συμβάλουν στη προστασία του περιβάλλοντος, ενισχύθηκε η

ανταγωνιστικότητα του κλάδου. Ταυτόχρονα, στηρίχθηκαν έμπρακτα οι εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς ο κλάδος συνέβαλε στην οικονομική αναζωογόνηση ακριτικών και απομακρυσμένων περιοχών με μειωμένες εναλλακτικές δυνατότητες ανάπτυξης. Επιπλέον, ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η συμβολή του κλάδου όχι μόνο στην κάλυψη του εγχώριου εμπορικού ελλείμματος σε φρέσκα ιχθυηρά, αλλά και στη μείωση του αντίστοιχου Κοινοτικού, στηρίζοντας με τον τρόπο αυτό βασικούς πυλώνες της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.

Προσφέροντας προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας στους καταναλωτές, η ιχθυοκαλλιέργεια έχει πλέον εδραιωθεί ως ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος κλάδος της πρωτογενούς παραγωγής της χώρας, και κατατάσσεται στις κορυφαίες θέσεις σε αξία εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, παρέχοντας σημαντική στήριξη στην εθνική οικονομία. Το ψάρι ιχθυοκαλλιέργειας μεγαλώνει στο φυσικό του περιβάλλον, απαιτεί άριστες συνθήκες και καθαρά νερά, τρέφεται με ασφαλής και υψηλής διατροφικής αξίας τροφές, δεν δέχεται ορμόνες ή άλλες αυξητικές ουσίες και αναπτύσσεται με ταχύτερους ρυθμούς από το ελεύθερο. Έχει ένα ακόμα προσόν: η τιμή πώλησης του είναι χαμηλότερη από το άγριο ψάρι. Επιπλέον, είναι διαθέσιμο 365 ημέρες το χρόνο και θα μπορούσε να βρίσκεται καθημερινά στο τραπέζι μας.

Τυφλές γευσιγνωσίες, που έγιναν ανάμεσα σε ευρωπαίους καταναλωτές, κατέληξαν σε μηδαμινή ή καμιά γευστική διαφορά μεταξύ ελεύθερου και εκτρεφόμενου ψαριού, του ίδιου είδους. Οι συνεχείς βελτιώσεις των συνθηκών εκτροφής, τα υψηλά πρότυπα των καταξιωμένων ελληνικών εταιριών και τα καθαρά

και "οξυγονωμένα" νερά των θαλασσών μας, φέρνουν το ελληνικό ψάρι ιχθυοκαλλιέργειας ποιοτικά και γευστικά δίπλα στο ελεύθερο¹.

Ο εξαγωγικός προσανατολισμός της ελληνικής θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας υπήρξε έντονος από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ανάπτυξής της. Η συνέπεια των παραδόσεων και της κάλυψης της αγοραστικής ζήτησης με προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας, εγγυημένης φρεσκάδας και πιστοποιημένης ποιότητας κατέστησαν τα προϊόντα του κλάδου αναγνωρίσιμα σε απαιτητικές αγορές, τόσο των Ευρωπαϊκών όσο και τρίτων χωρών. Σε ορισμένες αγορές της Ε.Ε., όπως της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου η τσιπούρα και το λαβράκι της ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας έχουν αποκτήσει τη δική τους 'ταυτότητα', και καλύπτουν μεγάλο μέρος της ζήτησης σε πολλές χώρες του εξωτερικού².

Αξιοσημείωτη είναι ότι η υψηλού επιπέδου τεχνογνωσία που έχει αποκτηθεί, η εντατική έρευνα, ο πειραματισμός και η ανάπτυξη στους ιχθυογεννητικούς σταθμούς έχουν οδηγήσει σε αύξηση της αποδοτικότητας του κλάδου και σε μείωση του κόστους παραγωγής αλλά και του κόστους κεφαλαίου ανά παραγόμενη μονάδα.

Οι ιχθυοκαλλιέργειες στην Ελλάδα είναι ένας από τους ταχύτατα αναπτυσσόμενους τομείς. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της Ελλάδας είναι το μήκος και η εκπληκτική ποικιλομορφία της ακτογραμμής της. Ειδικότερα, στα περίπου 16.000 χιλιόμετρα (είναι η πιο εκτεταμένη ακτογραμμή της Μεσογείου) των ελληνικών ακτών, βρίσκονται εγκατεστημένες περισσότερες από 200 μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας και 25 σταθμοί παραγωγής γόνου, ενώ συνολικά απασχολούνται 40.000 άτομα και

---

¹<http://www.pliinfoforiodotis.gr/index.php/news/society/difere/6689-psaria-ixthiotrofiou>

²<http://sev4enterprise.org.gr/wp-content/uploads/2014/05/PROIONTA-5.pdf>

παράγονται πάνω από 231.000 τόνοι ιχθυηρών. Στα μεσογειακά είδη, κυρίως τσιπούρα και λαβράκι, η ελληνική παραγωγή ανέρχεται στους 90.000 τόνους φέρνοντας τη χώρα μας σε πρώτη θέση στη Μεσόγειο, με παραγωγή που ξεπερνά το 50% της ευρωπαϊκής³.

Σύμφωνα με στοιχεία πρόσφατης έκθεσης (Αύγουστος, 2014) της ομοσπονδίας των ευρωπαϊών παραγωγών ιχθυοκαλλιέργειας (FEAP, Federation of European Aquaculture Producers) σχετικά με την παραγωγή ψαριών στην Ευρώπη την περίοδο 2004-2013, η συνολική παραγωγή σε τσιπούρα και λαβράκι πέρυσι στη χώρα μας ανήλθε σε 123.000 έναντι 93.500 τόνων της Τουρκίας. Πιο αναλυτικά, η παραγωγή τσιπούρας στην Ελλάδα ανήλθε στους 75 χιλιάδες τόνους (έναντι 41.700 τόνων της Τουρκίας) ενώ η παραγωγή στο λαβράκι έφθασε στους 48.000 τόνους έναντι 51.600 τόνων της Τουρκίας. Οι ενδείξεις αυτές προκύπτουν από την εξέλιξη της περυσινής παραγωγής γόνου στις δύο αυτές χώρες. Σε ότι αφορά το λαβράκι, η Ελλάδα αύξησε το 2013 την παραγωγή γόνου σε σχέση με το 2012 (192.000 τόνοι από 184.000), σε αντίθεση με την Τουρκία που τη μείωσε (160.000 από 205.000 τόνους). Στο μέτωπο της τσιπούρας, η Ελλάδα αύξησε το 2013 την παραγωγή γόνου σε σχέση με το 2012 (266.000 από 245.000 τόνους), σε αντίθεση με την Τουρκία που τη μείωσε (140.000 τόνοι από 185.000). Ωστόσο παρατηρήθηκε μια πτωτική τάση για τα έτη 2014 – 2015. Ειδικότερα, σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του ΣΕΘ για τον κλάδο των ιχθυοκαλλιεργειών, το 2015 “έκλεισε” για την Ελλάδα με μείωση της παραγωγής τσιπούρας κατά 8%, από τους 71.000 τόνους το 2014 σε 65.000 τόνους το 2015. Αντιθέτως, είχαμε αύξηση της παραγωγής λαβρακιού στην Ελλάδα κατά 7%, από τους 42.000 τόνους το 2014 στους 45.000 τόνους το 2015.

---

³http://www.nearhus.gr/site/index.php?article_id=37&article_parent_id=15

Μείωση κατά 2,5% παρουσίασε το 2015 η παραγωγή τσιπούρας και λαβρακιού, σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Ελληνικών Θαλασσοκαλλιεργειών (ΣΕΘ) και κυμάνθηκε συνολικά στους 110.000 τόνους από 113.000 τόνους το 2014. Η μείωση αυτή προήλθε από την κάμψη της παραγωγής στην τσιπούρα με τις συνολικές απώλειες ωστόσο να αντισταθμίζονται ως ένα βαθμό από την αύξηση της παραγωγής στο λαβράκι. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΣΕΘ το 2015 αποτελεί τη χρονιά με τη μικρότερη παραγωγή από το 2011, οπότε αυτή διαμορφώθηκε σε 108.000 τόνους.

Σύμφωνα με παράγοντες του κλάδου, ένας πιθανός λόγος για τον οποίο οι Τούρκοι μειώνουν την παραγωγή σε τσιπούρα και λαβράκι είναι το γεγονός ότι από το καλοκαίρι του 2012 η κυβέρνηση σταμάτησε την επιδότηση της παραγωγής (επιδότηση που κυμαινόταν γύρω στα 40 λεπτά του ευρώ ανά κιλό), με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους αυτής. Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με πρόσφατο δημοσίευμα της Wall Street Journal, εμπόδιο στην ανάκαμψη και εξυγίανση της ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας αποτελεί και ο παρωχημένος πτωχευτικός κώδικας.⁴

Οι επιπτώσεις της υδατοκαλλιέργειας στους πληθυσμούς των ψαριών, τα θαλάσσια οικοσυστήματα, την ποιότητα του νερού και την κοινωνία μπορεί να είναι σημαντικά και μετρήσιμα μειωμένες, όταν εφαρμόζονται υπεύθυνες πρακτικές. Πρακτικές σήμερα απολύτως απαραίτητες, αφού με την ταχεία ανάπτυξη του κλάδου και την αύξηση της ζήτησης σε ψαρικά εκτροφής, είναι σημαντικό να προστατεύσουμε τα θαλάσσια οικοσυστήματα και να κρατήσουμε τις θάλασσές μας ζωντανές, ελαχιστοποιώντας τις επιπτώσεις της υδατοκαλλιέργειας σε αυτές⁵.

---

⁴<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26519&subid=2&pubid=113330993>

⁵<http://www.wwf.gr/news/1842-2016-07-06-12-07-14>

Η ΑΒ Βασιλόπουλος και το WWF Ελλάς στο πλαίσιο της συνεργασίας τους προκειμένου η αλυσίδα σούπερ μάρκετ να διαχειρίζεται υπεύθυνα τις προμήθειές της σε προϊόντα υδατοκαλλιέργειας, μαζί με τη ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε., ξεκινούν την υλοποίηση ενός προγράμματος που έχει σαν στόχο την περαιτέρω βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης τριών μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας τσιπούρας και λαβρακιού του Νηρέα στο Αλιβέρι, τον Αστακό και την Ναύπακτο.

Το πρόγραμμα «Βελτίωσης υπεύθυνης υδατοκαλλιέργειας» (Aquaculture Improvement Project) υλοποιείται με βάση τα πρότυπα της οικολογικής πιστοποίησης υπεύθυνης υδατοκαλλιέργειας Aquaculture Stewardship Council (ASC) που έχουν έως σήμερα αναπτυχθεί για άλλα εκτρεφόμενα είδη. Το ASC είναι ένας ανεξάρτητος, διεθνής οργανισμός πιστοποίησης σε σχέση με την υπεύθυνη διαχείριση των επιπτώσεων της υδατοκαλλιέργειας στο περιβάλλον και τον άνθρωπο. Αυτή τη στιγμή, το ASC διαθέτει πρότυπα για 7 διαφορετικά εμπορικά είδη, μεταξύ των οποίων ο σολομός, οι γαρίδες και το γατόψαρο Βιετνάμ (pangasius).

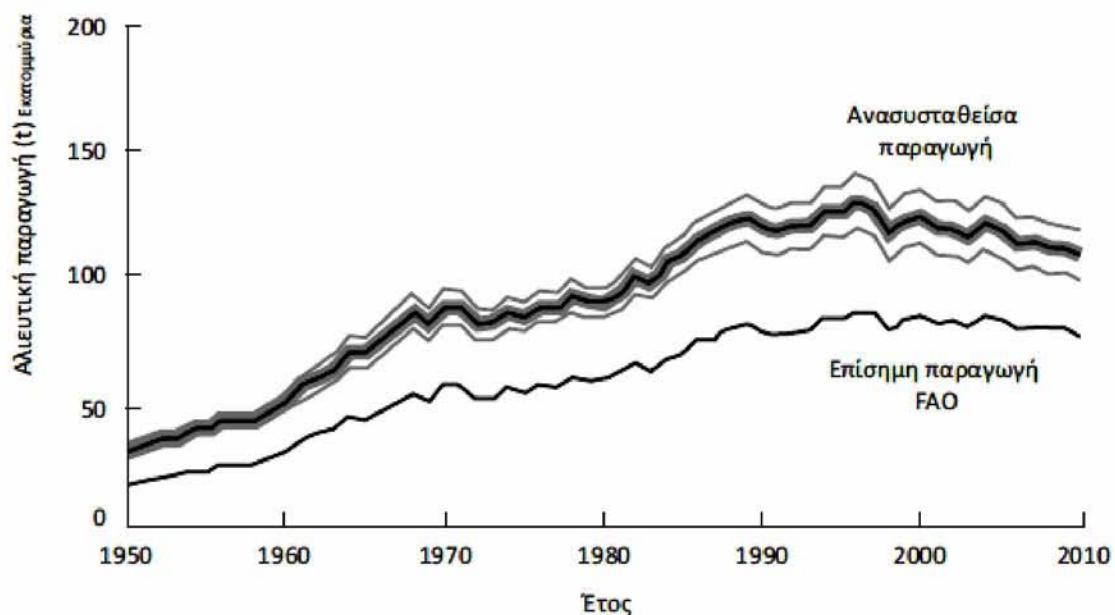
Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί τη δεύτερη φάση της ευρύτερης συνεργασίας της ΑΒ Βασιλόπουλος και του WWF Ελλάς σχετικά με την υπεύθυνη υδατοκαλλιέργεια. Η πρώτη φάση της συνεργασίας εστίαζε στην αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση των εισαγόμενων και εγχώριων προμηθειών υδατοκαλλιέργειας της ΑΒ Βασιλόπουλος, αλλά και την ανάπτυξη ενός σχεδίου δράσης για την υπεύθυνη ιχθυοκαλλιέργεια τσιπούρας και λαβρακιού στην Ελλάδα.

Το γαλάζιο σήμα ASC το έχουν κερδίσει 420 φάρμες υδατοκαλλιέργειας προσφέροντας περισσότερα από 5.000 πιστοποιημένα προϊόντα σε 58 χώρες σε όλο τον κόσμο. Τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας αποτέλεσαν το 2013 σχεδόν το 50% της παγκόσμιας παραγωγής αλιευμάτων. Η κατανάλωση αλιευμάτων στην Ε.Ε. καλύπτεται

κατά 10% από την υδατοκαλλιέργεια, 25% από την αλιεία και 65% από εισαγωγές από τρίτες χώρες. Οι εκτρεφόμενες γαρίδες αντιπροσωπεύουν το 55% της γαρίδας που παράγεται σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι περισσότερες γαρίδες υδατοκαλλιέργειας παράγονται στην Κίνα, στην Ταϊλάνδη, την Ινδονησία, την Ινδία, το Βιετνάμ, τη Βραζιλία, το Εκουαδόρ και το Μπαγκλαντές, έχοντας δημιουργήσει σημαντικά έσοδα σε αυτές τις αναπτυσσόμενες χώρες. Ο σολομός ιχθυοκαλλιέργειας είναι το ταχύτερα αναπτυσσόμενο σύστημα παραγωγής τροφίμων στον κόσμο, αντιπροσωπεύοντας το 70% (2,4 εκατομμύρια μετρικοί τόνοι) της αγοράς.

1.1 ΑΛΙΕΙΑ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η τεχνολογική πρόοδος σε συνδυασμό με την αύξηση της αλιευτικής προσπάθειας, δηλαδή την αύξηση του αριθμού των αλιευτικών σκαφών και της αποδοτικότητάς τους, τις τελευταίες δεκαετίες, οδήγησε στην αύξηση της συνολικής παγκόσμιας αλιευτικής παραγωγής από 8 εκατομμύρια τόνους ετησίως τη δεκαετία του 1900 σε περίπου 167 εκατομμύρια τόνους το 2014, με βάση τα επίσημα στοιχεία του διεθνούς οργανισμού Food and Agriculture Organization (FAO) των Ηνωμένων Εθνών (FAO 2014, Εικ.1.1).

Εικόνα 1.1: Παγκόσμια αλιευτική παραγωγή σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του οργανισμού FAO και ανασυσταθείσα παραγωγή (με τα όρια εμπιστοσύνης) (τροποποιημένη από Pauly&Zeller 2016).

Όμως, σύμφωνα με την πρόσφατη ανασύσταση (δηλαδή ο υπολογισμός με βάση όλες τις καταγραφές) της παγκόσμιας αλιευτικής παραγωγής (Pauly & Zeller 2015) η συνολική βιομάζα που αφαιρείται από τους ωκεανούς, η οποία εκτός από την επίσημη

παραγωγή περιλαμβάνει την παράκτια την ερασιτεχνική αλιεία, την αλιεία επιβίωσης (η αλιεία που διεξάγεται για την προσωπική διατροφή και διαβίωση ενός ατόμου ή της οικογένειάς του), καθώς επίσης την παράνομη και μη καταγεγραμμένη παραγωγή και τα απορριπτόμενα αλιεύματα, ξεπερνά τα τελευταία χρόνια τους 120 εκατομμύρια τόνους ετησίως με πτωτική τάση.

Η παγκόσμια αλιευτική παραγωγή καταγράφεται από το 1950 από τον διεθνή οργανισμό FAO που υπάγεται στα Ηνωμένα Έθνη. Ο FAO δημοσιεύει ετήσια στατιστικά δελτία αλιείας (Yearbook of Fishery Statistics) που περιέχουν πληροφορίες για τις ετήσιες εκφορτώσεις των ψαριών, των καρκινοειδών, των μαλακίων και άλλων υδρόβιων οργανισμών (φυτικών και ζωικών).

1.1.1 Αξιοποίηση των ψαριών

Η πιο κοινή χρήση των αλιευτικών πόρων είναι τα τρόφιμα. Πάνω από το 75% της παγκόσμιας παραγωγής ψαριών χρησιμοποιούνται για άμεση κατανάλωση από τον άνθρωπο και η κατανάλωση των φρέσκων ψαριών αυξάνεται σε βάρος των άλλων μορφών αλιευτικών προϊόντων (π.χ. κονσέρβες ψαριών). Τα ψάρια που εκφορτώνονται και δεν χρησιμοποιούνται για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση ανάγονται σε ιχθυάλευρα και λάδι (περίπου 33 εκατομμύρια τόνους ετησίως) που χρησιμοποιούνται ως ζωοτροφές, κυρίως για χοίρους και κοτόπουλα και, πιο πρόσφατα, για την αύξηση των σαρκοφάγων υδρόβιων ειδών (όπως ο σολομός, γαρίδες, λαβράκι, τσιπούρα, κλπ).

Από τα ψάρια που προορίζονται για άμεση κατανάλωση από τον άνθρωπο, ο όγκος της αγοράς φρέσκου ψαριού σχεδόν διπλασιάστηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Το φρέσκο ψάρι είναι τώρα το πιο σημαντικό αλιευτικό προϊόν (σχεδόν το ήμισυ της αγοράς), και ακολουθούν τα κατεψυγμένα, οι κονσέρβες και τα αλίπαστα ψάρια. Καθώς πάνω από το ένα τρίτο της παγκόσμιας παραγωγής ψαριών

τόρα διαπραγματεύεται διεθνώς, η ποιότητα και η εγγύηση της ασφάλειας έχει γίνει ένα σημαντικό ζήτημα.

Τα ψάρια αποτελούν μια πολύτιμη πηγή πρωτεϊνών και θρεπτικών συστατικών στη διατροφή πολλών χωρών και η συμβολή τους στην ασφάλεια των τροφίμων αυξάνεται σημαντικά. Απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή ο χειρισμός μετά τη συγκομιδή, την επεξεργασία και τη μεταφορά των ψαριών, ώστε να διασφαλιστεί η σωστή ποιότητα και η ασφάλεια. Η διατήρηση της διατροφικής αξίας του ψαριού, η συντήρηση της πλούσιας σύνθεσής του και η αποφυγή δαπανηρών και εξουθενωτικών επιπτώσεων από ασθένειες που μεταδίδονται από άρρωστα ψάρια είναι ζητήματα ζωτικής σημασίας.

Τα γενικά αποδεκτά όρια παραγωγής από την αλιεία, σε συνδυασμό με το αυξανόμενο χάσμα μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης των ψαριών για κατανάλωση από τον άνθρωπο, επιβεβαιώνουν ότι οι απώλειες μετά τη συγκομιδή αποτελούν απαράδεκτη σπατάλη των περιορισμένων φυσικών πόρων. Οι απώλειες μετά τη συγκομιδή των ψαριών εμφανίζονται σε διάφορες μορφές. Η φυσική απώλεια υλικού προκαλείται, για παράδειγμα από την κακή διαχείριση και διατήρηση ή την απόρριψη των παρεπιπτόντων αλιευμάτων. Οικονομικές απώλειες συμβαίνουν όταν η αλλοίωση της υγρασίας του ψαριού έχει ως αποτέλεσμα την μείωση της τιμής ή όταν υπάρχει ανάγκη να προ-επεξεργασθούν τα ψάρια, αυξάνοντας έτσι το κόστος του τελικού προϊόντος. Επιπλέον, ανεπαρκείς μεθόδους διαχείρισης και επεξεργασίας μπορεί να μειώσει τα θρεπτικά συστατικά, που οδηγεί σε διατροφικές απώλειες. Ομοίως, η μείωση των μεγάλων ποσοτήτων αλιευμάτων σε ζωοτροφές μπορεί να θεωρηθεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ως «απώλεια» για την ανθρώπινη ασφάλεια των τροφίμων.

Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί τις τελευταίες δεκαετίες σχετικά με τη δημιουργία διεθνών συμφωνημένων προτύπων και διαδικασιών που εξασφαλίζουν

στους καταναλωτές μια καλή ποιότητα των αλιευτικών προϊόντων. Επίσης, μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), συμφώνησαν σε σύνολα κανόνων που αποσκοπούν στην πρόληψη καταστάσεων χρησιμοποιώντας θέματα ποιότητας και ασφάλειας των εμπορικών φραγμών. Ωστόσο, τα προβλήματα προκύπτουν κατά τη χρήση αυτών των προτύπων, διαδικασιών και κανόνων. Το σύστημα ανάλυσης κινδύνων και κρίσιμων σημείων ελέγχου (HACCP), μια συστηματική και προληπτική προσέγγιση για τη διασφάλιση της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων, είναι πλέον αποδεκτή σε όλο τον κόσμο ως το πιο αποδοτικό σύστημα για την ποιότητα και την διασφάλιση της ποιότητας και έχει καταστεί υποχρεωτικό σε πολλές χώρες. Αλλά οι διαφορές προκύπτουν με τον τρόπο που το σύστημα εφαρμόζεται στην πράξη.

Ο Codex Alimentarius του FAO και η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ), που δημιουργήθηκε το 1963, είναι ένας εθελοντικός κώδικας για τη θέσπιση διεθνών προτύπων για την ασφάλεια και την ποιότητα των τροφίμων. Οι συμφωνίες για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο και για τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα αναγνωρίζουν την Επιτροπή του Codex Alimentarius ως το διεθνές πρότυπο-ρύθμισης του σώματος για την ασφάλεια των τροφίμων και ενθαρρύνει τις χώρες μέλη να χρησιμοποιήσουν τα πρότυπα του Codex για τη διευκόλυνση της διεθνούς εναρμόνισης και του εμπορίου ψαριών - αν και απομένουν ακόμη πολλά που πρέπει να γίνουν για την επίτευξη διεθνούς εναρμόνισης και για να αναπτυχθεί ένα αντίστοιχο πλαίσιο.

1.1.2 Ποιότητα και ασφάλεια των ψαριών και αλιευτικών προϊόντων

Οι ορθές πρακτικές υγιεινής κατά το χειρισμό, την κατασκευή και τη μεταφορά των ψαριών και αλιευτικών προϊόντων, καθώς και επαρκή ψύξη καθ' όλη τη διαδικασία, μπορεί να μειώσουν σημαντικά τα κρούσματα μεταδιδόμενων ασθενειών από ψάρια. Μέτρα που εξασφαλίζουν υψηλά πρότυπα ποιότητας και ασφάλειας, κατά

συνέπεια, θα μειώσουν επίσης τις απώλειες μετά τη συγκομιδή. Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης, η παγκόσμια ομοσπονδία των εθνικών φορέων τυποποίησης, ορίζει την «ποιότητα» ως «το σύνολο των γνωρισμάτων και των χαρακτηριστικών ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που έχει την ικανότητα να ικανοποιεί εκφρασθείσες ή μη ανάγκες" (ISO 8402). Η ποιότητα των ψαριών και προϊόντων ψαριών στηρίζεται κυρίως σε ασφαλή, υγιεινά παραγόμενα προϊόντα.

Το σύστημα Ανάλυση Κινδύνων και Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου (HACCP) της διασφάλισης ασφάλειας και ποιότητας των τροφίμων έχει κερδίσει παγκόσμια αναγνώριση ως το πιο αποδοτικό και αξιόπιστο διαθέσιμο σύστημα. Το πρότυπο HACCP καθορίζει επίσης τις διαδικασίες για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του. Το HACCP είναι ένα αρκετά ευέλικτο σύστημα που εφαρμόζεται με επιτυχία σε όλα τα κρίσιμα στάδια - από τη συγκομιδή των ψαριών μέχρι την κατανάλωσή τους. Για να λειτουργήσει ένα τέτοιο σύστημα με επιτυχία, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να συνεργαστούν κάτι που συνεπάγεται αύξηση της εθνικής ικανότητας για την καθιέρωση και τη διατήρηση των μέτρων HACCP. Η υπεύθυνη αρχή του ελέγχου του συστήματος πρέπει να σχεδιάσει και να εφαρμόσει το σύστημα, διασφαλίζοντας ότι τα μέτρα παρακολούθησης και διορθωτικών έχουν τεθεί σε εφαρμογή.

Ο κλάδος της αλιείας πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι εγκαταστάσεις διακίνησης των ψαριών, η επεξεργασία και η μεταφορά τους πληρούν τα απαιτούμενα πρότυπα. Κατάλληλη κατάρτιση τόσο της βιομηχανίας όσο και τον έλεγχο του προσωπικού αρχή πρέπει να παρέχεται από ιδρύματα υποστήριξης, και από κανάλια για την ανατροφοδότηση που έχουν οριστεί από τους καταναλωτές. Η εξασφάλιση υψηλών προτύπων ποιότητας και ασφάλειας είναι σωστή οικονομική πρακτική, που

ελαχιστοποιεί τις απώλειες που προκύπτουν από την αλλοίωση, τη ζημιά στο εμπόριο και από την ασθένεια μεταξύ των καταναλωτών.

1.1.3 Το διεθνές εμπόριο

Το εμπόριο ψαριών είναι κοινό σε όλες τις κοινωνίες και έχει λάβει χώρα από αμνημονεύτων χρόνων. Ένας ψαράς που επιστρέφει με περισσότερα ψάρια από ό, τι απαιτεί η κάλυψη των προσωπικών αναγκών έχει την τάση να ανταλλάξει αυτό το πλεόνασμα ψαριών για άλλα αγαθά ή υπηρεσίες. Η κατανομή των ψαριών σε παγκόσμιο επίπεδο είναι πολύ άνιση. Κάποια μέρη απολαμβάνουν αφθονία πολύ πέρα από τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού, ενώ άλλα μπορεί να μην έχουν άμεση πρόσβαση στους αλιευτικούς πόρους. Αυτό σημαίνει ότι το εμπόριο έχει να διαδραματίσει ένα ρόλο, προκειμένου να επιτευχθεί μια πιο ομοιόμορφη κατανομή των ψαριών σε όλο τον κόσμο, όπου το σύνολο της αλυσίδας εμπορίας λαμβάνεται υπόψη. Ο ρόλος του εμπορίου και της αλυσίδας εμπορίας είναι να αναδιανείμει τα ψάρια και τα προϊόντα αλιείας ανάλογα με τη ζήτηση.

Η θεωρία του διεθνούς εμπορίου ισχυρίζεται ότι το ελεύθερο και ανεμπόδιο εμπόριο θα μπορούσε να βελτιστοποιήσει τα οφέλη των αλιευτικών πόρων για την ανθρωπότητα στο σύνολό της. Πολλοί, ωστόσο, θεωρούν πως η ιδέα του ελεύθερου εμπορίου στον τομέα της αλιείας, είναι έντονα προσβαλλόμενη επειδή υπάρχουν συχνά δασμολογικοί και μη δασμολογικοί φραγμοί στο εμπόριο και άλλοι διαστρεβλωτικοί παράγοντες, όπως είναι για παράδειγμα οι επιδοτήσεις και οι δασμοί, που είναι παρόντες σε πολλές εμπορικές σχέσεις. Η ανταλλαγή και η αμοιβαία πρόσβαση στις πληροφορίες είναι ζωτικής σημασίας για επιτυχημένες εμπορικές πρακτικές.

Έχουν τεκμηριωθεί σημαντικά πλαίσια σε σχέση με το εμπόριο στον τομέα της αλιείας. Κανόνες διεθνούς εμπορίου έχουν αναπτυχθεί μέσω αρκετών εμπορικών

διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT). Στην τελευταία από αυτές, ο Γύρος της Ουρουγουάης το 1993, συμφωνήθηκε να θεσπίσουν τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) και ολοκληρώθηκε μια σειρά από σημαντικές συμφωνίες σχετικά με την αλιεία. Η Επιτροπή Αλιείας του FAO έχει μια Υποεπιτροπή για το Εμπόριο Ψαριών, η οποία παρέχει ένα διακυβερνητικό φόρουμ για συμβουλές και προτάσεις σχετικά με τις τεχνικές και οικονομικές πτυχές του εμπορίου για τα ψάρια και τα προϊόντα αλιείας.

Πάνω από το ένα τέταρτο των αλιευμάτων του ευρωπαϊκού αλιευτικού στόλου αλιεύονται σε ύδατα εκτός της Ένωσης. Περίπου το 8% των αλιευμάτων της Ε.Ε. (2004-2006) αλιεύονται βάσει αλιευτικών συμφωνιών που έχουν συναφθεί με τρίτες χώρες, ενώ ένα 20% περίπου αλιεύεται σε ανοικτές θάλασσες, κυρίως σε περιοχές που βρίσκονται υπό την εποπτεία περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας.

Η Ε.Ε., ως σημαντική αλιευτική δύναμη και η μεγαλύτερη ενιαία αγορά προϊόντων αλιείας παγκοσμίως, διαδραματίζει επίσης πρωτεύοντα ρόλο στη βελτίωση της διακυβέρνησης μέσω διάφορων διεθνών οργανισμών. Για το σκοπό αυτό απαιτείται η εκπόνηση και η εφαρμογή ενιαίας πολιτικής διαχείρισης της αλιείας και, γενικότερα, ενός δικαίου της θάλασσας. Η Ε.Ε. συνεργάζεται στενά με τους εταίρους της από όλο τον κόσμο, μέσω των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα του FAO, καθώς και άλλων οργανισμών όπως του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Η παραγωγή της παγκόσμιας υδατοκαλλιέργειας έχει αυξηθεί πάρα πολύ κατά τη διάρκεια των τελευταίων 50 ετών σε περίπου 80,64 εκ. τόνους το 2015 που αντιστοιχεί σε περισσότερο από το 50% της παγκόσμιας παραγωγής αλιευμάτων.

Από μια παραγωγή μικρότερη των 0,8 εκατομμυρίων τόνων το 1951 και αξίας μικρότερης των 400.000 €, έχει υπερβεί τα 97 εκατομμύρια τόνους το 2013, με

συνολική αξία κατά την πρώτη πώληση άνω των 125,64 δισ. €. Η συμβολή της υδατοκαλλιέργειας στην παραγωγή των αλιευτικών προϊόντων που καταναλώνονται έχει αποκτήσει ήδη μεγάλη σημασία. Από το 13,4% το 1990, εκτιμάται πως περισσότερο από το ήμισυ του συνόλου των αλιευτικών προϊόντων που καταναλώνονται παγκοσμίως προέρχεται από μονάδες υδατοκαλλιέργειας όπου παράγονται ψάρια, οστρακοειδή, φύκια, μαλάκια και άλλα είδη. Αν ληφθεί υπόψη ότι το 2013 ο όγκος παραγωγής από την συλλεκτική αλιεία ανήλθε σε 93,8 εκατομμύρια τόνους αλιευμάτων γίνεται αντιληπτό ότι η υδατοκαλλιέργεια παρέχει σήμερα στην ανθρωπότητα περισσότερα προϊόντα από την αλιεία.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τροφίμων (FAO), μέχρι το 2030 πάνω από το 65% των αλιευτικών προϊόντων θα προέρχεται από την υδατοκαλλιέργεια.

Το 2014 καταγράφηκαν συνολικά 400 διαφορετικά είδη υδατοκαλλιέργειας (ψάρια, μαλάκια, καρκινοειδή, φύκια, ασπόνδυλα, αμφίβια και ερπετοειδή) τα οποία καλλιεργήθηκαν ανά τον κόσμο με διαφορετικά συστήματα και τεχνολογίες εκτροφής, στη θάλασσα ή σε εσωτερικά ύδατα. Ο διαρκώς αυξανόμενος αριθμός εκτρεφόμενων ειδών αποδεικνύει και την ταχύτατη τεχνολογική ανάπτυξη που έχει επιτευχθεί στον τομέα.

Από το 1950 που άρχισε να αναπτύσσεται η υδατοκαλλιέργεια, έχει εξελιχθεί σε μια δραστηριότητα με σημαντικές κοινωνικοοικονομικές προεκτάσεις. Σύμφωνα με το FAO η αλιεία και η υδατοκαλλιέργεια μαζί προσφέρουν θέσεις εργασίας σε 660 έως και 820 εκατομμύρια ανθρώπους (10-12% της ανθρωπότητας), ενώ η υδατοκαλλιέργεια προσφέρει περίπου 12 εκατ. θέσεις εργασίας.

Η ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας δεν είναι ισόρροπα κατανεμημένη καθώς πάνω από τα 2/3 παράγονται στην Ασία. Πιο συγκεκριμένα, η γεωγραφική κατανομή της παραγωγής διαμορφώθηκε το 2014 ως εξής:

- Ασία: πρόκειται μακράν για τον μεγαλύτερο προμηθευτή προϊόντων υδατοκαλλιέργειας αφού εκεί παράγεται το 91,92 % της παγκόσμιας παραγωγής (89,357 εκατ. τόνοι). Η Κίνα αποτελεί την χώρα με την μεγαλύτερη παραγωγή (74,1 εκατ. τόνοι).
- Αμερική: παράγεται το 3,13% της παγκόσμιας παραγωγής (3 εκατ. τόνοι) και στην Λατινική Αμερική και την Καραϊβική σημειώθηκε από το 2000 ένας από τους μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης (10%).
- Ευρώπη: αντιπροσωπεύει το 2,9% της παγκόσμιας παραγωγής (2,82 εκατ. τόνοι) και παρουσιάζει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά αύξησης της παραγωγής από το 2000 και θεαματική αύξηση των εισαγωγών από τρίτες χώρες με ανταγωνιστικά προϊόντα χαμηλότερου κόστους.
- Αφρική: παράγεται μόλις το 1,78% της παγκόσμιας παραγωγής (1,73 εκατ. τόνοι) ωστόσο σημείωσε τον ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης από το 2000 με 11,7%.
- Ωκεανία: είναι η ήπειρος με την μικρότερη παραγωγή παγκοσμίως, μόλις το 0,2% (202.225 τόνοι περίπου).

Σε παγκόσμιο επίπεδο σχεδόν το 90% των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας παράχθηκε το 2014 από 10 χώρες, κυρίως στην Ασία. Η Κίνα με παραγωγή 74,1 εκατ. τόνους προϊόντων υδατοκαλλιέργειας παραμένει η πρώτη παραγωγός παγκοσμίως. Μεταξύ των 10 κορυφαίων εθνών σε ότι αφορά την παραγωγή, ξεχωρίζει η ισχυρή ανάπτυξη που παρατηρήθηκε το 2014 στην Ινδονησία (φύκια, τιλάπια, κυπρίνος και γαρίδες) και την Ινδία 8,1 % (κυπρίνος και γαρίδες). Παρατηρείται επίσης εντυπωσιακή

αύξηση στην υδατοκαλλιεργητική παραγωγή της Αιγύπτου, όπου με αύξηση της τάξης του 7,8% το 2013, έφτασε τους 1.097.544 τόνους.

Η υψηλότερη παραγωγή τσιπούρας και λαβρακιού από την συλλεκτική αλιεία σημειώθηκε το 2004 με 10.370 τόνους. Από τότε έχει μειωθεί κατά 20% και τα τελευταία δέκα χρόνια κυμαίνεται μεταξύ 7.500 – 8.500 τόνων ετησίως. Αντιθέτως η παραγωγή υδατοκαλλιέργειας των δύο αυτών ειδών αυξάνεται διαρκώς τα τελευταία 45 χρόνια.

Συγκεκριμένα, το 2015 η συνολική παραγωγή (αλιεία και υδατοκαλλιέργεια) των δυο ειδών ήταν 339.070 τόνοι εκ των οποίων το 97,5% (330.540 τόνοι) καλύφθηκε από την ιχθυοκαλλιέργεια και το υπόλοιπο 2,5% (8.530 τόνοι) από την ελεύθερη αλιεία. Η αύξηση της παραγωγής τα τελευταία χρόνια οφείλεται κυρίως στην αύξηση της παραγωγής από μη ευρωπαϊκές χώρες, κυρίως την Τουρκία.

Η εκτροφή τσιπούρας και λαβρακιού καταγράφηκε το 2014 σε 20 χώρες, κυρίως στην ευρύτερη περιφέρεια της Μεσογείου, με την παραγωγή τους να κυμαίνεται από 500 κιλά μέχρι 113.000 τόνους. Το 60% της παγκόσμιας παραγωγής πραγματοποιείται σε 2 χώρες της ανατολικής Μεσογείου, την Ελλάδα και την Τουρκία. Η Ελλάδα με παραγωγή που κυμαίνεται τα τελευταία χρόνια μεταξύ 110.000 – 120.000 τόνους αποτελεί παραδοσιακά την μεγαλύτερη παραγωγό χώρα αντιπροσωπεύοντας το 1/3 της παγκόσμιας παραγωγής. Ακολουθεί η Τουρκία η οποία τα τελευταία χρόνια έχει αναδειχτεί σε σημαντική παραγωγό.

Αναλυτικότερα, το 2015 παράχθηκαν 330.540 τόνοι τσιπούρας και λαβρακιού σημειώνοντας μείωση 2.2.% σε σχέση με το 2014 (337.980 τόνοι). Το 84% της παραγωγής προήλθε από 5 χώρες, την Ελλάδα (113.000 τόνοι), την Τουρκία (87.000 τόνοι), την Ισπανία (33.606 τόνοι), την Αίγυπτο (27.544 τόνοι) και την Ιταλία (14.700

τόνοι) ενώ το υπόλοιπο 16% προήλθε από 15 χώρες της ευρύτερης περιοχής της Μεσογείου και της Μ. Ανατολής.

Ανά είδος, το 2015 παράχθηκαν 173.024 τόνοι τσιπούρας, σημειώνοντας μείωση 4,3% σε σχέση με το 2014 (180.464 τόνοι). Οι κύριοι παραγωγοί ήταν η Ελλάδα με 71.000 τόνους (41%), η Τουρκία με 37.000 τόνους (21%) η Ισπανία με 16.230 τόνους (9%), η Αίγυπτος με 15.053 τόνους (9%), η Τυνησία με 10.035 τόνους (6%) και η Ιταλία με 8.200 τόνους (5%). Το υπόλοιπο 14% (23.706 τόνοι) παράχθηκε από λοιπές χώρες.

Η παραγωγή γόνου τσιπούρας το 2015 (διαθέσιμα στοιχεία μόνο για Ε.Ε. και Τουρκία) εκτιμάται σε 589,447 εκατ. ιχθύδια παρουσιάζοντας οριακή μείωση 1,32% σε σχέση με το 2014 που ήταν 581,8 εκατ. ιχθύδια. Το 40% του γόνου παράχθηκε από την Ελλάδα (237 εκατ. ιχθύδια), το 25% από την Τουρκία (149 εκατ. ιχθύδια), το 12% από την Ιταλία (67 εκατ. ιχθύδια) και το 11% από την Ισπανία (65,8 εκατ. ιχθύδια).

Το 2015 παράχθηκαν 157.516 τόνοι λαβρακιού, σημειώνοντας οριακή μείωση 0,7% σε σχέση με το 2014 (157.716 τόνοι). Οι κύριοι παραγωγοί ήταν η Τουρκία με 50.000 τόνους (32%), η Ελλάδα με 42.000 τόνους (27%), η Ισπανία με 17.376 τόνους (11%), η Αίγυπτος με 12.491 τόνους (8%) και η Ιταλία με 6.500 τόνους (4%). Το υπόλοιπο 8% (29.149 τόνοι) παράχθηκε από όλες τις υπόλοιπες χώρες. Σε σχέση με τον συνολικό όγκο παραγωγής ψαριών υδατοκαλλιέργειας, η τσιπούρα και το λαβράκι αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 0,7% ως προς τον όγκο και το 1,8% ως προς την αξία των ψαριών υδατοκαλλιέργειας παγκοσμίως.

Η ταχεία ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στη συγκεκριμένη περιοχή οφείλεται σε μια ποικιλία παραγόντων όπως α) η ιστορία του κλάδου στη χώρα, β) ο μεγάλος πληθυσμός, γ) η έντονη οικονομική ανάπτυξη, δ) το χαλαρό ρυθμιστικό πλαίσιο και

τέλος ε) οι ολοένα αυξανόμενες εξαγωγικές δυνατότητες. Η ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην Ευρώπη και τη βόρεια Αμερική ήταν ραγδαία κατά τη διάρκεια της περιόδου 1980-1990. Έκτοτε παρουσιάζει στασιμότητα, πιθανώς λόγω κανονιστικών περιορισμών τόσο στις περιοχές όπου αναπτύσσεται όσο και σε άλλους ανταγωνιστικούς παράγοντες, μολονότι η αγορά για ψάρια και θαλασσινά έχει συνεχώς την τάση να αναπτύσσεται.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας, μεταξύ 1970 και 2006 ήταν 6,9% ετησίως (FAO 2009α), αν και φαίνεται να επιβραδύνεται (μέσος όρος 5,8% μεταξύ 2004 και 2008). Η γενική αυτή εξέλιξη αντανακλά το τυπικό πρότυπο που μπορεί να ιδωθεί και σε επίπεδο κάθε χώρας ξεχωριστά, δηλαδή μια τάση προσαρμογής της παραγωγής που, μετά από μια περίοδο έντονης και ταχείας ανάπτυξης, επιβραδύνθηκε ένεκα της αύξησης του ανταγωνισμού και άλλων περιοριστικών παραγόντων. Τα υψηλότερα ποσοστά σχετικής αύξησης μεταξύ του 2006 και του 2007 βρίσκονται σε χώρες με σχετικά χαμηλή παραγωγή, όπως το Λεσότο (6450%), η Ρουάντα (910%) και η Ουκρανία (591%). Αν και οι τιμές αυτές αποτελούν έναν χρήσιμο δείκτη για νέες πρωτοβουλίες στο χώρο της υδατοκαλλιέργειας, το μικρότερο ποσοστό ανάπτυξης σε χώρες με ήδη σημαντική παραγωγή έχει πολύ μεγαλύτερο αντίκτυπο. Για παράδειγμα, 5,2% ανάπτυξης στην Κίνα αντιπροσώπευε το 52,3% της συνολικής αύξησης της παγκόσμιας προσφοράς της υδατοκαλλιέργειας για το 2007. Η δεύτερη πιο σημαντική χώρα στον τομέα αυτό ήταν το Βιετνάμ, το οποίο συνέβαλε κατά 16,7% στην παγκόσμια παραγωγή υδατοκαλλιέργειας με ρυθμό αύξησης 30,1%.

Οι ελληνικές ιχθυοκαλλιέργειες εξακολουθούν να δέχονται ισχυρό ανταγωνισμό από τον αντίστοιχο κλάδο στην Τουρκία σε όλες πλέον σχεδόν τις αγορές του εξωτερικού. Το παρήγορο είναι ότι η μείωση της παραγωγής γόνου στην Τουρκία

συνέβαλε καθοριστικά στην αύξηση των τιμών για τις εξαγωγές τσιπούρας και λαβρακίου. Μάλιστα, η τάση αυτή των υψηλών τιμών συνεχίστηκε και το 2015, όπως εκτιμούν παράγοντες του κλάδου στην Ελλάδα, αλλά και το αρμόδιο τμήμα του FAO.

Ενδεικτικό του παραπάνω είναι ότι σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του FAO το ελληνικό λαβράκι και η ελληνική τσιπούρα ιχθυοκαλλιεργειών διατέθηκαν το 2014 στις ξένες αγορές με τιμές κατά 13% υψηλότερες σε σχέση με το 2013. Σε υψηλότερες τιμές διατέθηκαν και τα τουρκικά ψάρια, κατά 10% το λαβράκι και κατά 18% η τσιπούρα. Πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα των πιέσεων που δέχεται ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών από την Τουρκία είναι η ρωσική και η αμερικανική αγορά.

Μετά το εμπάργκο που επέβαλε η ρωσική κυβέρνηση στις εισαγωγές ψαριών από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι προμήθειες από την Ελλάδα, τη Γαλλία και την Ιταλία αντικαταστάθηκαν από αντίστοιχα προϊόντα της Τουρκίας και χωρών της Βόρειας Αφρικής. Σύμφωνα με στοιχεία της ρωσικής κυβέρνησης το 93% των εισαγωγών λαβρακίου και το 92% των εισαγωγών τσιπούρας είναι τουρκικής προέλευσης.

Η Ελλάδα παραμένει ο κυριότερος προμηθευτής των ΗΠΑ σε τσιπούρα και λαβράκι ιχθυοτροφείου, όμως το μερίδιο των τουρκικών ψαριών αυξάνεται επικίνδυνα. Το 2013 τετραπλασιάστηκε, ενώ ανάλογη εξέλιξη αναμένεται και για το 2014 (δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα στοιχεία). «Εάν συνεχισθεί αυτή η τάση, η Τουρκία θα εξελιχθεί σε κυρίαρχο προμηθευτή της ραγδαία αναπτυσσόμενης αμερικανικής αγοράς», επισημαίνει ο FAO στη σχετική έκθεσή του.

Καλό νέο για τις ελληνικές εταιρείες αποτελεί η ανάκαμψη, έστω και οριακή, της ζήτησης για ψάρια στην Ιταλία, όπου λόγω ύφεσης είχε υποχωρήσει τα προηγούμενα χρόνια. Τα κακά νέα είναι ότι τα ελληνικά ψάρια ανταγωνίζονται πλέον

τα αρκετά φθηνότερα τουρκικά, ενώ έχει αυξηθεί το μερίδιο και των εισαγωγών από την Κροατία. Σημάδια ανάκαμψης δείχνει και η ισπανική αγορά με τη ζήτηση, αλλά και τις τιμές να αυξάνονται, κάτι που δεν ισχύει για τη γαλλική, όπου οι εισαγωγές ψαριών διαρκώς φθίνουν, όπως επίσης και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ισχυρή, αντιθέτως, είναι η ζήτηση στη Γερμανία. Μάλιστα, αν και αρχικά οι τιμές στα ψάρια από Τουρκία ήταν πολύ χαμηλές σε σύγκριση με τις τιμές των ψαριών από την Ελλάδα, η μεγάλη ζήτηση έχει πλέον οδηγήσει σε σημαντικό κλείσιμο της «ψαλίδας». Η διατήρηση των τιμών σε υψηλά επίπεδα αποτελεί, αν μη τι άλλο, ευνοϊκή συγκυρία για τις ελληνικές εταιρείες έτσι ώστε να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες αναδιάρθρωσής τους, οι οποίες μέχρι στιγμής, γίνονται με αργά βήματα.

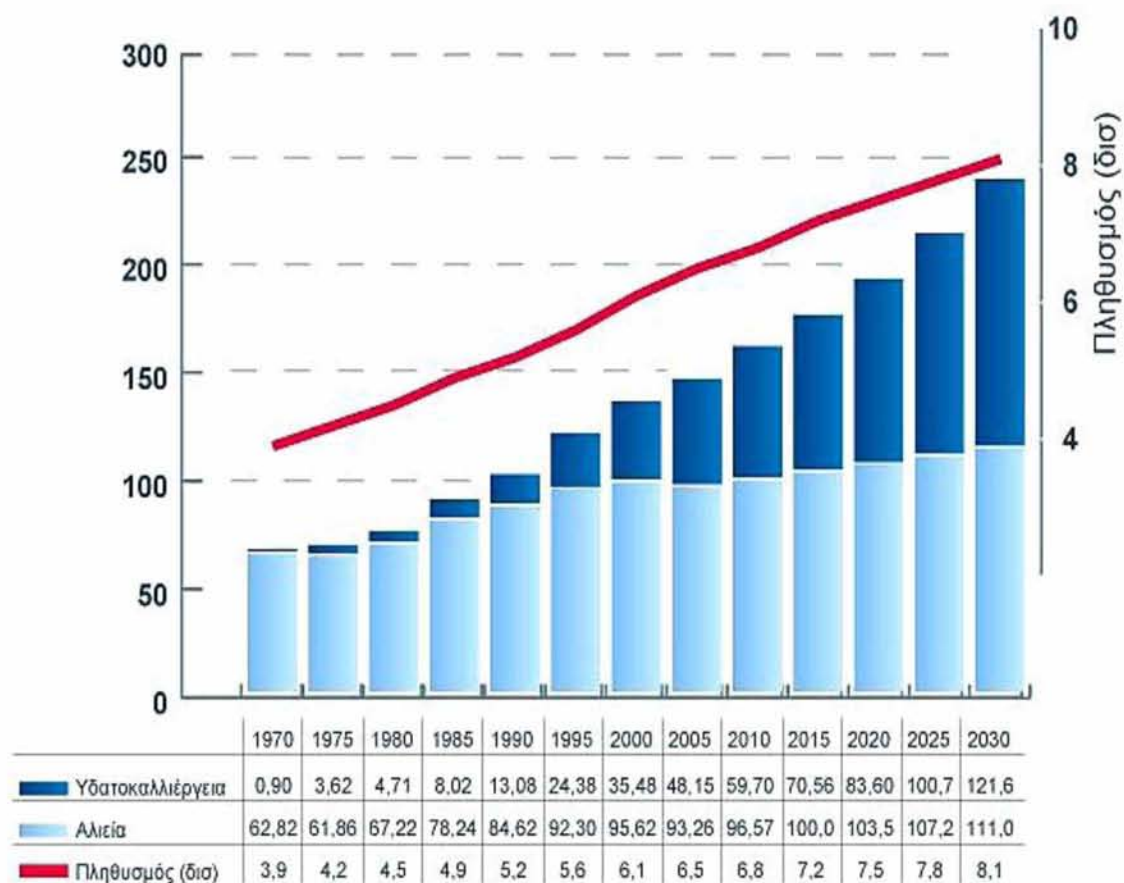
Ωστόσο εκτιμάται ότι ο συνολικός όγκος παραγωγής της ιχθυοκαλλιεργητικής βιομηχανίας παρουσίασε κάμψη κατά το 2015, η οποία το 2014 είχε καταγράψει μειωμένες ζημιές και διανύει περίοδο εκτεταμένων χρηματοοικονομικών και λειτουργικών αναδιρθρώσεων. Ο τομέας το 2014 είχε εμφανίσει μείωση των ζημιών του της τάξης του 16% και μειωμένες - πλην όμως και πάλι υψηλές - βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Στη διεθνή έκθεση τροφίμων Anuga 2015 που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στην Κολωνία, η ελληνική ιχθυοκαλλιέργεια είχε την τιμητική της, μάλιστα ο Γερμανός υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης στην έναρξη της έκθεσης, εξέφρασε την επιθυμία για ενίσχυση της εμπορικής συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών. Η Ελλάδα κατέχει σήμερα μερίδιο που αντιστοιχεί στο 47% της συνολικής κατανάλωσης λαβρακίου και τσιπούρας στη γερμανική αγορά όπου το 2014 εξήγαγε σχεδόν 3.000 τόνους, αξίας περίπου 15 εκατ. ευρώ.

Η βασικότερη πρόκληση που έπρεπε να αντιμετωπίσει ο κλάδος τα τελευταία έξι χρόνια ήταν η εξασφάλιση της βιωσιμότητάς του. Σύμφωνα με τον κ. Πελεκανάκη, «ο στόχος αυτός φαίνεται να έχει επιτευχθεί στον μεγαλύτερο βαθμό του, αφού η εν εξελίξει διαδικασία εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης του κλάδου αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί εντός του 2016 με τη δημιουργία ισχυρών και βιώσιμων εταιρειών με επαρκή κεφάλαια για να υλοποιήσουν ένα όραμα ανάπτυξης».

Το 2005 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) πρόβλεψε ότι μέχρι το 2025 η υδατοκαλλιέργεια θα καλύψει πάνω από το 50% της παγκόσμιας ζήτησης για θαλασσινά.

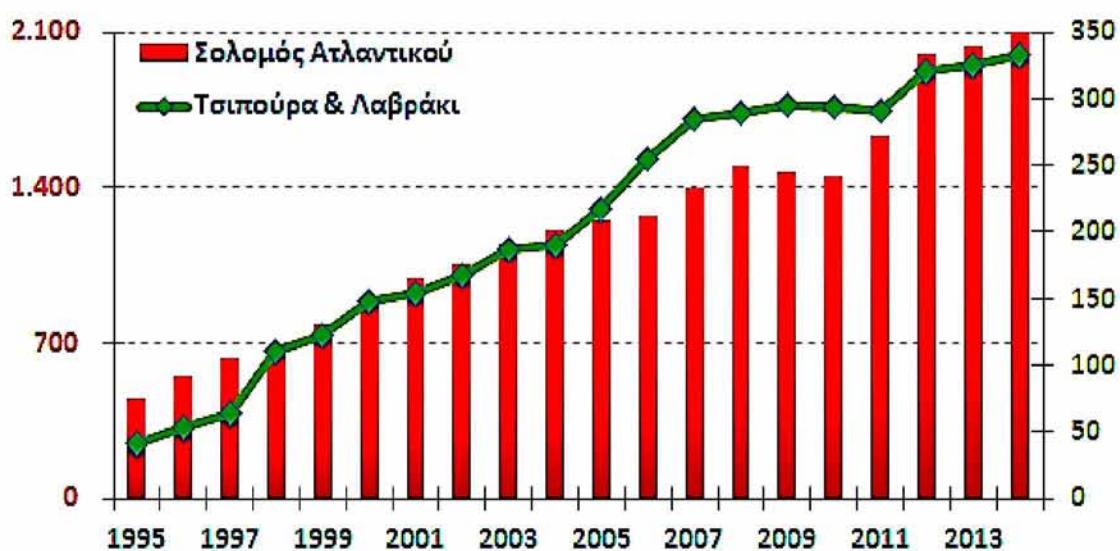
Σχήμα: 1.1: Προοπτικές για παγκόσμια υδατοκαλλιέργεια και αλιεία το 2005.

Πηγή: FAO.

Ο στόχος του 50% καλύφθηκε ήδη από το 2009, σύμφωνα με τα Πρακτικά της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών των ΗΠΑ (PNAS). Σήμερα παράγονται στο νερό περισσότερα από 50 εκατομμύρια μετρικοί τόνοι τροφής που καλύπτουν το 50% της συνολικής ζήτησης για ψάρια, οστρακοειδή, μαλακόδερμα κ.α.

Σύμφωνα με FAO, η υδατοκαλλιέργεια είναι ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος κλάδος ζωϊκής παραγωγής για ανθρώπινη κατανάλωση. Η παγκόσμια κατά κεφαλή παραγωγή αυξήθηκε από τα 0,7 κιλά το 1970 στα 7,8 κιλά το 2006, σημειώνοντας ραγδαία ετήσια άνοδο. Η παραγωγή θαλασσινών ψαριών αντιπροσωπεύει το 3% της παγκόσμιας υδατοκαλλιέργειας σε όγκο, αλλά το 8% σε αξία.

Την μεγαλύτερη θέση καταλαμβάνει η παλαιότερη καλλιέργεια ατλαντικού σολομού, ενώ η καλλιέργεια λαβρακιού – τσιπούρας κατέχει τη δεύτερη μεγαλύτερη θέση παγκοσμίως⁶.

Σχήμα: 1.2: Παγκόσμια παραγωγή 1995-2014 (σε χιλ. τόνους).
Πηγή: Kontali Analyse.

⁶http://www.nireus.com/53_1/mesogeiakh-ixthuokalliergeia-ekseliksh--prooptikes

Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία του F.A.O. (πρόγραμμα Fish Stat Plus, www.fao.org) η συνολική παγκόσμια παραγωγή συλλεκτικής αλιείας και υδατοκαλλιεργειών ανήλθε το 2008 στους 160 εκατομμύρια τόνους αυξημένη κατά 25% περίπου σε σχέση με το 1999, ενώ η παγκόσμια παραγωγή προϊόντων συλλεκτικής αλιείας παρουσίασε μία ελαφρά μείωση (περίπου 2%) το έτος 2008 σε σχέση με το 1999. Από τους 160 εκατομμύρια τόνους οι 69 εκατομμύρια τόνοι προέρχονται από την παραγωγή των υδατοκαλλιεργειών, ενώ οι 91 εκατομμύρια τόνοι προέρχονται από την άσκηση της συλλεκτικής αλιείας. Το 2014 η συνολική παραγωγή ανήλθε σε 167 τόνους, αυξημένη μεν αλλά με μειωμένους ρυθμούς, ενώ φαίνεται η συλλεκτική αλιεία ακόμη να ξεπερνά το μέγεθος των υδατοκαλλιεργειών. Το 2015 παράχθηκαν 157.516 τόνοι λαβρακιού, σημειώνοντας οριακή μείωση 0,7% σε σχέση με το 2014 (157.716 τόνοι).

Οι κύριοι παραγωγοί ήταν η Τουρκία με 50.000 τόνους (32%), η Ελλάδα με 42.000 τόνους (27%), η Ισπανία με 17.376 τόνους (11%), η Αίγυπτος με 12.491 τόνους (8%) και η Ιταλία με 6.500 τόνους (4%). Το υπόλοιπο 8% (29.149 τόνοι) παράχθηκε από όλες τις υπόλοιπες χώρες. Συνοπτικά η παγκόσμια παραγωγή κατανεμήθηκε το 2014 ως εξής:

Πίνακας 1.1: Παγκόσμια συνολική αλιεία το 2014 (σε τόνους).

ΑΛΙΕΙΑ	ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
93445234	73783725	167228959

Πηγή: FAO.

Πιο συγκεκριμένα η πορεία της παγκόσμιας αλιείας και της παγκόσμιας ιχθυοκαλλιέργειας παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 1.2: Παγκόσμια συνολική αλιεία και ιχθυοκαλλιέργεια (σε τόνους).

ΕΤΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΛΙΕΙΑ	90191524	90199919	89130056	93682833	91310941	92669169	93445234
ΥΔ/ΓΕΙΑ	52914298	55685720	58972772	61808953	66465614	70260700	73783725
ΣΥΝΟΛΟ	143105822	145885639	148102828	155491786	157776555	162929869	167228959

Πηγή: FAO.

Τέλος ο πίνακας 1.3 παρουσιάζει την κατάταξη των ηπείρων στη συνολική παγκόσμια παραγωγή συλλεκτικής αλιείας και υδατοκαλλιέργειών.

Πίνακας 1.3: Παγκόσμια Αλιεία ανά ήπειρο (σε τόνους).

ΗΠΕΙΡΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΦΡΙΚΗ	4808516	4949857	5131295	5030103	5680313	5523568	5780407
ΑΜΕΡΙΚΗ	21451724	20581415	17017075	22000989	17922398	18240261	16383428
ΑΣΙΑ	39695094	39946012	40991136	41366665	42165808	42883243	44680235
ΕΥΡΩΠΗ	12743970	13011306	13515258	13014351	12679158	13107542	13387145
ΩΚΕΑΝΙΑ	1219636	1206831	1192027	1153435	1247439	1186351	1310139
ΑΛ.ΧΩΡΕΣ	29066	34031	18777	18243	10098	22155	7999

Πηγή: FAO.

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, για το 2014 η Ευρωπαϊκή Αλιεία βρίσκεται στην τρίτη θέση στην παγκόσμια κατάταξη.

1.2 Η ΑΛΙΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

Η Ε.Ε. είναι η μεγαλύτερη αλιευτική αγορά στον κόσμο και καθαρός εισαγωγέας ψαριών και άλλων προϊόντων αλιείας. Κάθε τρία χρόνια η Ε.Ε. θεσπίζει αυτόνομες δασμολογικές ποσοστώσεις (ΑΔΠ) για ορισμένα είδη ψαριών και προϊόντων αλιείας. Οι ΑΔΠ επιτρέπουν την εισαγωγή στην Ε.Ε. μιας ορισμένης ποσότητας ενός προϊόντος με μηδενικό ή μειωμένο δασμολογικό συντελεστή, συνήθως, 4% ή 6%. Οι ποσοστώσεις συμβάλλουν στην αύξηση της προσφοράς πρώτων υλών τις οποίες χρησιμοποιεί η ευρωπαϊκή μεταποιητική βιομηχανία, σε περιόδους κατά τις οποίες η προσφορά αυτή στην Ε.Ε. δεν επαρκεί για την κάλυψη της ζήτησης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση⁷ έχει συμφωνήσει ότι από το 2015 και μέχρι το 2020 το αργότερο όπου είναι δυνατόν θα πρέπει να αξιοποιηθούν όλα τα ιχθυαποθέματα ώστε να παράγεται η μέγιστη βιώσιμη απόδοση για το μακροπρόθεσμο (ΜΒΑ). Αυτό σημαίνει ότι θα είναι δυνατόν προκύπτουν τα υψηλότερα αριθμητικά αλιεύματα χωρίς μάλιστα να επηρεάζεται και η μελλοντική παραγωγικότητα των αποθεμάτων. Στο Βόρειο Ατλαντικό και τα παρακείμενα ύδατα (Βόρεια Θάλασσα, Βαλτική Θάλασσα, Skagerrak, Kattegat, στα δυτικά της Σκωτίας, στη Θάλασσα της Ιρλανδίας και Κελτική Θάλασσα), τα αλιεύματα περιορίζονται σε επίπεδα που βασίζονται σε επιστημονικές συμβουλές - τα μέσα για να γίνει αυτό είναι τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (ΤΑC), τα οποία υποδιαιρούνται σε εθνικές ποσοστώσεις. Αυτά θέτουν τα όρια για την ποσότητα των ψαριών που μπορούν να αλιευθούν και να εκφορτωθούν.

Το διάγραμμα που ακολουθεί δείχνει τον αριθμό των αποθεμάτων ψαριών, ανάλογα με το στόχο της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης (με πράσινο χρώμα) και τον

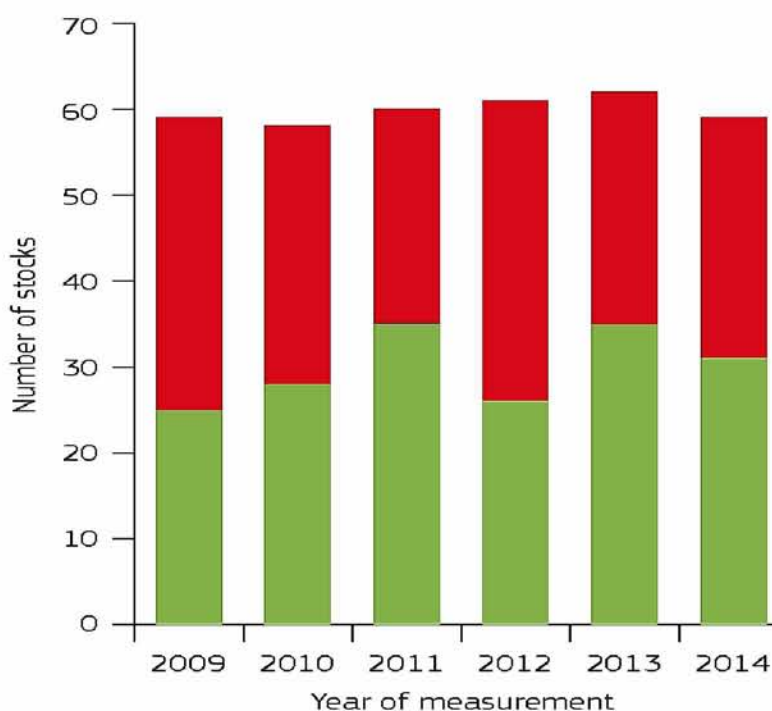
⁷http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/publications/pcp_en.pdf

αριθμό των αποθεμάτων που υπεραλιεύονται σε σχέση με το στόχο αυτό (με κόκκινο χρώμα)

■ Number of stocks overfished

■ Number of stocks within MSY

North-East Atlantic and adjacent waters

Σχήμα 1.3: Ο αριθμός των αποθεμάτων ψαριών που υπεραλιεύονται το 2014.

Πηγή: Eurostat.

Στη Μεσόγειο Θάλασσα, το 93% των αξιολογημένων αποθεμάτων ψαριών υπεραλιεύθηκε το 2015.

Οι ακούσιες επιπτώσεις της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και στα οικοσυστήματα πρέπει επίσης να μετριαστούν. Όπου είναι αναγκαίο, η Ε.Ε. λαμβάνει μέτρα για την προστασία ευαίσθητων ενδιαιτημάτων, όπως κοράλλια βαθέων υδάτων, καθώς και για τη μείωση της ακούσιας βλάβης για τα θαλασσοπούλια, τις φώκιες και τα δελφίνια.

1.2.1 Αλιεία

Τα αλιεύματα προέρχονται από ιχθυαποθέματα που κατά κανόνα έχουν υψηλή, αλλά όχι απεριόριστη, αναπαραγωγική ικανότητα. Αν δεν ασκείται έλεγχος στην αλιεία, τα αποθέματα θα εξαντληθούν και η αλιεία δεν θα είναι πλέον μια οικονομικά βιώσιμη δραστηριότητα. Είναι προς το γενικό συμφέρον να εφαρμοστεί ένα σύστημα διαχείρισης της αλιείας, το οποίο:

- θα διασφαλίζει την αναπαραγωγή των αποθεμάτων για μακροπρόθεσμες υψηλές αποδόσεις
- θα θέτει τις βάσεις δημιουργίας ενός κερδοφόρου κλάδου
- θα εγγυάται τη δίκαιη κατανομή των αλιευτικών δυνατοτήτων, και
- θα εξασφαλίζει τη διατήρηση των θαλάσσιων πόρων.

Κύριος στόχος της διαχείρισης της αλιείας στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) είναι να διασφαλιστούν μακροπρόθεσμα υψηλές αλιευτικές αποδόσεις για όλα τα ιχθυαποθέματα, στο μέτρο του δυνατού με ορίζοντα το 2020. Ο στόχος αυτός είναι γνωστός ως μέγιστη βιώσιμη απόδοση. Ένας άλλος στόχος, που αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία, είναι η μείωση, στο ελάχιστο δυνατό - ή και η πλήρης εξάλειψη - των ανεπιθύμητων αλιευμάτων και των σπάταλων πρακτικών, μέσω της σταδιακής καθιέρωσης της υποχρέωσης εκφόρτωσης. Τέλος, η νέα ΚΑΠ έχει αναθεωρήσει τους κανόνες της και τη δομή διαχείρισης, με την περιφερειοποίηση και την αυξημένη διαβούλευση των ενδιαφερομένων. Η ΚΑΠ καθιερώθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του '70 και έκτοτε υπέστη πολλές μεταρρυθμίσεις, η τελευταία από τις οποίες τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014. Η τρέχουσα διάρθρωση της κοινής

οργάνωσης των αγορών είναι καθορισμένη βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας από το 2000 με τον Καν. (ΕΚ) 104/2000. Ωστόσο, σύντομα αναμένεται με τη μεταρρύθμιση της ΚΟΑ να αντικατασταθεί από νεότερο Κανονισμό, ύστερα από διαπραγματεύσεις στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΚΟΑ χρησιμοποιεί τέσσερα εργαλεία για τη διασφάλιση σταθερών τιμών για παραγωγούς και σταθερής προσφοράς για μεταποιητές και καταναλωτές:

- **Κοινές προδιαγραφές εμπορίας** (επίπεδα τιμών και ποιότητας), όπως η νωπότητα, το μέγεθος και η παρουσίαση των προϊόντων.
- **Οργανώσεις παραγωγών**, που βοηθούν τα μέλη τους να προγραμματίζουν την παραγωγή τους και χαράσσουν κοινές στρατηγικές εμπορίας.
- **Σύστημα στήριξης τιμών**, το οποίο καθορίζει ελάχιστες τιμές για ορισμένα προϊόντα και παρέχει χρηματοδοτική βοήθεια όταν τα προϊόντα αποσύρονται από την αγορά.
- **Κανόνες για το εμπόριο με τρίτες χώρες.**

Στόχος της ΚΑΠ είναι να διασφαλίσει ότι οι κλάδοι της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας είναι περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμοι και ότι αποτελούν πηγή υγιεινών τροφίμων για τους πολίτες της Ε.Ε. Παράλληλα, η ΚΑΠ επιδιώκει να προωθήσει έναν δυναμικό κλάδο αλιείας και να εξασφαλίσει ένα εύλογο επίπεδο διαβίωσης για τις κοινότητες που ζουν από την αλιεία.

Αν και η μεγιστοποίηση των αλιευμάτων έχει μεγάλη σημασία, εντούτοις πρέπει να ισχύουν κάποια όρια. Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι οι αλιευτικές πρακτικές δεν υπονομεύουν την αναπαραγωγική ικανότητα των ιχθυοπληθυσμών. Η σημερινή πολιτική ορίζει ότι για το διάστημα 2015 - 2020 θα πρέπει να προβλεφθούν όρια

αλιευμάτων, τα οποία θα είναι βιώσιμα και θα συμβάλουν στη μακροπρόθεσμη διατήρηση των ιχθυοαποθεμάτων.

Μέχρι σήμερα, δεν έχει γίνει απόλυτα κατανοητός ο αντίκτυπος της αλιείας στο ευάλωτο θαλάσσιο περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό, η ΚΑΠ υιοθετεί μια ασφαλή προσέγγιση η οποία αναγνωρίζει τον αντίκτυπο των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων σε όλα τα στοιχεία του οικοσυστήματος. Στόχος της είναι να γίνουν οι αλιευτικοί στόλοι επιλεκτικότεροι όσον αφορά τα αλιεύματα και παράλληλα να καταργηθεί σταδιακά η πρακτική της απόρριψης ανεπιθύμητων αλιευμάτων. Με τη μεταρρύθμιση αλλάζει επίσης ο τρόπος διαχείρισης της ΚΑΠ και ανατίθεται στα κράτη μέλη της Ε.Ε. διευρυμένος έλεγχος σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Η ΚΑΠ περιλαμβάνει επίσης κανόνες για την υδατοκαλλιέργεια και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων.

Η διαχείριση της αλιείας μπορεί να λαμβάνει τη μορφή ελέγχων δραστηριοτήτων, ελέγχων επιπτώσεων ή συνδυασμού και των δύο. Οι έλεγχοι δραστηριοτήτων περιλαμβάνουν:

- **κανόνες για την πρόσβαση στα ύδατα** – ώστε να ελέγχεται ποια σκάφη έχουν πρόσβαση σε ποια ύδατα και σε ποιες περιοχές
- **ελέγχος αλιευτικής προσπάθειας** – ώστε να περιορίζεται η αλιευτική ικανότητα και η χρήση των σκαφών
- **τεχνικά μέτρα** - ώστε να ρυθμίζεται η χρήση των αλιευτικών εργαλείων καθώς και το πού και πότε μπορούν οι αλιείς να αλιεύουν

Οι έλεγχοι επιπτώσεων κυρίως συνίστανται στον περιορισμό των ποσοτήτων αλιευμάτων από συγκεκριμένα ιχθυοαποθέματα, ειδικότερα μέσω των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων. Η κοινή αλιευτική πολιτική χρησιμοποιεί όλο και συχνότερα πολυετή σχέδια τα οποία συχνά συνδυάζουν διάφορα μέσα διαχείρισης. Η

διαχείριση της αλιείας βασίζεται σε δεδομένα και επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, καθώς και σε μέτρα ελέγχου, ώστε να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή και τήρηση των κανόνων από όλους τους αλιείς.

Ο τομέας της Αλιείας παρουσιάζει μία σειρά από ιδιαιτερότητες. Η κοινοτική γραμμή της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής επιβάλλει τη συρρίκνωση του αλιευτικού στόλου. Επίσης, αποσκοπεί και στη μεταρρύθμιση του αλιευτικού στόλου, με νέα και μεγαλύτερα αλιευτικά σκάφη. Κατά συνέπεια, ο χαρακτήρας της παράκτιας και μέσης αλιείας θα περιοριστεί σημαντικά. Περίπου το 80% της συνολικής αλιευτικής παραγωγής της Ε.Ε.- 28 αφορά τα αλιεύματα. Το ζων βάρος των αλιευμάτων για την Ε.Ε. - 28 ήταν 5,4 εκατομμύρια τόνοι το 2014, ποσοστό κατά 11,5% μεγαλύτερο από το αντίστοιχο του 2013.

Ωστόσο στον Πίνακα 1.4 εμφανίζεται μια συνολική μείωση της τάξης του 17% ή 1,1 εκατομμύρια τόνοι ζώντος βάρους από το 2000. Παρά το γεγονός ότι ο ευρωπαϊκός αλιευτικός στόλος δραστηριοποιείται σε όλο τον κόσμο, τα αλιεύματα της Ε.Ε. λαμβάνονται κυρίως από τον Ανατολικό Ατλαντικό και τη Μεσόγειο. Πράγματι, περίπου το 71% των αλιευμάτων της Ε.Ε. - 28 έγιναν στο Βόρειο Ατλαντικό το 2014, ένα άλλο 9% προέρχεται από τον Ανατολικό & Κεντρικό Ατλαντικό και τέλος ένα 8% προέρχεται από τη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα.

Πίνακας 1.4: Συνολική αλιευτική παραγωγή της Ε.Ε 2014 (σε τόνους).

ΧΩΡΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΒΕΛΓΙΟ	21	22	22	24	25	27
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	8	10	9	8	10	9
ΔΑΝΙΑ	791	828	716	503	668	745
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	214	215	218	205	219	216
ΕΣΘΟΝΙΑ	95	92	79	64	67	66
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	269	319	206	276	246	277
ΕΛΛΑΔΑ	82	70	63	62	64	60
ΙΣΠΑΝΙΑ	685	742	799	758	904	1109
ΓΑΛΛΙΑ	429	440	487	461	529	544
ΚΡΟΑΤΙΑ	55	52	71	64	75	79
ΙΤΑΛΙΑ	248	230	213	196	173	177
ΚΥΠΡΟΣ	1	1	1	1	1	1
ΛΕΤΟΝΙΑ	162	164	156	90	116	119
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	150	138	137	70	75	149
ΜΑΛΤΑ	2	2	2	2	2	2
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	340	376	365	345	324	375
ΠΟΛΩΝΙΑ	175	130	176	180	195	170
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	198	223	214	196	195	177
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	0	0	1	1	2	2
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	1	1	1	0	0	0
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	125	127	125	138	144	154
ΣΟΥΗΔΙΑ	201	211	180	150	177	172
ΗΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	580	605	595	626	618	752
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	1164	1063	1154	1452	1384	1080
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	2479	2562	2178	2047	1944	2135
ΤΟΥΡΚΙΑ	848	891	478	396	339	266
ΣΥΝΟΛΑ	4804	4998	4836	4420	4829	5382

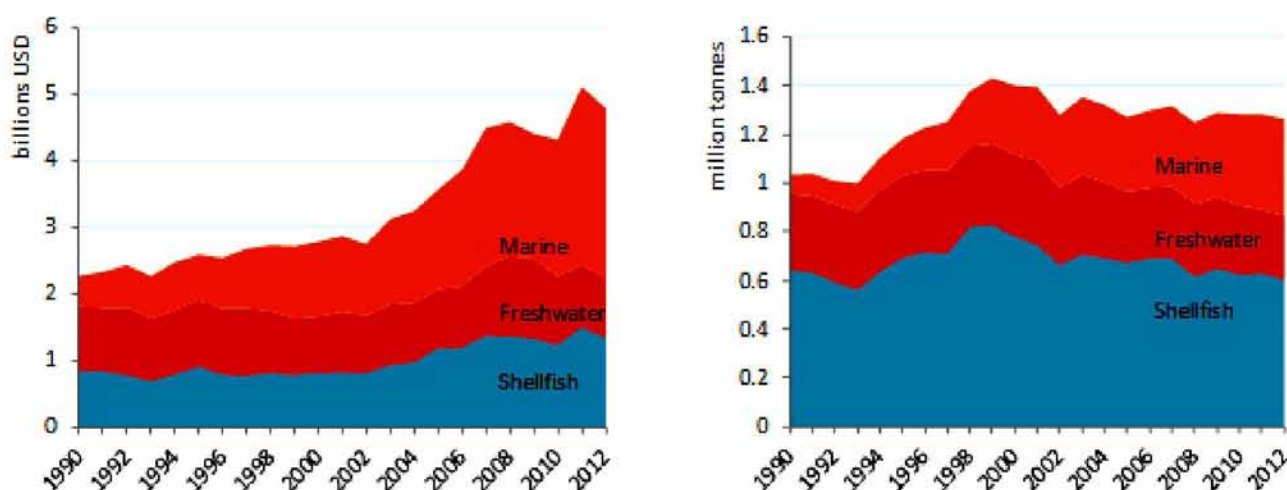
Πηγή: FAO, 2015.

Η συνολική παραγωγή αλιείας καλύπτει αλιεύματα και παράγωγα υδατοκαλλιέργειας από τις επτά περιφέρειες, όπου και εφαρμόζονται οι κανονισμοί της Ε.Ε. Η παρακολούθηση των αλιευμάτων και της παραγωγής υδατοκαλλιέργειας είναι ένα απαραίτητο εργαλείο για τη διασφάλιση των αλιευτικών αποθεμάτων και τη διατήρηση των κοινών διαθεσίμων στη μεγάλη και πλούσια αλιευτική ζώνη της Ευρώπης πόρους.

Η συνολική παραγωγή αλιευτικών προϊόντων στην Ε.Ε. ήταν κατ' εκτίμηση 6,0 εκατομμύρια τόνοι ισοδύναμου ζώντος βάρους (με άλλα λόγια, η μάζα ή το βάρος όταν απομακρύνονται από το νερό) το 2013. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο αριθμός αυτός

δεν περιλαμβάνει στοιχεία αλιευμάτων για την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, το Λουξεμβούργο, την Αυστρία και τη Σλοβακία, οι οποίες είναι περικλειστές χώρες χωρίς αλιευτικό θαλάσσιο στόλο.

Η εικόνα της Ε.Ε. για το 2013 δείχνει ότι υπήρξε μια αύξηση της αλιευτικής παραγωγής (+ 6,5% σε σύγκριση με το 2012), σε αντίθεση με τη σταθερή μείωση που σημειώθηκε κατά τη διάρκεια των προηγούμενων 13 χρόνων (- 28,5% από το 2000 έως το 2012). Αυτή η αύξηση στη συνολική παραγωγή οφείλονταν αποκλειστικά στην αύξηση των αλιευμάτων λόγω της μείωσης της παραγωγής υδατοκαλλιέργειας⁸.

Εικόνα 1.2: Υδατοκαλλιέργεια στην Ε.Ε. ανά τύπο παραγωγής 1990-2012.

Πηγή: FAO, 2014.

1.2.2 Υδατοκαλλιέργεια

Η εκτροφή ψαριών με πτερύγια και οστρακοειδών, καθώς και η καλλιέργεια υδρόβιων φυτών, είναι από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς ειδών διατροφής, ο

⁸http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/aquaculture/facts/index_el.htm

οποίος ήδη προμηθεύει τον πλανήτη με τη μισή ποσότητα των ψαριών που καταναλώνουμε.

Στην Ευρώπη, η υδατοκαλλιέργεια αντιπροσωπεύει το 20% σχεδόν της ιχθυοπαραγωγής και απασχολούνται σε αυτή περίπου 85.000 άτομα. Ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε. είναι ονομαστός για την υψηλή ποιότητα, τη βιωσιμότητα και τα πρότυπα προστασίας του καταναλωτή που εφαρμόζονται. Ενώ όμως η συνολική παραγωγή της Ε.Ε. παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη από το 2000, η παγκόσμια παραγωγή αυξήθηκε το ίδιο διάστημα κατά 7% περίπου ετησίως.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδιώκει να δώσει ώθηση στην υδατοκαλλιέργεια μέσω της μεταρρύθμισης της κοινής αλιευτικής πολιτικής, και για αυτό δημοσίευσε στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές όπου παρουσιάζει τις κοινές προτεραιότητες και τους γενικούς στόχους σε επίπεδο Ε.Ε.. Μετά από διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, καθορίστηκαν τέσσερις προτεραιότητες:

- μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων
- διευκόλυνση της πρόσβασης σε χώρο και ύδατα
- αύξηση της ανταγωνιστικότητας
- αξιοποίηση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από την υψηλή ποιότητα και τα αυστηρά υγειονομικά και περιβαλλοντικά πρότυπα.

Με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι χώρες της Ε.Ε. θα συνεργαστούν για να συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγής και της ανταγωνιστικότητας του κλάδου. Από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. ζητήθηκε να εκπονήσουν πολυετή σχέδια για την προώθηση της υδατοκαλλιέργειας.

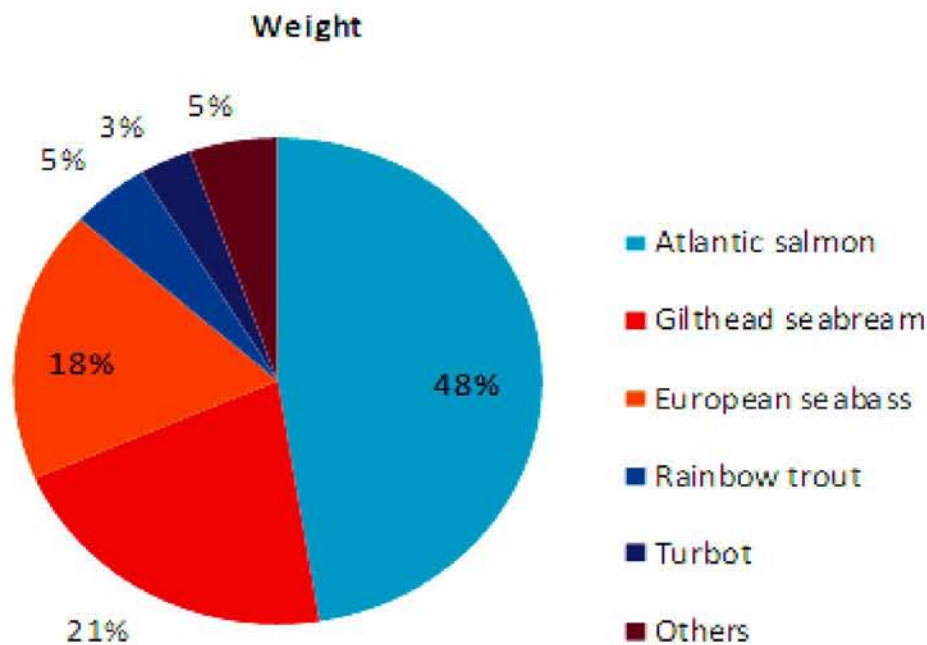
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από την πλευρά της, θα βοηθήσει στον συντονισμό και την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών. Η καλλιέργεια των ψαριών είναι μια εναλλακτική λύση για τα αλιεύματα των άγριων ψαριών. Τα δεδομένα σχετικά με την υδατοκαλλιέργεια χρησιμοποιούνται από την ΚΑΠ για την παρακολούθηση αυτής της δραστηριότητας η οποία καταλάμβανε μερίδιο 1/5 επί της συνολικής αλιευτικής παραγωγής της Ε.Ε. των 28 για το 2013. Η παραγωγή ήταν περίπου 1,2 εκατομμύρια τόνοι ζώντος βάρους, το 2013 (περίπου 6% χαμηλότερα από ό, τι το 2012). Αυτό αντιπροσώπευε επίσης μια μείωση της παραγωγής υδατοκαλλιέργειας περίπου 16% από το υψηλότερο σημείο που βρέθηκε το 2000.

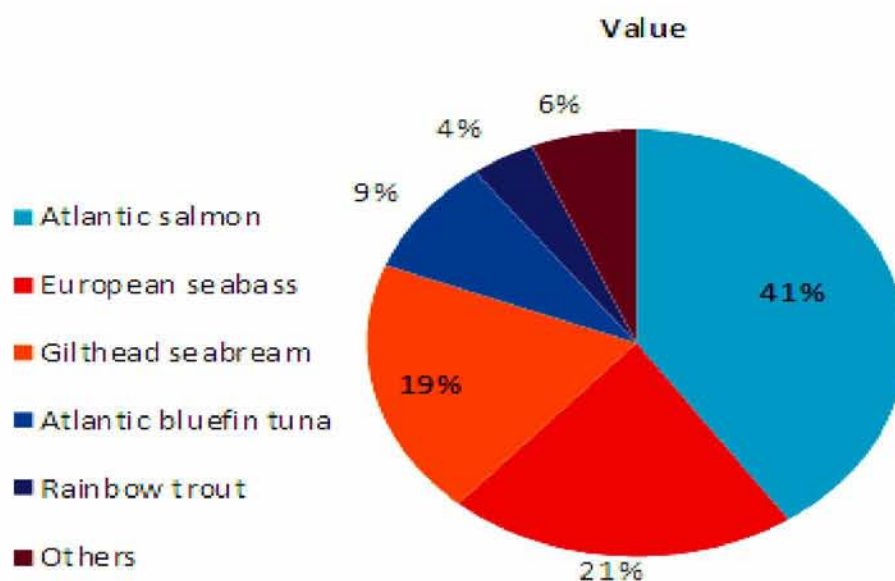
Οι τρεις μεγαλύτεροι παραγωγοί υδατοκαλλιέργειας μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. ήταν η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία, που μαζί αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ (53%) της συνολικής παραγωγής της υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε. των 28 το 2013. Υπήρξε μια σαφής πτωτική τάση στην παραγωγή της υδατοκαλλιέργειας στη Γαλλία μεταξύ του 2000 και του 2010, κυμαινόμενη ελαφρά γύρω από τους 200 χιλιάδες τόνους έκτοτε. Αντίθετα, υπήρξε μια συνολική αύξηση στο Ηνωμένο Βασίλειο μεταξύ του 2000 και του 2010, η οποία σταθεροποιήθηκε στο ίδιο επίπεδο με τη Γαλλία. Κατά τα τελευταία χρόνια ο όγκος της παραγωγής στην Ισπανία παρουσίασε διακυμάνσεις, με το 2013 να επιτυγχάνονται επίπεδα παραγωγής κοντά στο χαμηλότερο σημείο που καταγράφηκε το 2005.

Η κοινή οργάνωση των αγορών (ΚΟΑ) των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας θεσπίστηκε το 1970 και αποτελεί το αρχαιότερο στοιχείο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής. Σχεδιασμένη αρχικά ώστε να εγγυάται την ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων και να διασφαλίζει σταθερότητα τιμών για τους παραγωγούς, με τα χρόνια εξελίχθηκε σταθερά, σε παράγοντα αντιμετώπισης των

σημαντικών αλλαγών που προέκυπταν. Η ΚΑΠ είναι ένα σύνολο κανόνων για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών αλιευτικών στόλων και τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων. Έχει σχεδιαστεί για τη διαχείριση κοινών πόρων και παρέχει σε όλους τους ευρωπαϊκούς αλιευτικούς στόλους ίση πρόσβαση στα ύδατα και τις αλιευτικές ζώνες της Ε.Ε., διασφαλίζοντας έτσι τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ αλιέων.

Τα αποθέματα μπορεί να ανανεώνονται, αλλά δεν είναι ανεξάντλητα. Ορισμένα μάλιστα από αυτά αποτελούν αντικείμενο υπεραλίευσης. Για τον λόγο αυτό, οι χώρες της Ε.Ε. έλαβαν μέτρα με στόχο τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού αλιευτικού κλάδου και την προστασία του μεγέθους του ιχθυοπληθυσμού και της παραγωγικότητάς του.

Εικόνα 1.3: Τα 10 κυριότερα είδη υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε. σε όγκο και αξία (2014).
Πηγή: EU Member States DCF data submission, 2014.

Το 2015, η παραγωγή τσιπούρας στην Ε.Ε. παρουσίασε μείωση 4,5% και κυμάνθηκε στους 99.500 τόνους. Η μείωση της παραγωγής τσιπούρας κατά 8% από την Ελλάδα (6.000 τόνοι) και 2% την Ισπανία (400 τόνοι) δεν μπόρεσε να αντισταθμιστεί από την οριακή αύξηση της παραγωγής τσιπούρας από όλες τις άλλες χώρες (Ιταλία, Κροατία, Κύπρος). Για την ίδια περίοδο η παραγωγή τσιπούρας στην Τουρκία κυμάνθηκε στους 38.000 τόνους.

Σε ότι αφορά το λαβράκι, η συνολική παραγωγή στην Ε.Ε. παρουσίασε αύξηση 12,5% και κυμάνθηκε στους 83.000 τόνους. Η αύξηση της παραγωγής κυμάνθηκε από 4,5% (Κύπρος) έως και 27% (Ισπανία). Η παραγωγή λαβρακιού στην Τουρκία κυμάνθηκε στους 55.000 τόνους.

1.2.3 Οργάνωση της αγοράς

Η κοινή οργάνωση των αγορών, δηλαδή η πολιτική της Ε.Ε. για τη διαχείριση της αγοράς των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, είναι ένας από τους πυλώνες της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Η κοινή οργάνωση των αγορών (ΚΟΑ) στηρίζει τον ρόλο των τοπικών παραγόντων: οι παραγωγοί έχουν την ευθύνη της βιώσιμης εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και εφοδιάζονται με τα κατάλληλα μέσα για την καλύτερη εμπορία των προϊόντων τους. Οι καταναλωτές λαμβάνουν περισσότερες και καλύτερες πληροφορίες για τα προϊόντα που πωλούνται στην αγορά της Ε.Ε., τα οποία, ανεξαρτήτως της προέλευσής τους, πρέπει να τηρούν τους ίδιους κανόνες. Χάρη σε ειδικά εργαλεία, είναι πλέον δυνατή η καλύτερη κατανόηση της λειτουργίας της αγοράς της Ε.Ε..

Σήμερα, η κοινή οργάνωση των αγορών έχει εξελιχθεί σε μεγάλο βαθμό και συνιστά ένα ευέλικτο μέσο που διασφαλίζει την περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητα της αγοράς προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Οι πέντε βασικές συνιστώσες της ΚΟΑ είναι:

Οργάνωση του τομέα - οι οργανώσεις παραγωγών είναι οι βασικοί παράγοντες του τομέα. Με τα σχέδιά τους για την παραγωγή και την εμπορία, εφαρμόζουν την κοινή αλιευτική πολιτική της Ε.Ε..

Προδιαγραφές εμπορίας - οι κοινές προδιαγραφές εμπορίας καθορίζουν ομοιόμορφα χαρακτηριστικά για προϊόντα αλιείας που πωλούνται στην Ε.Ε., ανεξάρτητα από την προέλευσή τους. Εφαρμόζονται σύμφωνα με μέτρα διατήρησης και συμβάλλουν στη διασφάλιση μιας διαφανούς εσωτερικής αγοράς που προμηθεύει προϊόντα υψηλής ποιότητας.

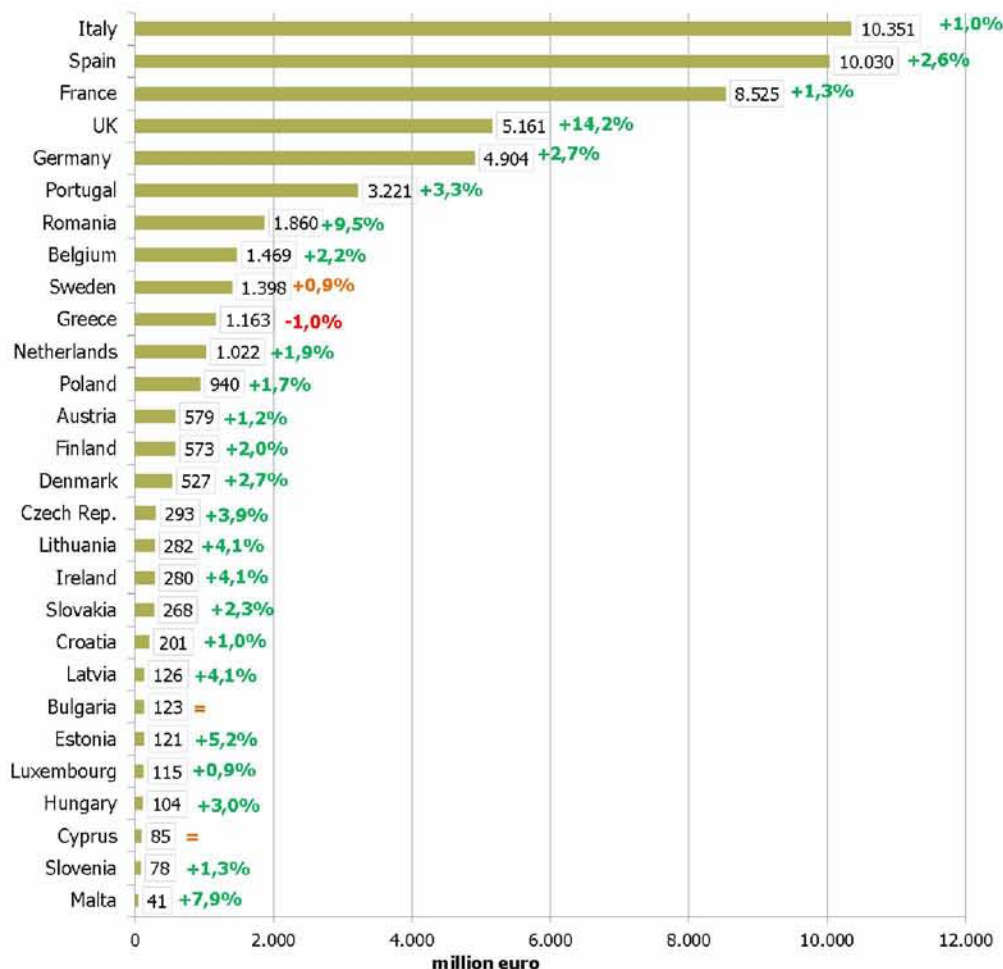
Ενημέρωση των καταναλωτών - οι κανόνες για την ενημέρωση των καταναλωτών καθορίζουν τις πληροφορίες που θα πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές ή σε μονάδες μαζικής εστίασης που αγοράζουν προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Οι κανόνες αυτοί επιτρέπουν στους καταναλωτές να κάνουν τις σωστές επιλογές στις αγορές τους.

Κανόνες ανταγωνισμού - η κοινή οργάνωση των αγορών υπόκειται στους κανόνες ανταγωνισμού. Λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων αυτού του καθεστώτος, ισχύουν εξαιρέσεις στην εφαρμογή αυτών των κανόνων, οι οποίες είναι αναγκαίες για τη λειτουργία της πολιτικής και την επίτευξη των στόχων της Ε.Ε..

Παρακολούθηση της αγοράς - η Επιτροπή έχει συστήσει το Παρατηρητήριο των Ευρωπαϊκών Αγορών Προϊόντων Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας για να συμβάλει στη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα των αγορών.

1.2.4 Δαπάνες και όγκος της κατανάλωσης ψαριών στην Ε.Ε.-28

Το 2015, οι δαπάνες των νοικοκυριών της Ε.Ε. για τα προϊόντα αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας ανήλθαν σε περίπου 54 δισεκατομμύρια ευρώ.

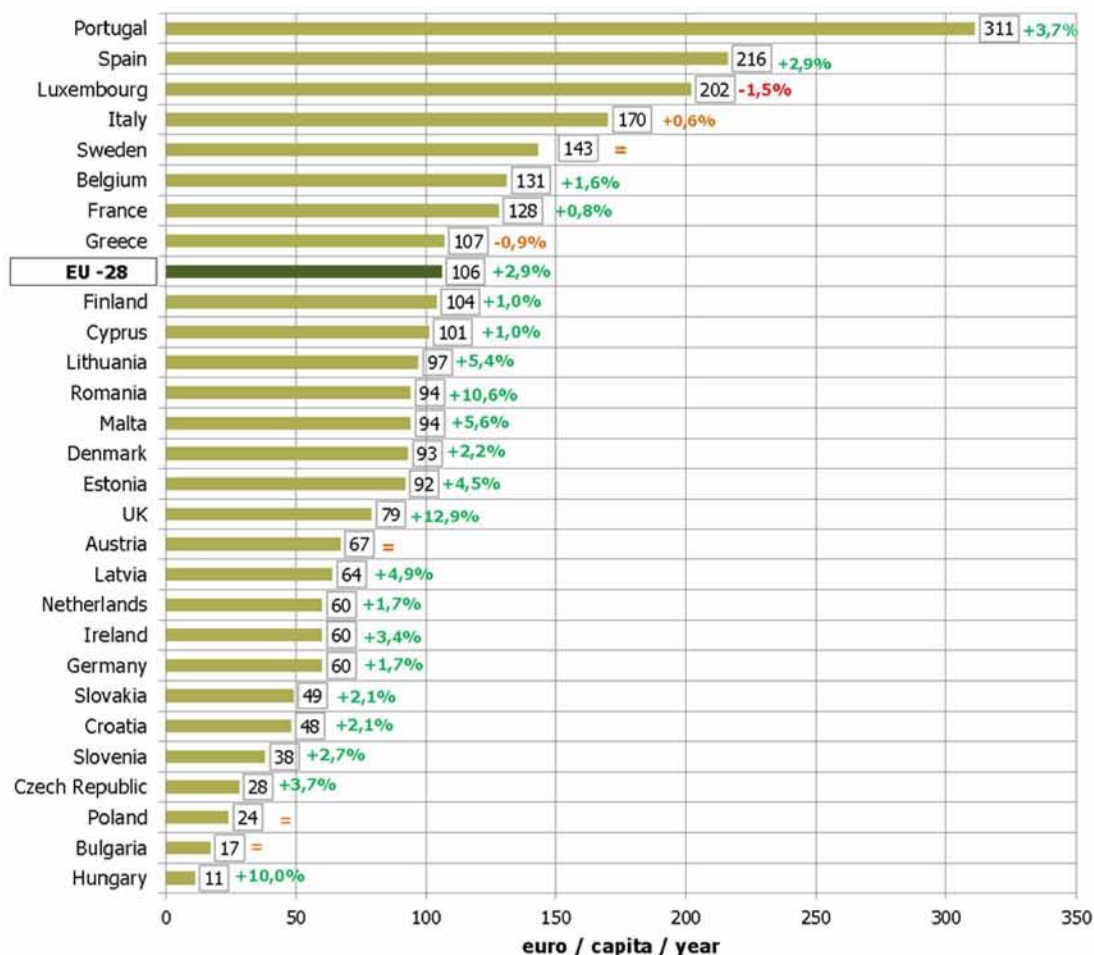

Σχήμα 1.4: Οι δαπάνες των νοικοκυριών για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας το 2015 και % μεταβολής 2015/2014.

Πηγή: Eurostat.

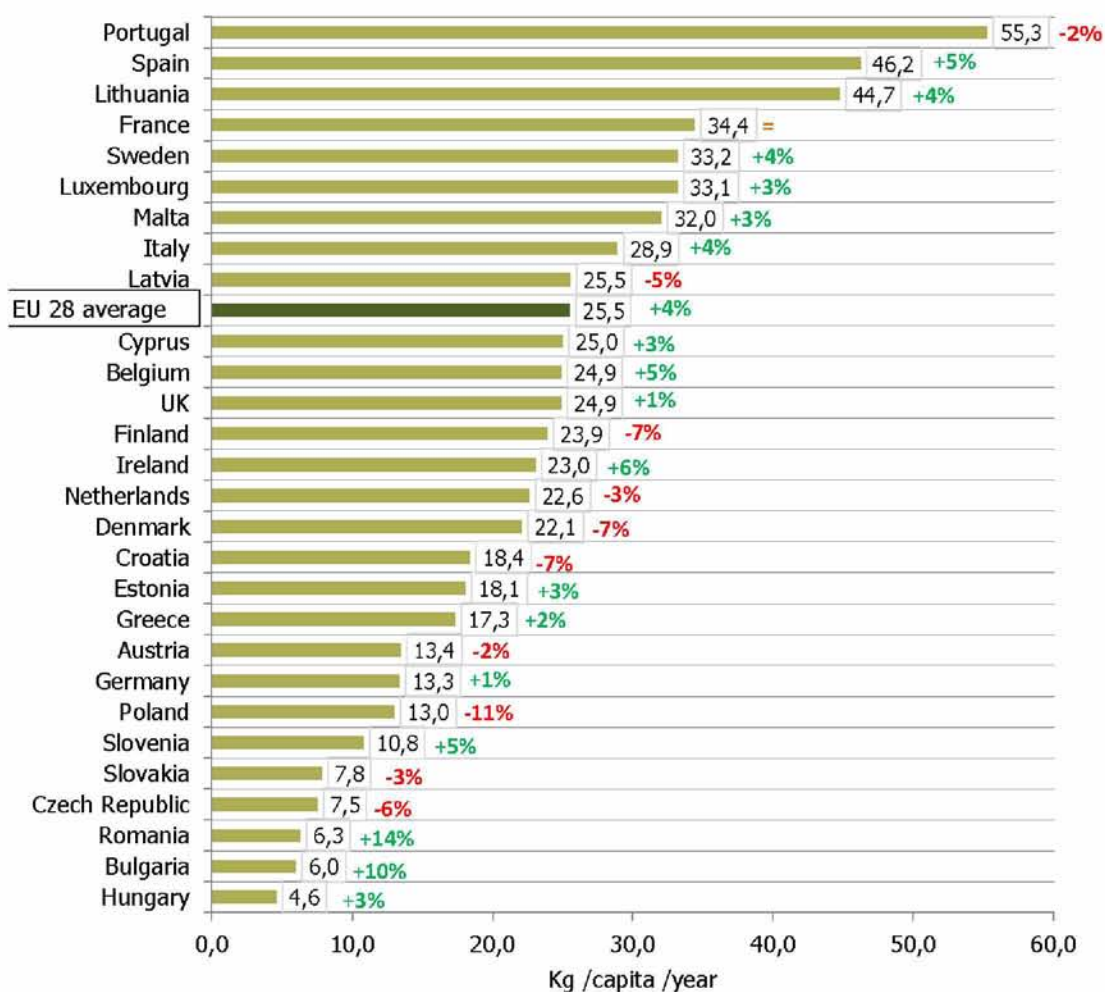
Αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση της τάξης του 3,2% σε σχέση με το 2014 και αντικατοπτρίζει μια γενικά θετική τάση που καταγράφεται σε όλες τις χώρες κράτη μέλη με εξαίρεση την Ελλάδα. Το Ηνωμένο Βασίλειο κατέγραψε την υψηλότερη αύξηση 2014-2015, με την Ιταλία, την Ισπανία και τη Γαλλία, επίσης να σημειώνουν υψηλότερες δαπάνες για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Η Πορτογαλία διατήρησε την υψηλότερη δαπάνη των νοικοκυριών κατά κεφαλήν εγγραφής 311 ευρώ το 2015, η οποία ήταν τρεις φορές μεγαλύτερη από το μέσο όρο της Ε.Ε., και αντιστοιχεί σε αύξηση 49% από το 2000.

Σχήμα 1.5: Κατά κεφαλήν δαπάνη των νοικοκυριών για την αλιεία και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε. το 2015 και% μεταβολή 2015/2014.

Πηγή: Eurostat.

Σχήμα 1.6: Κατά κεφαλήν κατανάλωση ψαριών και θαλασσινών 2014-2013

(kg κατά κεφαλήν/έτος) ανά κράτος μέλος, 2014 και % μεταβολής.

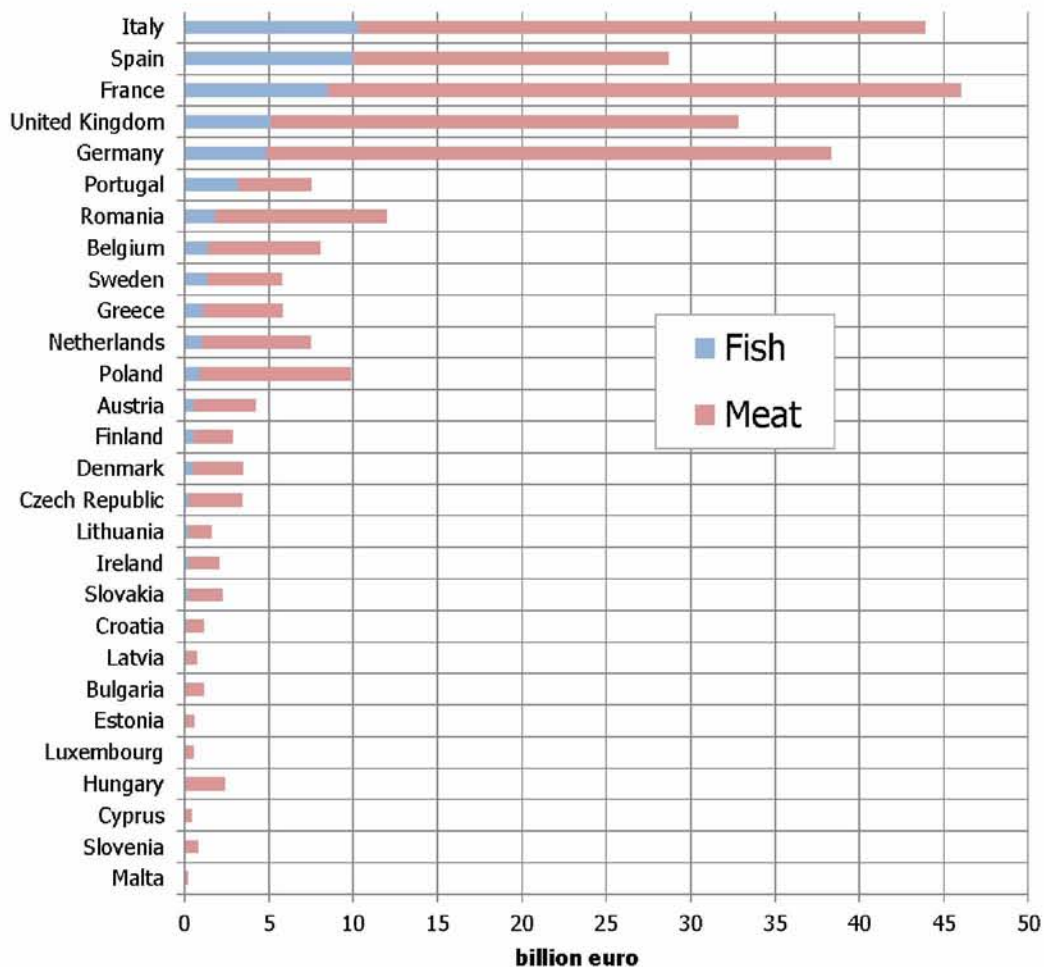
Πηγή: EUMOFA βάση για την εκπόνηση της στοιχεία της Eurostat.

Μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., η Πορτογαλία καταγράφει την Υψηλότερη κατανάλωση κατά κεφαλή των ψαριών και των θαλασσινών προϊόντων, αν και συρρικνώθηκε ελαφρώς - από 57,5 kg το 2001 σε 55,3 kg το 2014.

Παρ' όλα αυτά, το 2014 στην Πορτογαλία καταναλώθηκαν 30 κιλά κατά κεφαλήν περισσότερα από το μέσο όρο της Ε.Ε.. Τα κράτη μέλη με κατά κεφαλήν κατανάλωση πάνω από την Ε.Ε. κατά μέσο όρο, με εξαίρεση την Πορτογαλία και τη Λετονία, αν και με χαμηλότερο ρυθμό από ό, τι το κρέας και άλλα τρόφιμα, το νοικοκυριό δαπάνες για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε.

αυξήθηκε από το 2010, κινείται από 51,9 δις ευρώ το 2010 σε 53,9 δισεκατομμύρια ευρώ το 2015, με αύξηση 3% από το 2014 έως το 2015. Το 2015, στην Ε.Ε. οι δαπάνες για το κρέας ήταν 220 δισεκατομμύρια ευρώ. Ιταλία, Ισπανία και Γαλλία έχουν διατηρήσει τις παραδοσιακές συνήθειες των δαπανών τους για την αλιεία και προϊόντα υδατοκαλλιέργειας. Το 2015, η Ιταλία κατέγραψε τον υψηλότερο αριθμό στην Ε.Ε., με 10,3 δισεκατομμύρια ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 5% από το 2010.

Αν εξετάσουμε τη σχέση μεταξύ του κρέατος και των ψαριών, στην Ισπανία για κρέας δαπανήθηκαν διπλάσια ποσά από ότι για ψάρια και θαλασσινά.

Σχήμα 1.7: Σύνολο δαπάνες των νοικοκυριών για την αλιεία και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας ή κρέας στην Ε.Ε. το 2015.

Πηγή: Eurostat.

Στη Γαλλία, η δαπάνη για τα ψάρια και τα θαλασσινά ήταν περίπου στο 1/5 της αντίστοιχης για κρέας. Στην Ιταλία, η δαπάνη για τα ψάρια και τα θαλασσινά ήταν περίπου στο 1/3 της αντίστοιχης για κρέας.

1.3 Η ΑΛΙΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Έρευνες τα τελευταία 40 χρόνια έχουν δείξει ότι η Μεσογειακή διαίτα, και ειδικότερα η παραδοσιακή Κρητική διαίτα, αποτελεί τον πλέον υγιεινό τρόπο διατροφής παγκοσμίως. Βασικό συστατικό της διαίτας αυτής είναι η συχνή κατανάλωση ψαριού, προσφέροντας στον οργανισμό τα ω-3 λιπαρά οξέα που είναι απαραίτητα για τη σωματική και ψυχοκινητική ανάπτυξη των παιδιών και για την πρόληψη των χρόνιων νοσημάτων. Υπό το πρίσμα αυτό, η τσιπούρα και το λαβράκι ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας αποτελούν ένα πραγματικά ξεχωριστό προϊόν μέσα στο ευρύ φάσμα των προσφερόμενων προϊόντων υγιεινής διατροφής.

Η προώθηση των προϊόντων της ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας στην αγορά γίνεται κυρίως στη νωπή μορφή τους, διατηρώντας έτσι παραμένουν αναλλοίωτα δύο από τα βασικότερα χαρακτηριστικά των προϊόντων τους: η εγγυημένη φρεσκάδα και η υψηλή διατροφική τους αξία. Ο συνδυασμός της υψηλής ποιότητας του περιβάλλοντος εκτροφής και της συνεχούς διαδικασίας βελτιστοποίησης της παραγωγής διασφαλίζει την ποιότητα και τη διατροφική αξία των προϊόντων αυτών. Αντίστοιχα, η εφαρμογή μεθόδων ολικής διαχείρισης της ποιότητας, και η τεχνολογία αιχμής που χρησιμοποιείται στο σύνολο της αλυσίδας παραγωγής – διανομής – εμπορίας, αποτελούν την εγγύηση για τη ποιότητα και τη φρεσκάδα των παραγόμενων προϊόντων, που πληρούν τις αυστηρότατες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και καταναλωτικές απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ειδικότερα σε ότι αφορά το φυσικό περιβάλλον εκτροφής, η προσεκτική επιλογή της τοποθεσίας εγκατάστασης των μονάδων, σε απόμερες ή/και απομακρυσμένες περιοχές, εξασφαλίζει τη υψηλή ποιότητα των – ούτως ή άλλως – πεντακάθαρων θαλασσών του Αιγαίου και του Ιονίου Πελάγους. Σε ότι αφορά τα ψάρια

της ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας, σε ανταπόκριση ειδικών αγοραστικών τάσεων και καταναλωτικών απαιτήσεων, γίνεται όλο και πιο συχνή η προώθηση των προϊόντων αυτών στις αγορές και με άλλες μορφές, εκτός από αυτή της νωπής. Η διαφορετικών τύπων και μορφών μεταποίηση ή και επεξεργασία έχει συμβάλλει στη δημιουργία και προώθηση προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, διευρύνοντας την γεωγραφική εξάπλωση και την αγοραστική βάση για τα είδη.

Γίνεται, λοιπόν, προφανές πώς η τσιπούρα και το λαβράκι ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας αποτελούν μια εναλλακτική πρόταση διατροφής απόλυτα προσαρμοσμένη στο σύγχρονο τρόπο ζωής. Η υψηλή περιεκτικότητα των ψαριών αυτών σε ω-3 λιπαρά οξέα, σε συνδυασμό με την υψηλή ποιότητα που εγγυώνται οι αλληπάλληλοι έλεγχοι, και η εφαρμογή κανόνων ιχθυλασιμότητας, καθιστούν τα προϊόντα αυτά μία σίγουρη και ιδιαίτερα υγιεινή επιλογή.

Η τσιπούρα και το λαβράκι ιχθυοκαλλιέργειας αποτελούν αυθεντικά προϊόντα της ελληνικής θάλασσας, με διεθνή αναγνώριση και σημαντική συμμετοχή στη καθιέρωση της Μεσογειακής Διατροφής ως πρόταση υγιεινής διατροφής, σε ιδιαίτερα προσιτό κόστος.

Παρά το γεγονός ότι η παγκόσμια παραγωγή ιχθυρών συλλεκτικής αλιείας παραμένει μεγαλύτερη (89 εκατ. τόνοι) από την παραγωγή υδατοκαλλιεργειών (57 εκατ. τόνοι), είναι θέμα χρόνου η παραγωγή και διατροφή του παγκόσμιου πληθυσμού να στηρίζεται περισσότερο στην υδατοκαλλιέργεια παρά στην συλλεκτική αλιεία. Ο λόγος είναι ότι η πτώση των αλιευτικών αποθεμάτων παγκοσμίως περιορίζει την παραγωγή συλλεκτικής αλιείας και ωθεί προς την παραγωγή υδατοκαλλιεργειών. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με τον FAO, την πενταετία 2000-2005 η παραγωγή υδατοκαλλιέργειας αυξήθηκε κατά 35% ενώ η αντίστοιχη συλλεκτικής

αλιείας μειώθηκε κατά 2%. Αν λάβουμε δε ως σημείο αναφοράς το 1970, μέχρι το 2007 ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των υδατοκαλλιεργειών είναι 8,8% ενώ ο αντίστοιχος για τη συλλεκτική αλιεία είναι μόλις 1,2%. Κάποιες χώρες, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, έχουν επενδύσει σε αυτήν την προοπτική και πρόκειται να βγουν κερδισμένες μακροχρόνια. Είναι εντυπωσιακό ότι η Κίνα έχει διπλάσια σε όγκο παραγωγή υδατοκαλλιεργειών (κυρίως μαλακόστρακα) από αυτήν της συλλεκτικής αλιείας. Οι ελληνικές ιχθυοκαλλιεργητικές βιομηχανίες ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων που ασχολούνται σε μεγάλο βαθμό με τη συσκευασία των προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας, σύμφωνα με τα εταιρικά τους αποτελέσματα το 2014 κατέγραψαν, επίσης, αυξημένα, πλην όμως ισχνά ίδια κεφάλαια, αλλά και δυσβάστακτη δανειακή επιβάρυνση. Ο λόγος των ξένων κεφαλαίων στο σύνολο των απασχολουμένων κεφαλαίων στον τομέα διαμορφώθηκε σε 96,9%, από 98,4% το 2013.

Οι συνολικές πωλήσεις 88 επιχειρήσεων του τομέα μεγάλου, μεσαίου και μικρού μεγέθους, τα οικονομικά στοιχεία των οποίων έχουν γίνει γνωστά, υποχώρησαν το 2014 σε 665,8 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση κατά 6%. Δεδομένου ότι ορισμένες εταιρείες το 2014 διέθεσαν την παραγωγή τους σε συγγενικές επιχειρήσεις τους, οι πραγματικές πωλήσεις του τομέα είναι μικρότερες. Επίσης, το 2014 συνεχίστηκε η διαδικασία απορρόφησης θυγατρικών από τις μητρικές εταιρείες τους.

Οι 88 εταιρείες, που έχουν αποκλειστικό ή βασικό αντικείμενο την παραγωγή και συσκευασία προϊόντων ιχθυοκαλλιεργειών και οφείλουν σε αυτές τις δραστηριότητες το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων τους, στις 31.12.2014 διέθεταν πάγια και κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία της τάξεως του 1,2 δισ. ευρώ και κατέγραψαν:

- Μεικτά κέρδη 77,5 εκατ. ευρώ, που συνιστούν βελτίωση κατά 162,1 εκατ. ευρώ (μεικτές ζημιές 66,6 εκατ. ευρώ το 2013) και είναι ίσα προς το 11,6% των πωλήσεων έναντι αντίστοιχου ποσοστού -9,4% το 2013.
- Κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) 17,4 εκατ. ευρώ, που συνιστούν βελτίωση κατά 155,8 εκατ. ευρώ (ζημιές 138,4 εκατ. ευρώ το 2014) και είναι ίσα προς το 2,6% των πωλήσεων έναντι αντίστοιχου ποσοστού -19,6% το 2013.
- Ζημιές προ φόρων και τόκων (EBIT) 4,4 εκατ. ευρώ, που συνιστούν βελτίωση κατά 156,5 εκατ. ευρώ (ζημιές 161,0 εκατ. ευρώ το 2012) και είναι ίσες προς το -0,7% των πωλήσεων έναντι αντίστοιχου ποσοστού -22,8% το 2013.
- Ζημιές προ φόρων 85,4 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 66%(+165,4 εκατ. ευρώ), αφού το 2013 ήταν ύψους 250,75 εκατ. ευρώ, ίσες προς το -12,8% των πωλήσεων έναντι αντίστοιχου ποσοστού -35,5% το 2014.
- Τελικές ζημιές, μετά την πρόβλεψη για φόρους, ύψους 82,7 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 65% (+154,4 εκατ. ευρώ), αφού το 2013 ήταν ύψους 237,1 εκατ. ευρώ, ίσες προς το -12,4% των πωλήσεων έναντι αντίστοιχου ποσοστού -33,6% το 2013.

Τα αθροιστικά τελικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων του τομέα το 2013 είχαν επηρεαστεί καθοριστικά, ως γνωστόν, από λογιστικές από μειώσεις με βάση την τρέχουσα αξία των βιολογικών στοιχείων του ενεργητικού και των συμμετοχών σε άλλες εταιρείες, καθώς και από την αύξηση των χρηματοοικονομικών και άλλων δαπανών για την αναδιοργάνωση των μεγαλύτερων εταιρειών. Τα συνολικά ίδια κεφάλαια των 88 επιχειρήσεων (μόλις 36,4 εκατ. ευρώ στις 31.12.2014) αυξήθηκαν το

2014 κατά 89% (+17,1 εκατ. ευρώ), σε συνθήκες μείωσης του συνόλου των απασχολουμένων κεφαλαίων (1.187,6 εκατ. ευρώ) κατά 4% (-48,9 εκατ. ευρώ).

Αυτά προκύπτουν από την επεξεργασία των ισολογισμών των επιχειρήσεων, μερικές από τις οποίες οφείλουν μέρος του κύκλου εργασιών τους σε άλλες, συμπληρωματικές δραστηριότητες. Η αποδοτικότητα του μέσου ενεργητικού των 88 επιχειρήσεων στη διάρκεια της χρήσης 2014 σε κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) ήταν θετική, αλλά εξαιρετικά χαμηλή (1,5% από -11,2% το 2013). Σε ενοποιημένη βάση, από κοινού με θυγατρικές στις οποίες συμμετέχουν με πλειοψηφικά είτε με μειοψηφικά ποσοστά, οι μεγάλες βιομηχανίες του τομέα κατέγραψαν φυσικά διαφορετικά οικονομικά μεγέθη⁹.

Όπως επισημαίνει ο γενικός διευθυντής του Συνδέσμου Ελληνικών Θαλασσοκαλλιεργείων (ΣΕΘ) Γιάννης Πελεκανάκης, «ο κλάδος πληροί όλες τις προϋποθέσεις για να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας, καθώς διαθέτει υψηλό δείκτη εξωστρέφειας (ξεπερνάει το 80%) συμβάλλοντας θετικά στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, εξακολουθεί να προσελκύει το επενδυτικό ενδιαφέρον, ενώ παράλληλα δημιουργεί θέσεις εργασίας ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή ιδίως των παράκτιων περιοχών». Επίσης αμέσως ή εμμέσως απασχολεί περίπου 12.000 άτομα.

Ο κύριος όγκος των εξαγωγών (93%) απορροφάται κυρίως από τις αγορές τις Ε.Ε., περίπου 4% εξάγεται στη Β. Αμερική και ένα ακόμα μικρότερο σε όλες τις άλλες χώρες (περίπου 3%). Το 2014 χαρακτηρίστηκε γενικότερα από:

---

⁹www.inr.gr, 9 Μαρτίου 2016

- Μια πτωτική τάση των εξαγωγών, περίπου 3%, η οποία ήταν αναμενόμενη λόγω της αντίστοιχης μείωσης της παραγωγής. Ο όγκος παραγωγής μειώθηκε κατά 2,6% σε σχέση με το 2013, ωστόσο η αξία του αυξήθηκε κατά 10%.
- Βελτιωμένες τιμές στις περισσότερες αγορές σε σχέση με το 2013.
- Πολύ έντονο ανταγωνισμό από τους Τούρκους, οι οποίοι αύξησαν σημαντικά τα μερίδιά τους σε πολλές αγορές πουλώντας σε χαμηλότερες τιμές.

Συνολικά πέρυσι εκτιμάται ότι εξήχθησαν 92.660 τόνοι φρέσκου ψαριού (82% της παραγωγής) σε 34 χώρες διεθνώς. Ωστόσο οι βασικότερες αγορές, εκτός της εγχώριας, είναι οι Ιταλία, Ισπανία και Γαλλία. Οι 3 χώρες μαζί απορροφούν σχεδόν το 50% της ελληνικής παραγωγής (60.000 τόνους) και αντιπροσωπεύουν το 65% των εξαγωγών αξίας 275 εκατ. ευρώ. Μακράν η μεγαλύτερη αγορά μας είναι η Ιταλία, καθώς απορροφά σχεδόν το 30% της ελληνικής παραγωγής και αντιπροσωπεύει το 40% των εξαγωγών ελληνικής τσιπούρας και λαβρακιού.

Πίνακας 1.5: Συνολικές Εισαγωγές-Εξαγωγές της Ελλάδας σε Ε.Ε. (σε τόνους).

ΠΟΣΟΤΗΤΑ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	1.043.511	1.048.845	184.966	166.818	180.613	178.619
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	390.254	365.898	96.023	111.930	99.798	111.739

Πηγή: Eurostat.

Όπως βλέπουμε και στον παραπάνω πίνακα οι επίσημες εισαγωγές της Ελλάδας από χώρες της Ε.Ε. συνεχίζουν να αυξάνονται. Το 2015 οι συνολικές εισαγωγές της χώρας ανήλθαν σε 178.619 τόνους ιχθυρών.

Μείωση κατά 2,5% παρουσίασε το 2015 η παραγωγή τσιπούρας και λαβρακιού, σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Ελληνικών Θαλασσοκαλλιεργειών (ΣΕΘ) και κυμάνθηκε συνολικά στους 110.000 τόνους από 113.000 τόνους το 2014. Η μείωση αυτή προήλθε από την κάμψη της παραγωγής στην τσιπούρα με τις συνολικές απώλειες ωστόσο να

αντισταθμίζονται ως ένα βαθμό από την αύξηση της παραγωγής στο λαβράκι. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΣΕΘ το 2015 αποτελεί τη χρονιά με τη μικρότερη παραγωγή από το 2011, οπότε αυτή διαμορφώθηκε σε 108.000 τόνους.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του ΣΕΘ για τον κλάδο των ιχθυοκαλλιεργειών, το 2015 “έκλεισε” για την Ελλάδα με μείωση της παραγωγής τσιπούρας στην Ελλάδα κατά 8%, από τους 71.000 τόνους το 2014 σε 65.000 τόνους το 2015. Αντιθέτως, είχαμε αύξηση της παραγωγής λαβρακιού στην Ελλάδα κατά 7%, από τους 42.000 τόνους το 2014 στους 45.000 τόνους το 2015.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2014 η τσιπούρα και το λαβράκι εξήχθησαν σε 32 χώρες εντός και εκτός της Ε.Ε. Μακράν η μεγαλύτερη αγορά των Ελληνικών προϊόντων είναι η Ε.Ε. καθώς απορροφά πάνω από το 90% της παραγωγής, ένα μικρότερο ποσοστό εξάγεται στην Β. Αμερική (+/- 3%) και περίπου άλλο τόσο σε όλες τις άλλες τρίτες χώρες. Οι κυριότερες αγορές της ιχθυοκαλλιέργειας στην Ε.Ε. είναι παραδοσιακά οι Ιταλία, Ισπανία και Γαλλία καθώς απορροφούν πάνω από το 50% της ελληνικής παραγωγής.

Το 2014 χαρακτηρίζεται γενικότερα από μια πτωτική τάση των εξαγωγών η οποία ήταν και αναμενόμενη λόγω της αντίστοιχης μείωσης της Ελληνικής παραγωγής. Ωστόσο η μείωση των εξαγωγών αντισταθμίστηκε από τις βελτιωμένες τιμές και για τα δύο είδη στις περισσότερες αγορές γεγονός που ανέτρεψε το αρνητικό κλίμα που είχε δημιουργηθεί το 2013.

Έντονο προβληματισμό, ωστόσο, προκαλεί η αύξηση των μεριδίων του κύριου ανταγωνιστή της Ελλάδας, της Τουρκίας, σε όλες τις παραδοσιακές και νέες αγορές καθώς, οι κρατικές ενισχύσεις που λαμβάνουν οι Τούρκοι παραγωγοί, τους επιτρέπουν

να διαθέτουν το προϊόν τους σε πολύ χαμηλότερες τιμές. Σε ορισμένες αγορές η διαφορά μπορεί να πλησιάσει ή και να ξεπεράσει το 1 ευρώ/κιλό.

Η Ιταλία αποτελεί την μεγαλύτερη αγορά για τα ψάρια Ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας καθώς απορροφά σχεδόν το 29% της ελληνικής παραγωγής (ξεπερνώντας ακόμα και την εγχώρια κατανάλωση) και αντιπροσωπεύει το 37,2% των εξαγωγών ελληνικής τσιπούρας και λαβρακιού. Το 2014 εισήχθησαν στην Ιταλία συνολικά 46.571 τόνοι τσιπούρας και λαβρακιού εκ των οποίων οι 32.462 τόνοι, δηλαδή το 69%, από την Ελλάδα καθιστώντας την τον κύριο προμηθευτή και στα δύο είδη. Εκτιμάται πως η αγορά της Ιταλίας είναι ακόμα μεγαλύτερη λόγω των φορτώσεων που γίνονται στην Ελλάδα από Ιταλούς εμπόρους και ενδεχομένως καταγράφονται ως πωλήσεις στην Ελλάδα.

Σε σύγκριση, πάντως, με το 2013 παρατηρήθηκε το 2014 μείωση των εξαγωγών τσιπούρας προς την Ιταλία κατά 11,6%, ενώ κατά 7,6% μειώθηκαν οι εξαγωγές λαβρακιού. Αντιθέτως, στην Ιταλία αυξήθηκαν οι εισαγωγές τσιπούρας από την Τουρκία κατά 41,4% και του λαβρακιού κατά 37,5%. Με βάση τα παραπάνω η Ελλάδα αποτελεί τον κύριο προμηθευτή της Ιταλίας με μερίδιο 57% στην τσιπούρα (η Τουρκία είναι τρίτη με 11%) και μερίδιο 67% στο λαβράκι (με την Τουρκία τρίτη και μερίδιο 14%).

Η Ισπανία αποτελεί την 2η μεγαλύτερη Ευρωπαϊκή αγορά για τα ψάρια Ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας καθώς απορροφά σχεδόν στο 17% της Ελληνικής παραγωγής και αντιπροσωπεύει το 22% των συνολικών εξαγωγών Ελληνικής τσιπούρας και λαβρακιού. Το 2014 εισήχθησαν συνολικά 19.214 τόνοι τσιπούρας και λαβρακιού εκ των οποίων οι 11.738 τόνοι, δηλαδή το 61%, προήλθαν από την Ελλάδα καθιστώντας την έτσι κύριο προμηθευτή νωπών ψαριών μεσογειακής

ιχθυοκαλλιέργειας. Και στην περίπτωση της Ισπανίας παρατηρείται μείωση των εισαγωγών από Ελλάδα και αύξηση των εισαγωγών από την Τουρκία. Ειδικότερα, το 2014 οι εισαγωγές τσιπούρας από την Ελλάδα στην Ισπανία μειώθηκαν κατά 6%, ενώ της Τουρκίας αυξήθηκαν κατά 133%. Οι εισαγωγές λαβρακιού από την Ελλάδα στην Ισπανία μειώθηκαν κατά 35%, ενώ την ίδια ώρα οι εισαγωγές από την Τουρκία αυξήθηκαν κατά 27%.

Η Γαλλία αποτελεί την 3η μεγαλύτερη Ευρωπαϊκή αγορά για τα ψάρια Ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας αφού απορροφά λίγο πάνω από το 7% της Ελληνικής παραγωγής και αντιπροσωπεύει το 9,6% των συνολικών εξαγωγών Ελληνικής τσιπούρας και λαβρακιού. Το 2014 εισήχθησαν συνολικά 13.592 τόνοι τσιπούρας και λαβρακιού εκ των οποίων οι 8.334 τόνοι, δηλαδή το 61%, προήλθαν από την Ελλάδα. Οι εισαγωγές τσιπούρας από την Ελλάδα στη Γαλλία μειώθηκαν κατά 2% το 2014, μείωση όμως μεγαλύτερη και συγκεκριμένα κατά 10% κατέγραψαν και οι εισαγωγές από την Τουρκία. Ανάλογη είναι η εικόνα και στο λαβράκι. Οι εισαγωγές από την Ελλάδα υποχώρησαν κατά 14%, όμως οι εισαγωγές από την Τουρκία κατέγραψαν πτώση 74%.

Συνολικά τα ψάρια και τα παρασκευάσματα εξ αυτών, αποτελούν έναν από τους πλέον εξωστρεφείς κλάδους της Ελληνικής οικονομίας συμβάλλοντας θετικά στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας αφού υπερβαίνουν τις αντίστοιχες εισαγωγές. Συγκεκριμένα, το 2013 η συνολική αξία των εξαγωγών αυτής της κατηγορίας προϊόντων ανήλθε σε 562,1 εκατ. ευρώ αντιπροσωπεύοντας το 10,49% των συνολικών αγροτικών εξαγωγών της χώρας (27,31 δισ. ευρώ). Εξ αυτών το 90% (508,7 εκατ. ευρώ) προέρχεται από εξαγωγές σε χώρες της Ε.Ε. και το υπόλοιπο 10% (53,5 εκατ. ευρώ) από εξαγωγές σε τρίτες χώρες.

Το 2014 οι εξαγωγές αυτής της κατηγορίας ανήλθαν σε 555,8 εκατ. ευρώ αντιπροσωπεύοντας σχεδόν το 11% των συνολικών αγροτικών εξαγωγών. Όσον αφορά την καθαρή συμβολή στο εμπορικό ισοζύγιο, ήταν η 2η πιο σημαντική κατηγορία με καθαρή συμμετοχή 172,22 εκατ. ευρώ. Σε σχέση με το ΑΕΠ, οι εξαγωγές αυτής της κατηγορίας συνέβαλαν το 2014 στη διαμόρφωσή του κατά 0,32%.

Πίνακας 1.6: Εισαγωγές - Εξαγωγές της Ελλάδος σε Ε.Ε.. (σε τόνους).

ΑΞΙΑ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	446.867.376	494.156.161	42.098.814	37.500.364	38.876.195	51.081.859
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	169.391.083	169.933.615	50.396.980	55.581.680	55.768.932	58.888.895

Πηγή: Eurostat .

Ο πίνακας 1.6 δείχνει τις συνολικές εισαγωγές και εξαγωγές της Ελλάδος από και προς τις χώρες της Ε.Ε. σε ευρώ. Όπως παρατηρούμε, η αξία των εισαγωγών παρουσίασε αυξομειώσεις την περίοδο 2010-2015. Συγκεκριμένα από το 2012 έως και το 2014 η αξία των εισαγωγών μειώθηκε αρκετά, πιθανά εξαιτίας της οικονομικής κατάστασης της χώρας. Ωστόσο το 2015 η αξία των εισαγωγών εκτινάχθηκε και έφτασε την υψηλότερη αξία δηλαδή συνολικά 5.1081.859 € σε ιχθυρά. Σχετικά με τις εξαγωγές παρατηρούμε μια συνεχώς αυξανόμενη αξία συνολικών εξαγωγών που από το 2012 και μετά καταγράφει τα μέγιστα ποσά με αποκορύφωμα το 2015 όπου η αξία των συνολικών εξαγωγών ιχθυρών σε χώρες της Ε.Ε. φτάνει τα 58.888.895€.

Σε επίπεδο απασχόλησης, στην Ελλάδα καταγράφεται ένα από τα υψηλότερα ποσοστά επί του συνόλου των απασχολούμενων στον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε.. Υπολογίζεται ότι απασχολούνται άμεσα και έμμεσα περίπου 12.000 εργαζόμενοι διαφόρων ειδικοτήτων (επιστημονικό, τεχνικό και εργατικό προσωπικό). Το σημαντικότερο όλων είναι ότι μεγάλος αριθμός αυτών των θέσεων απασχόλησης εντοπίζονται σε απομακρυσμένες περιοχές της Ελληνικής επικράτειας, κυρίως

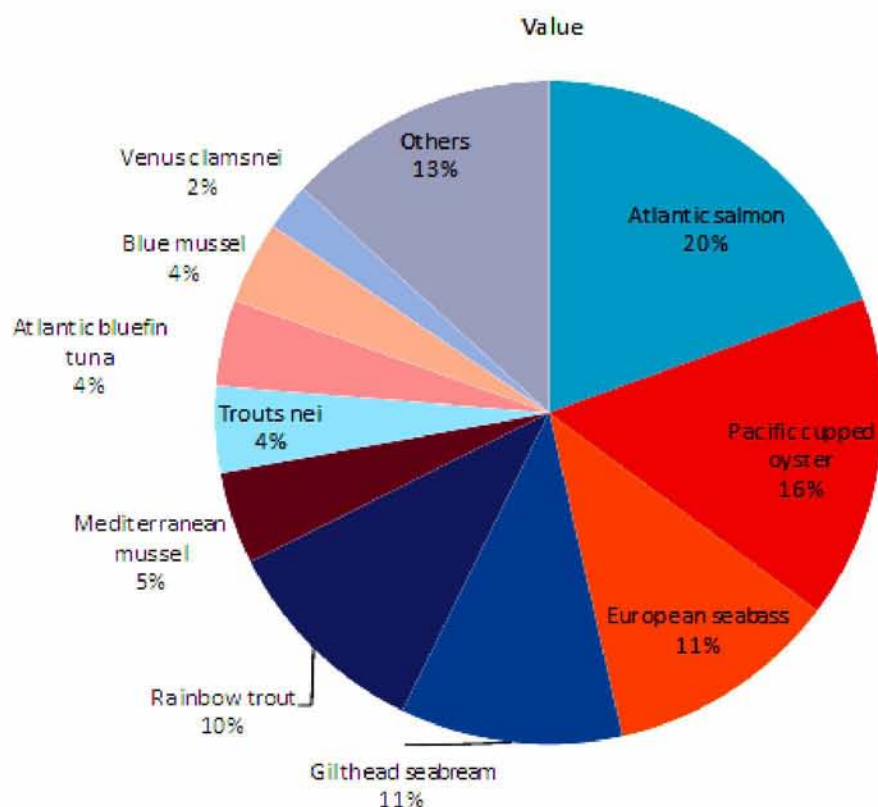
νησιωτικές, γεγονός το οποίο συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, εκτιμάται πως η θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια (ψάρια και μύδια) δημιουργεί το 85% των άμεσων θέσεων εργασίας του κλάδου, η καλλιέργεια σε υφάλμυρα νερά το 8% και η καλλιέργεια εσωτερικών υδάτων το 7%.

Η αλιευτική διαχείριση στην Ε.Ε στηρίζεται στις επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, οι οποίες εξαρτώνται από τη συλλογή αξιόπιστων και σύγχρονων αλιευτικών στοιχείων. Ήδη από το 2001, το Εθνικό Πρόγραμμα Συλλογής Αλιευτικών Δεδομένων χρηματοδοτείται από τον κοινοτικό και εθνικό προϋπολογισμό και περιλαμβάνει την υποχρεωτική συγκέντρωση εναρμονισμένων αλιευτικών στοιχείων σχετικά με: τους βιολογικούς δείκτες για έναν αριθμό αλιευτικών ειδών, με στόχο την εκτίμηση της κατάστασης του αντίστοιχου αλιευτικού αποθέματος. Περιλαμβάνει επίσης την αναλυτική συγκέντρωση στοιχείων για τον αλιευτικό στόλο (αλιευτική ικανότητα) και την εφαρμοζόμενη αλιευτική προσπάθεια καθώς και πληροφορίες για το θαλάσσιο οικοσύστημα και την συσχέτιση βιολογικής πληροφόρησης με κοινωνικοοικονομικά στοιχεία του αλιευτικού τομέα.

Η υδατοκαλλιέργεια έχει μακρά ιστορία στον ευρωπαϊκό χώρο, ιδίως δε οι πλέον παραδοσιακές μορφές της (εκτατική υδατοκαλλιέργεια και καλλιέργεια εσωτερικών υδάτων). Τις τελευταίες δεκαετίες ωστόσο έχει διαμορφωθεί, τόσο στον ευρωπαϊκό βορρά, όσο και στον νότο (Μεσόγειος), σαφέστατη στροφή προς την θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια η οποία αναπτύχθηκε και συνεχίζει να αναπτύσσεται ραγδαία. Ειδικότερα στη Μεσόγειο με τη χαμηλή φυσική παραγωγικότητα, η υπεραλίευση και η σχετική εξάντληση σημαντικών αλιευτικών πεδίων, σε συνδυασμό

με την αύξηση της αγοραστικής δύναμης των Ευρωπαίων καταναλωτών αλλά και την αυξανόμενη τάση για υγιεινή διατροφή, οδήγησαν στην μεγάλη ανάπτυξη των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών. Ηγετικό ρόλο στην ταχεία αυτή ανάπτυξη της Μεσογειακής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας τις δύο τελευταίες δεκαετίες έπαιξε η Ελλάδα. Η μεγάλη ζήτηση Μεσογειακών ειδών υψηλής διατροφικής αξίας (λαβράκι, τσιπούρα, φαγκρί, μυτάκι, ερυθρός τόνος, μύδια, στρείδια κλπ.), το υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας, οι άριστες κλιματολογικές και γεωμορφολογικές συνθήκες για εκτροφή και οι πολύ καλές προοπτικές των ευρωπαϊκών και παγκόσμιων αγορών κατέστησαν την Ελλάδα οδηγό των εξελίξεων και της ραγδαίας ανάπτυξης της μεσογειακής υδατοκαλλιέργειας.

Εικόνα 1.4: Τα κυριότερα είδη υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε. (2014).

Πηγή: EU Member States DCF data submission, 2014.

Έτσι, η χώρα μας είναι σήμερα ο μεγαλύτερος παραγωγός και εξαγωγέας μεσογειακών ειδών ψαριών στον κόσμο. Στα νερά μας καλλιεργούνται σε ευρεία κλίμακα το λαβράκι και η τσιπούρα, ενώ σε μικρότερη παράγονται επίσης το μυτάκι, το φαγκρί, ο σαργός, η συναγρίδα, το λυθρίνι και ο ερυθρός τόνος. Η καλλιέργεια των οστρακοειδών περιορίζεται στα μύδια και τα στρείδια, ενώ έντονο είναι το ενδιαφέρον και οι προσπάθειες των Ελλήνων παραγωγών και για άλλα είδη (χτένια, κυδώνια κλπ.).

Κύριο χαρακτηριστικό του κλάδου αποτελεί ο έντονος εξαγωγικός του προσανατολισμός, καθώς σχεδόν το 80% της συνολικής παραγωγής προωθείται σε αγορές του εξωτερικού συμβάλλοντας σημαντικά στο ισοζύγιο ιχθυηρών και στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι τα προϊόντα της ελληνικής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας ως σύνολο, αποτελούν τα τελευταία χρόνια το δεύτερο σε αξία εξαγώγιμο αγροτικό προϊόν της χώρας μας, μετά από το ελαιόλαδο.

Ο κλάδος της μεταποίησης έχει αξιόλογη συνεισφορά στην αλιευτική βιομηχανία διότι μετατρέπει ένα υψηλής διατροφικής αξίας, αλλά ευπαθές προϊόν, σε άλλες μορφές που μπορούν να καταναλωθούν σε μεταγενέστερο χρόνο. Το τελικό προϊόν αποκτά έτσι προστιθέμενη αξία, ο κλάδος συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, ενώ και ο κοινωνικός παράγοντας είναι σημαντικός με την προσφορά μονίμων ή εποχικών θέσεων εργασίας.

Οι μεταποιητικές μονάδες της Ελλάδας αναπτύχθηκαν αρχικά σε περιοχές κοντά σε μεγάλα αλιευτικά κέντρα και με παράδοση στην μεταποίηση (Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Μυτιλήνη, Βόλος) με αντικείμενο δραστηριότητας κυρίως την παραγωγή αλιπάστων και κονσερβών.

Με την βελτίωση των οικονομικών συνθηκών, την ανάπτυξη του εμπορίου και την αλλαγή πολλών διατροφικών συνηθειών, μεταποιητικές μονάδες αναπτύχθηκαν

κοντά σε μεγάλα αστικά κέντρα ώστε να εξασφαλίζουν ευελιξία πρόσβασης και διακίνησης, ενώ η παραγωγή τους στράφηκε σε κατεψυγμένα προϊόντα, φιλέτα, καπνιστά, ιχθυοπαρασκευάσματα και άλλα. Η Διεύθυνση Αλιευτικών Εφαρμογών συνεργάζεται με τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Αλιείας και τις ίδιες τις μεταποιητικές βιομηχανίες για τη συγκέντρωση στοιχείων παραγωγής, που είναι χρήσιμα για την παρακολούθηση του κλάδου και τη σύνταξη αναφορών και εκθέσεων προς διεθνείς οργανισμούς (Ε.Ε., ΟΟΣΑ, FAO).

Οι ενιαίοι κανόνες της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας για την Κοινή Οργάνωση των Αγορών (ΚΟΑ), ορίζουν ότι τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας που διατίθενται στο εμπόριο οφείλουν να διαθέτουν επίσημη ελληνική εμπορική ονομασία.

1.3.1 Εξωτερικό εμπόριο

Η Ελλάδα, όπως και η Ε.Ε. είναι ελλειμματική σε αλιευτικά προϊόντα. Οι εθνικές συναλλαγές των αλιευτικών προϊόντων τόσο στο ενδοκοινοτικό εμπόριο όσο και με αυτό των Τρίτων Χωρών δείχνουν σημαντικά αυξητική τάση για την τετραετία 2008-2011. Ωστόσο, το ελλειμματικό ισοζύγιο αντισταθμίζεται σημαντικά από την κατηγορία νωπών ιχθύων, εξαιτίας του θετικού πρόσημου των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.

Κύριοι προμηθευτές των αλιευτικών προϊόντων στη χώρα μας στην αρχή της πιο πάνω περιόδου ήταν κατά σειρά η Γερμανία, Δανία και Νορβηγία, ενώ πρόσφατα η σειρά αναδιαμορφώθηκε σε: Δανία, Ιταλία, Ισπανία. Οι σημαντικότεροι προορισμοί είναι η Ιταλία, Ισπανία και Γαλλία. Όσον αφορά τα νωπά προϊόντα, η Ιταλία, Ισπανία και Γαλλία είναι επίσης και οι κυριότεροι αποδέκτες.

Συναλλαγές με χώρες εκτός Ε.Ε

Είναι πολύ σημαντικό η κοινοτική μεταποιητική βιομηχανία να μπορεί να εφοδιάζεται με αποθέματα σε σταθερή βάση, με αξιόπιστο τρόπο και σε ανταγωνιστικές τιμές. Τούτο προϋποθέτει πρόσβαση τόσο στην εγχώρια παραγωγή, όσο και στις εισαγωγές. Η ΚΟΑ ενσωματώνει ένα καθεστώς (βλ. Καν. (ΕΚ) 104/2000) σύμφωνα με το οποίο οι τελωνειακοί δασμοί αναστέλλονται για συγκεκριμένες εισαγωγές από χώρες εκτός Ε.Ε. που προορίζονται για τη μεταποιητική βιομηχανία. Για την τριετία 2013-2015 τα καθοριζόμενα προϊόντα αναφέρονται στον Καν. (ΕΚ) 1220/2012. Παράλληλα, καθορίζονται τιμές αναγωγής και οι τελωνειακοί δασμοί δεν αναστέλλονται, ούτε μειώνονται όταν οι τιμές υπολείπονται αυτών των επιπέδων. Το σύστημα προορίζεται για την παροχή προστασίας από υπερβολικά χαμηλές τιμολογήσεις των εισαγωγών και εξυπηρετεί τόσο ως δείκτης των αλλαγών στις τιμές εισαγωγής, όσο και ως σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης. Επιπλέον, είναι δυνατή η εφαρμογή μέτρων διασφάλισης και αντιντάμπινγκ, σε περίπτωση που οι εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων προκαλούν σοβαρές στρεβλώσεις της αγοράς.

1.3.2 Κοινές προδιαγραφές εμπορίας- Ενημέρωση του Καταναλωτή - Ιχνηλασιμότητα

Οι κοινές προδιαγραφές εμπορίας, καθορίζουν εναρμονισμένα εμπορικά χαρακτηριστικά, ιδίως κατά την πρώτη πώληση των νωπών προϊόντων αλιείας. Αφορούν συγκεκριμένα είδη του Παραρτήματος 3 της υπουργικής απόφασης με αριθμό 1750/32219/2015 (ΦΕΚ 475/Β/2015). Τα κριτήρια για την ταξινόμηση των ειδών στις κατηγορίες φρεσκότητας, μεγέθους και παρουσίασης ρυθμίζονται από τον Καν. (ΕΚ) 2406/1996 και την ανωτέρω Υπουργική Απόφαση. Για την ενημέρωση του

καταναλωτή, οι υποχρεωτικές πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται όταν τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας διατίθενται στη λιανική πώληση, όπως ορίζονται από τους κανονισμούς Καν. (Ε.Ε.) 1379/2013, Καν. (ΕΚ) 1224/2009 και την Υπουργική Απόφαση με αριθμό 1750/32219/2015 (ΦΕΚ 475/Β/2015).

1.3.3 Οργανώσεις παραγωγών

Οι οργανώσεις παραγωγών (Ο.Π), είναι εθελοντικές ενώσεις αλιέων που έχουν συσταθεί προκειμένου να βοηθήσουν στη σταθεροποίηση των αγορών και στην απορρόφηση των συνεπειών από τις αιφνίδιες διακυμάνσεις της ζήτησης. Οι βασικές αρχές λειτουργίας των Ο.Π αναφέρονται στον Τίτλο ΙΙ του Καν. (ΕΚ) 104/2000. Οι κοινοτικοί κανόνες για την αναγνώριση των Ο.Π ορίζονται στον Καν. (ΕΚ) 2318/2001. Για τις προϋποθέσεις του άρθρου 1, η Ελλάδα έχει θεσπίσει για τη συλλεκτική αλιεία ως ελάχιστη συγκέντρωση το 15% της παραγωγής σε μια περιοχή και το 25% για παραγωγή υδατοκαλλιέργειών (απόφαση 229861/11-11-1996). Πρακτικά, οι Ο.Π μπορούν να λαμβάνουν συλλογικά μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα των αποθεμάτων, να αποφεύγεται η αλίευση ψαριών για τα οποία η ζήτηση είναι μικρή ή ανύπαρκτη και να προβλέπονται οι ανάγκες της αγοράς όχι μόνο ως προς την ποσότητα, αλλά και ως προς την ποιότητα και τη συχνότητα παράδοσης. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, οι Ο.Π οφείλουν να καταρτίζουν και να θέτουν σε εφαρμογή επιχειρησιακά προγράμματα για την αλιευτική περίοδο, που περιλαμβάνουν μέτρα για την προσαρμογή των αλιευμάτων στις απαιτήσεις της αγοράς (βλ. Καν. (ΕΚ) 2508/2000).

1.3.4 Στήριξη της τιμής

Η στήριξη τιμής εφαρμόζεται όταν η τιμή ενός είδους πέφτει κάτω από ένα ελάχιστο επίπεδο. Το επίπεδο αυτό, γνωστό και ως τιμή απόσυρσης, ορίζεται βάσει των τιμών

προσανατολισμού που καθορίζονται κάθε έτος από το Συμβούλιο των Υπουργών της Ε.Ε.. Όταν οι τιμές σημειώνουν πτώση σε σημείο ενεργοποίησης των μηχανισμών παρέμβασης, καταβάλλεται αποζημίωση στα μέλη των Ο.Π από την οργάνωσή τους. Η εν λόγω ενίσχυση, που λειτουργεί ως δίκτυ ασφαλείας και όχι ως σύστημα στήριξης της τιμής, χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. με το ποσό των 10 εκατομμυρίων ευρώ περίπου, ανά έτος.

Εντούτοις, η γενικευμένη υπεραλίευση έχει αναπόφευκτα οδηγήσει σε αυστηρότερη διαχείριση της εν λόγω ενίσχυσης, προκειμένου να αποφεύγεται η κατασπατάληση των πόρων. Η ενίσχυση πλέον μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για περιπτώσεις υπερβολικής προσφοράς που δεν είναι δυνατό να απορροφηθεί από τις τοπικές αγορές. Επίσης, οι παρεμβάσεις υπολογίζονται κλιμακωτά: όσο μεγαλύτερες είναι οι ποσότητες που αποσύρονται, τόσο χαμηλότερο είναι το ποσοστό της παρέμβασης. Επιπλέον, προκειμένου να μειωθούν στο ελάχιστο οι απώλειες, διατίθεται πλέον και ενίσχυση μεταφοράς. Πρόκειται για οικονομική υποστήριξη για τη μεταποίηση και την αποθεματοποίηση των προϊόντων, ώστε να διατεθούν στην αγορά σε μεταγενέστερο χρόνο, όταν οι τιμές θα είναι πιο ελκυστικές. Επίσης, για ορισμένα προϊόντα που καταψύχονται επί των πλοίων, προβλέπεται ενίσχυση για ιδιωτική αποθεματοποίηση.

Το αρχικό 4% της παραγωγής ενός είδους από μια Ο.Π δικαιούται αποζημίωση που ισούται με το 85% της τιμής απόσυρσης. Για την παραγωγή μεταξύ 4% και 8% (10% για τα πελαγικά είδη), το ποσοστό της αποζημίωσης είναι 55%. Πέρα από αυτά τα επίπεδα δεν χορηγείται αποζημίωση.

1.3.5 Χρηματοδοτικά προγράμματα ελέγχου

1.3.5.1 Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης και Καταγραφής των Αλιευτικών Δραστηριοτήτων (ΟΣΠΑ)

Το Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης και Καταγραφής των Αλιευτικών Δραστηριοτήτων (ΟΣΠΑ), υλοποιείται από τη Γενική Δ/ση Βιώσιμης Αλιείας, στο πλαίσιο εφαρμογής των κανόνων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, του Κανονισμού Ελέγχου και της ΙΥΥ. Η χρηματοδότηση του έργου προέρχεται κατά 90% από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του Καν (ΕΚ)861/2006 του Συμβουλίου και του Καν (ΕΚ) 391/2007 της Επιτροπής, όπως εγκρίθηκε με την αριθμό 011/431/Ε.Ε. (κωδικός έργου: EL/11/01) Εκτελεστική Απόφαση της Επιτροπής και κατά 10% από το ΠΔΕ, συνολικού διαθέσιμου ποσού ενωσιακής συνδρομής 2.070.000€ και καταληκτικής ημερομηνίας επιλεξιμότητας χρηματοδότησης 30/06/2015. Για την υλοποίηση του έργου υπεγράφη στις 02.03.2012 Προγραμματική Συμφωνία με την Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ σύμφωνα με την αριθμό 5000.1/62/2011 (ΦΕΚ3049/Β/2011) Απόφαση, στο πλαίσιο της οποίας διενεργηθεί από την Κ τΠ ΑΕ ανοικτός διεθνής διαγωνισμός και υπεγράφη σύμβαση, με την ένωση εταιρειών PWC και IKNOWHOW, ενώ για τον καθορισμό του πλαισίου χρηματοδότησης της Κ τΠ ΑΕ εκδόθηκε η αριθμ.591/63346/2013 (ΦΕΚ1299/Β/2013) Κ.Υ.Α.

1.3.5.2 Οικονομικές ενισχύσεις

Ο αλιευτικός κλάδος υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ), με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την παροχή συνδρομής ώστε να καταστεί περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμος. Για το σκοπό αυτό το Ταμείο χρηματοδοτεί έργα βάσει στρατηγικών σχεδίων και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εκπονούν οι εθνικές αρχές. Για την περίοδο 2007-2013, το ΕΤΑ

χρηματοδοτεί το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας, η παρακολούθηση και ο έλεγχος του οποίου έχει ανατεθεί στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΑΛ.

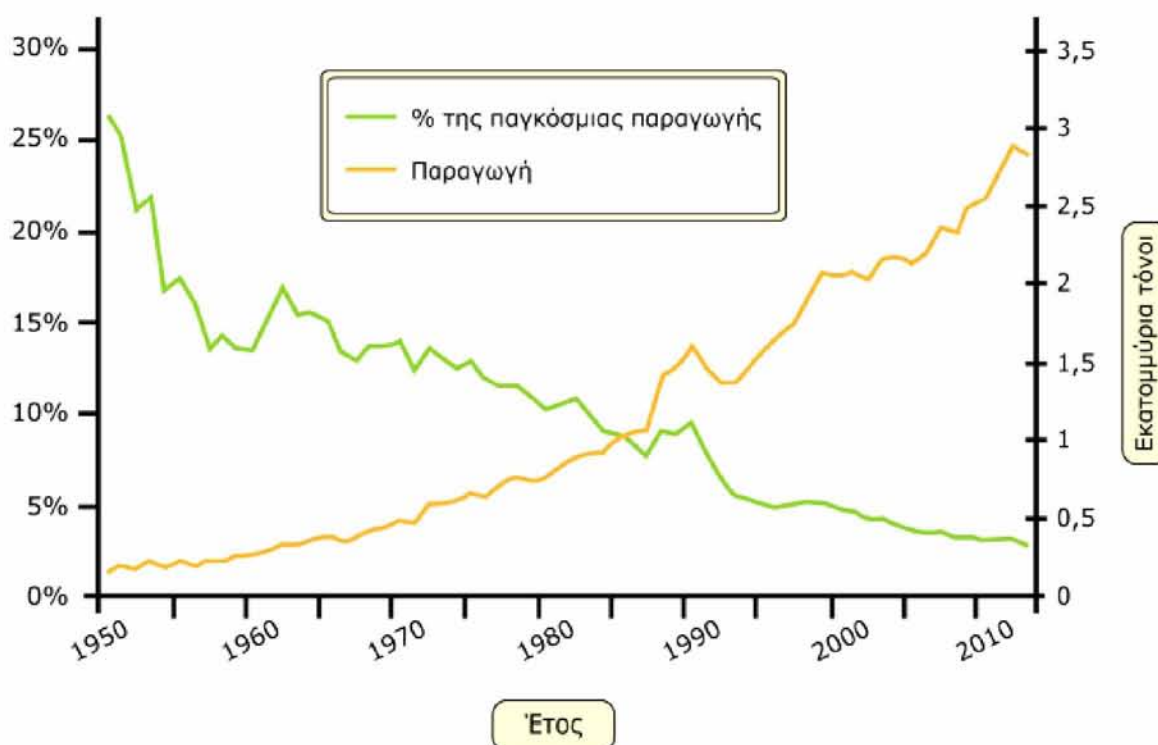
Σήμερα στην Ελλάδα η αλιευτική έρευνα διεξάγεται από δύο ερευνητικά ινστιτούτα (Ινστιτούτο Βιολογικών Πόρων και Εσωτερικών Υδάτων του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε. και Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας του ΕΛ.Γ.Ο.) και από τα Τμήματα Βιολογίας των ελληνικών πανεπιστημίων (Εργαστήριο Ιχθυολογίας του Τμήματος Βιολογίας Α.Π.Θ., Τμήμα Βιολογίας Πανεπιστημίου Πατρών, Τμήμα Βιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης και Τμήμα Βιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών), καθώς και το Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Πρωταρχικός σκοπός των ελληνικών ερευνητικών ινστιτούτων και πανεπιστημίων όπου διεξάγονται αλιευτικές έρευνες είναι η υποστήριξη της διατήρησης και της διαχείρισης των υδάτινων βιολογικών πόρων, των οικοτόπων και των οικοσυστημάτων και η παροχή συμβουλών και υπηρεσιών σε εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς για τη διαχείριση και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Οι έρευνες που περιλαμβάνουν εργασίες στο πεδίο, το εργαστήριο και υπολογιστικές αναλύσεις δεδομένων σχετίζονται με την παρακολούθηση και εκτίμηση της κατάστασης των αποθεμάτων, την εκτίμηση της οικολογικής ποιότητας και παρακολούθηση των υδάτων, παροχή συμβουλών για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων, την εκπόνηση μελετών και σχεδίων διαχείρισης και τη διάδοση της πληροφορίας και της γνώσης που προκύπτει από τα ερευνητικά αποτελέσματα.

Η ευρωπαϊκή υδατοκαλλιέργεια παρουσιάζει μεγάλη ποικιλομορφία τόσο όσον αφορά τη βιολογία των ειδών που καλλιεργούνται και τις τεχνολογίες που εφαρμόζονται όσο και το μέγεθος και την ένταση των εργασιών. Επικεντρώνεται κυρίως στην παραγωγή ειδών μέσης προς υψηλής αξίας. Εκτός από τη γεωγραφική ποικιλομορφία, η

οποία περιλαμβάνει την υποτροπική περιοχή της Μεσογείου και την υποπολική Σκανδιναβία στα δύο περιβαλλοντικά άκρα, υπάρχουν επίσης σημαντικές κοινωνικό-οικονομικές διαφορές κυρίως μεταξύ των δυτικών και ανατολικών περιοχών της Ευρώπης.

Το μερίδιο της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας στην παγκόσμια παραγωγή υδατοκαλλιέργειας παρουσιάζει σταδιακή μείωση, ως αποτέλεσμα της μεγαλύτερης ανάπτυξης του κλάδου σε άλλες η πείρους, κυρίως στην Ασία. Παρόλα αυτά, όπως φαίνεται στην Εικόνα 1.6, η απόλυτη παραγωγή της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας παρουσιάζει σταθερά αυξητική πορεία. Συγκεκριμένα, το 2014 η ευρωπαϊκή παραγωγή υδατοκαλλιέργειας αντιπροσώπευε το 3,1% της συνολικής παγκόσμιας παραγωγής σε ποσότητα και το 7,9% σε αξία. Το σύνολο της παραγωγής υδατοκαλλιέργειας στην Ευρώπη για το 2013 ήταν 2,8 εκ. τόνοι σε όγκο, και πάνω από 8,79 εκατομμύρια δολάρια σε αξία. Περισσότερο από το 82% της παραγωγής της υδατοκαλλιέργειας προήλθε από θαλάσσια ύδατα, ενώ το μερίδιο των γλυκών και υφάλμυρων υδάτων για το 2013 ήταν 15% και 3%, αντίστοιχα. Η επέκταση της υδατοκαλλιέργειας έχει λάβει χώρα κυρίως στις θαλάσσιες περιοχές κατά την τελευταία δεκαετία. Ο όγκος παραγωγής του σολομού του Ατλαντικού, *Salmo salar*, που αποτελείτο σημαντικότερο είδος της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας, σε θαλάσσιους κλωβούς, αυξήθηκε σχεδόν 40 φορές μεταξύ 1984 και 2014.

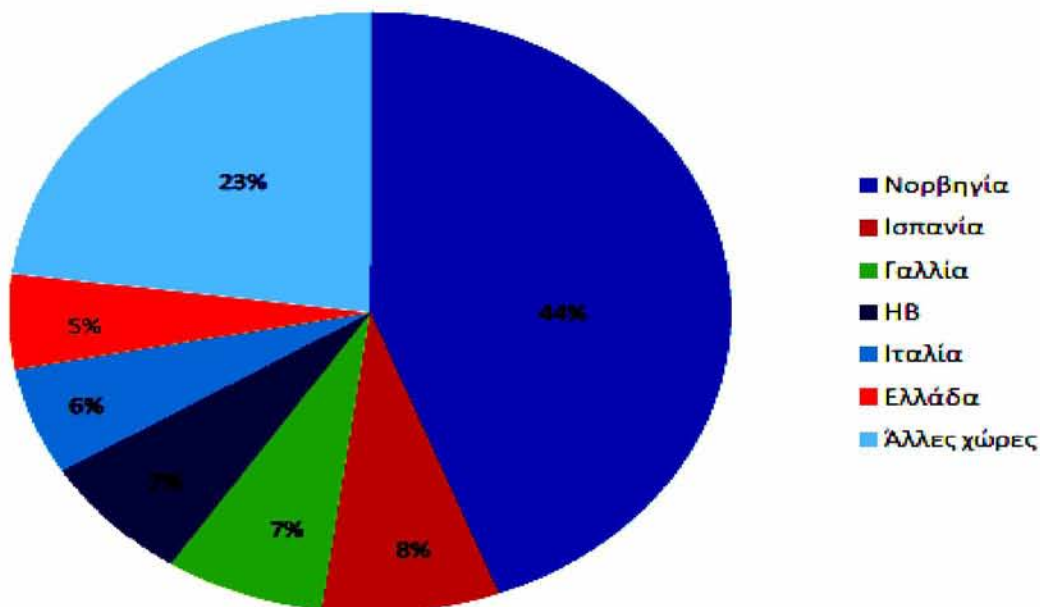

Εικόνα 1.5: Ετήσια μεταβολή στην παραγωγή της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας και στο Ποσοστό που αντιπροσωπεύει στην παγκόσμια παραγωγή (στοιχεία από FAO 2015).

Όσον αφορά τον όγκο της παραγωγής υδατοκαλλιέργειας στις ευρωπαϊκές χώρες, οι πιο σημαντικοί παραγωγοί είναι η Νορβηγία (44%), η Ισπανία (8%), το Η.Β. και η Γαλλία (από 7%), ενώ, η Ιταλία και η Ελλάδα ελέγχουν η κάθε μία περίπου το 5% της συνολικής ευρωπαϊκής παραγωγής το 2014 (Εικόνα 1.7).

Η παραγωγή σολομού παρουσίασε αλματώδη αύξηση μεταξύ των ετών 1988 και 2014, τόσο όσον αφορά τον όγκο όσο και την αξία, και η Ευρώπη έγινε ο μεγαλύτερος παραγωγός σολομού στον κόσμο ελέγχοντας για το 2014 το 65% της παγκόσμιας παραγωγής. Τον σημαντικότερο ρόλο στην αύξηση αυτή διαδραματίζει η Νορβηγία, η οποία ελέγχει το 81% της ευρωπαϊκής παραγωγής σολομού, ενώ η παραγωγή στο Η.Β. και τα Νησιά Φερόες (Ισλανδία), που είναι οι αμέσως επόμενοι σημαντικότεροι παραγωγοί, είναι αρκετά μικρότερη και διαχρονικά ασταθής. Σημαντική επίσης είναι και η παραγωγή πέστροφας στη Νορβηγία, η οποία το 2014

ξεπέρασε τους 71.000 τόνους (26% ευρωπαϊκής παραγωγής), ενώ άλλες σημαντικές χώρες παραγωγής είναι η Ιταλία (12,5%), η Γαλλία (11,5%) και η Δανία (10%).

Εικόνα 1.6: Σημαντικότερες χώρες παραγωγής στην ευρωπαϊκή υδατοκαλλιέργεια και αντίστοιχα ποσοστά που καταλαμβάνουν επί του συνόλου της ευρωπαϊκής παραγωγής (στοιχεία από FAO 2015).

1.3.6 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Ο κλάδος της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας στην Ελλάδα, επιδεικνύοντας μία εντυπωσιακή πορεία ανάπτυξης που σύντομα το κατέστησε ως ηγέτιδα δύναμη στη παραγωγή και εμπορία μεσογειακών ιχθυηρών, βρίσκεται έτοιμος να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και να αξιοποιήσει τις προοπτικές που διαγράφονται στο διεθνές επιχειρηματικό και αγοραστικό περιβάλλον.

Ωστόσο ισχυρός εξακολουθεί να είναι ο ανταγωνισμός που δέχονται οι ελληνικές ιχθυοκαλλιέργειες από τον αντίστοιχο κλάδο στην Τουρκία σε όλες πλέον σχεδόν τις αγορές του εξωτερικού. Το παρήγορο είναι ότι η μείωση της παραγωγής γόνου στην Τουρκία συνέβαλε καθοριστικά στην αύξηση των τιμών για τις εξαγωγές

τσιπούρας και λαβρακίου. Μάλιστα, η τάση αυτή των υψηλών τιμών αναμένεται να συνεχίστηκε και το 2015, όπως εκτίμησαν παράγοντες του κλάδου στην Ελλάδα, αλλά και το αρμόδιο τμήμα του FAO¹⁰.

Όραμα του κλάδου των θαλασσιών ιχθυοκαλλιεργειών είναι η διαρκής ανάπτυξη και η καθιέρωση του ως βασικού αναπτυξιακού πυλώνα σε περιφερειακό, εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο. Με στρατηγικό στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, με σεβασμό προς το περιβάλλον και τον καταναλωτή, ο κλάδος δείχνει το δρόμο προς την αειφορική διαχείριση φυσικών πόρων, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής σε απομακρυσμένες περιοχές και σε περιοχές με μειωμένες εναλλακτικές δυνατότητες ανάπτυξης και τη στήριξη της περιφερειακής και εθνικής οικονομίας. Η αφοσίωση των ελλήνων παραγωγών στη διατήρηση της υψηλής ποιότητας του περιβάλλοντος εκτροφής και η δέσμευσή τους για διασφάλιση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων αποτελούν εγγύηση για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου του κλάδου.

Το ψάρι ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας, έχοντας κερδίσει την εμπιστοσύνη του αγοραστικού κοινού, αποτελεί πλέον μία σίγουρη επιλογή για τους εγχώριους καταναλωτές και έναν ιδανικό πρεσβευτή της χώρας μας σε πολλές – ιδιαίτερα ανταγωνιστικές και απαιτητικές – αγορές του εξωτερικού.

Η ελληνική αλιεία χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία ειδών με μικρές ποσότητες ανά είδος. Η αλίευσή τους γίνεται από διάφορα αλιευτικά πεδία με μεγαλύτερο εκείνο του βόρειου Αιγαίου. Το βόρειο Αιγαίο διαθέτει μεγάλα αποθέματα μικρού αριθμού ειδών, σε αντίθεση με το νότιο Αιγαίο το οποίο χαρακτηρίζεται από

---

¹⁰<http://www.kathimerini.gr/798385/article/oikonomia/epixeirhseis/isxyres-pieseis-apo-toyrkia-stis-e3agwges-ix8yokalliergeias>

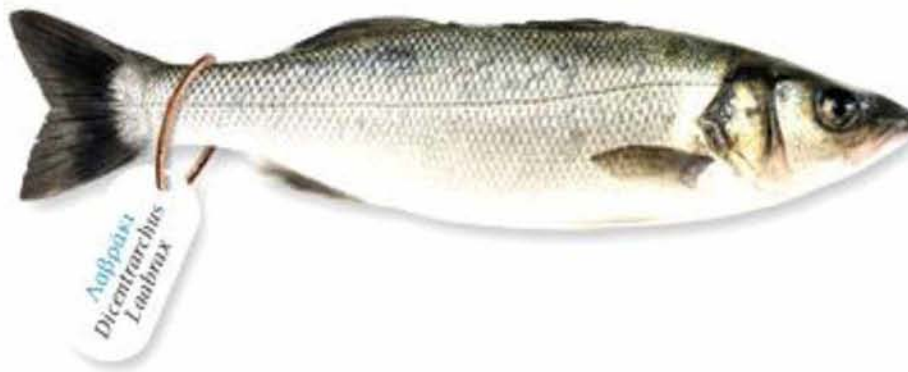
μεγαλύτερο αριθμό ειδών, αλλά με μικρότερα αποθέματα. Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται παγκοσμίως σε όλες τις περιοχές καθώς επίσης και στα αλιευτικά πεδία της Ελλάδας σημαντική μείωση των ιχθυοαποθεμάτων. Αιτία αποτελεί η τεχνολογική πρόοδος των τελευταίων ετών, αλλά και η αυξανόμενη ζήτηση προϊόντων της θάλασσας (Θεοδώρου, 2004).

Ο εξαγωγικός προσανατολισμός της ελληνικής θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας υπήρξε έντονος από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ανάπτυξής του. Η συνέπεια των παραδόσεων και της κάλυψης της αγοραστικής ζήτησης με προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας, εγγυημένης φρεσκάδας και πιστοποιημένης ποιότητας, κατέστησαν τα προϊόντα του κλάδου αναγνωρίσιμα σε απαιτητικές αγορές, τόσο ευρωπαϊκών όσο και τρίτων χωρών. Σε ορισμένες αγορές της Ε.Ε., όπως της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, η τσιπούρα και το λαβράκι της ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας έχουν αποκτήσει τη δική τους ‘ταυτότητα’, και κατέχουν σημαντικά μερίδια αγοράς. Η μεσογειακή ιχθυοκαλλιέργεια σήμερα σε μεγάλο βαθμό ταυτίζεται με την Ελλάδα και την ανατολική λεκάνη της Μεσογείου, καθώς η χώρα μας παράγει το 52% της μεσογειακής παραγωγής. Η τσιπούρα και το λαβράκι ιχθυοκαλλιέργειας είναι εθνικά προϊόντα όπως το ελαιόλαδο, το βαμβάκι και ο καπνός. Τα προϊόντα της ιχθυοκαλλιέργειας παράγονται χωρίς δαπάνη φυσικών πόρων, διασφαλίζοντας την ισορροπία των οικοσυστημάτων. Η αξία του κλάδου οφείλεται στο γεγονός ότι καλύπτει το έλλειμμα της αλιείας, συμβάλλει στην μείωση της υπεραλίευσης και στη βελτίωση της διαχείρισης των αλιευτικών αποθεμάτων, καθώς και στη βελτίωση του ισοζυγίου ιχθυρών και του ΑΕΠ.

Τα κύρια καλλιεργούμενα είδη, η τσιπούρα και το λαβράκι αποτελούν περίπου το 95% της συνολικής παραγωγής. Το ποσοστό αυτό μειώνεται σταθερά, καθώς

αναπτύσσεται η καλλιέργεια νέων ειδών, όπως το μυλοκόπι, το φαγκρί, η συναγρίδα κ.α. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε τα βασικά χαρακτηριστικά των δύο κορυφαίων σε όγκο αλιευτικών προϊόντων της Ελλάδας.

1.4 Λαβράκι

Εικόνα 1.7: Λαβράκι.

Το λαβράκι (επιστημονική ονομασία: *Dicentrarchus labrax*) είναι ψάρι της οικογένειας των Μορονίδων, που απαντάται στην Μεσόγειο και τις ακτές του βορειοανατολικού Ατλαντικού. Το λαβράκι μαζί με τη τσιπούρα από πλευράς διατροφικής αξίας ανήκουν στα περιζήτητα ψάρια της Μεσογείου, καθώς είναι πλούσια σε λιπαρά οξέα ω-3. Είναι ένα από τα κύρια ψάρια για τις ιχθυοκαλλιέργειες.

Το λαβράκι θεωρείται εκλεκτό ψάρι στην ελληνική κουζίνα, ενώ χρησιμοποιείται για διατροφή και από άλλους λαούς. Μπορεί να μαγειρευτεί με πολλούς τρόπους, πχ. στη σχάρα, τον ατμό, το φούρνο κ.ά. Στα ελληνικά η λέξη λαβράκι χρησιμοποιείται από τους δημοσιογράφους για να περιγράψουν νέα αποκλειστικά ρεπορτάζ με μεγάλη αξία, με σαφή αναγωγή στην τύχη που χρειάζεται για να πιάσει κάποιος αυτό το ψάρι.

Το λαβράκι έχει σύνηθες μήκος 40 με 65 εκατοστά και βάρος 5 με 7 κιλά, ενώ μπορεί να φτάσει σε μήκος το ένα μέτρο και βάρος τα 15 κιλά. Έχει καταγραφεί ότι μπορεί να ζήσει μέχρι 15 χρόνια. Το σώμα του είναι επιμήκες. Το όνομα δικέντραρχος έχει να κάνει με την παρουσία δύο ραχιαίων πτερυγίων, το πρόσθιο τριγωνικό και το οπίσθιο τραπεζοειδές. Έχει ασημί χρώμα, ενώ τα μικρά ιχθύδια φέρουν μαύρα στίγματα σε πλάτη και πλευρά. Το ασημί είναι λίγο πιο σκούρο στη ράχη και πιο ανοικτό στη κοιλιά (φαινόμενο της αντισκίασης).

Το λαβράκι είναι ένα είδος ωκεανόδρομο που απαντάται στην Μεσόγειο, τη Μαύρη Θάλασσα και τον Ατλαντικό από τη Νορβηγία μέχρι τη Σενεγάλη. Ζει σε παραλιακά ύδατα, σε βάθος μέχρι 100 μέτρα. Είναι ψάρια ευρύαλα και ευρύθερμα, αντέχουν δηλαδή σε μεγάλες μεταβολές αλατότητας και θερμοκρασίας του νερού. Είναι κυρίως ψάρι της ανοικτής θάλασσας, αλλά πλησιάζει και σε υφάλμυρα και γλυκά νερά, όπως λιμνοθάλασσες και εκβολές ποταμών. Έχει καλή όραση και βλέπει καθαρά και στο σκοτάδι, ώρα στην οποία κυνηγάει. Τρέφεται αδηφάγα κυρίως με άλλα ψάρια, ενώ τα μικρότερα ψάρια του είδους περισσότερο με ασπόνδυλα, όπως μαλάκια και γαρίδες.

Το ευρωπαϊκό λαβράκι, *dicentrarchus laevis* (Linn.), διατίθεται στην αγορά ως μεσογειακό λαβράκι, bronzini ή spigola στην Ιταλία, lubina στην Ισπανία και bas στη Γαλλία. Είναι το δεύτερο σημαντικότερο είδος (σε όγκο παραγωγής) στη μεσογειακή ιχθυοκαλλιέργεια. Το λαβράκι βρίσκεται σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένου του Ατλαντικού Ωκεανού, της Μεσογείου και της Μαύρης θάλασσας. Κυνηγάει τη τροφή του τη νύχτα και τρέφεται με μικρά ψάρια, κεφαλόποδα και οστρακόδερμα. Θεωρείται μεγάλη λιχουδιά.

1.5 Τσιπούρα

Εικόνα 1.8: Τσιπούρα.

Η τσιπούρα (επιστημονική ονομασία: *Sparusaurata* - Σπάρος ο χρυσόχρους) είναι ψάρι της οικογένειας των Σπαρίδων που αλλιεύεται στην Μεσόγειο και στις ακτές του βορειοανατολικού Ατλαντικού. Η τσιπούρα μαζί με το λαβράκι από πλευράς διατροφικής αξίας ανήκουν στα πιο πολύτιμα ψάρια της Μεσογείου, καθώς είναι πλούσια στα λιπαρά οξέα ω-3. Είναι ένα από τα κύρια ψάρια για τις ιχθυοκαλλιέργειες της Μεσογείου.

Η τσιπούρα έχει συνήθως μήκος 35 εκατοστά, αν και έχουν βρεθεί ψάρια με μήκος 70 εκατοστά. Η βαρύτερη τσιπούρα που έχει αλιευθεί είχε βάρος 17,2 κιλά. Η μεγαλύτερη καταγεγραμμένη ηλικία τσιπούρας είναι (σε αιχμαλωσία) 11 έτη. Έχει ασημένιο χρώμα με μια χαρακτηριστική μαύρη κηλίδα στο τέλος του βραγχιακού επικαλύμματος. Επίσης, χαρακτηριστικό είναι και το χρυσό τόξο που ενώνει τα μάτια, πιο έντονο στα ενήλικα ψάρια, και έδωσε στην τσιπούρα το όνομα «χρυσόφρυς». Υπάρχει μια κόκκινη γραμμή στο όριο του κάτω μισού του βράγχιο-καλύμματος. Η τσιπούρα έχει έντονα κυρτό προφίλ, οβάλ και ψηλό σώμα.

Η τσιπούρα είναι ένα είδος κοινό στη Μεσόγειο και τις ακτές του Ατλαντικού από τη Μεγάλη Βρετανία ως τη Σενεγάλη. Συναντάται πάνω από αμμώδεις πυθμένες ή πυθμένες με θαλάσσια φανερόγαμα, σε βάθη έως 30 μέτρα, αν και έχουν παρατηρηθεί ενήλικες τσιπούρες ακόμη και σε βάθος 150 μέτρων. Την άνοιξη πλησιάζει σε εκβολές ποταμών και λιμνοθάλασσες. Είναι κυρίως σαρκοφάγα, ενώ περιστασιακά τρέφεται και με φυτά. Τρέφεται με μαλάκια, συμπεριλαμβανομένων των μυδιών και των στρειδιών. Η τσιπούρα σχηματίζει κοπάδια πολυμελή ή ολιγομελή, ενώ κάποιες φορές, μεγάλα θηλυκά άτομα μπορεί να βρεθούν να κυνηγούν μόνα τους για μια περίοδο.

Η τσιπούρα είναι ψάρι ευρύαλο και ευρύθερμο, αντέχει δηλαδή σε μεγάλες μεταβολές αλατότητας και θερμοκρασίας του νερού. Έτσι μπορεί να ζήσει τόσο στην ανοικτή θάλασσα όσο και στις εκβολές ποταμών και σε λιμνοθάλασσες. Πέρα από τους αμμώδεις πυθμένες και τα λιβάδια ποσειδωνίας, όπου βρίσκει εύκολα την τροφή της, η τσιπούρα απαντάται σε βραχώδεις πυθμένες που συνορεύουν με τα προαναφερθέντα οικοσυστήματα ενώ τσιπούρες έχουν βρεθεί και μέσα σε υποθαλάσσια σπήλαια.

Προτιμά παράκτιες θαλάσσιες περιοχές, με αμμώδεις βυθούς και βάθη από 5-30m το καλοκαίρι και έως 150m το χειμώνα. Η τσιπούρα είναι ψάρι σαρκοφάγο και τρέφεται με δίθυρα μαλάκια, μαλακόστρακα και άλλα ψάρια. Συναντάται συνήθως μόνο του ή σε μικρές ομάδες, στον τροπικό Ατλαντικό έως τη Μεγάλη Βρετανία, τη Μεσόγειο, αλλά σπάνια στη Μαύρη Θάλασσα. Η περίοδος αναπαραγωγής της τσιπούρας ξεκινά τον Οκτώβριο και τελειώνει το Δεκέμβριο. Παρουσιάζει έντονη ευαισθησία στο κρύο και με την εμφάνιση των πρώτων κρύων αφήνει τα ρηχά νερά και κατευθύνεται στην ανοιχτή θάλασσα. Έχει ιδιαίτερη προτίμηση σε υφάλμυρα νερά όπως των λιμνοθαλασσών, όπου και αναπτύσσεται και πιο γρήγορα (Παπαναστασίου, 1980).

Η τσιπούρα είναι το κύριο ψάρι το οποίο εκτρέφεται στη Μεσόγειο. Το 2010, η εκτροφή τσιπούρας απέφερε κέρδη 831,355 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, με παραγωγή που κυμάνθηκε περίπου στους 142.500 τόνους. Η κύρια μέθοδος εκτροφής τσιπούρας στη Μεσόγειο είναι σε πλωτούς ή υποβρύχιους ή ημικαταδυόμενους ιχθυοκλωβούς. Τα ιχθύδια εισάγονται στους κλωβούς όταν το βάρος τους φθάσει στα 10 γραμμάρια και αγγίζουν στο εμπορεύσιμο βάρος σε περίπου 1 χρόνο. Η γρήγορη ανάπτυξη της παραγωγής στους πλωτούς ιχθυοκλωβούς, έχει επιτρέψει την ανάπτυξη του τομέα και τη μείωση των τιμών, όμως σήμερα τα περιθώρια κέρδους είναι μικρά και η παραγωγή μεγάλη.

Πέρα από τους ιχθυοκλωβούς υπάρχουν και άλλοι τρόποι εκτροφής. Στην Ισπανία χρησιμοποιούνται χερσαίες δεξαμενές χωρητικότητας 200 με 3.000 τετραγωνικών μέτρων, γνωστές ως εστέρος (esteros). Αυτός ο τρόπος εκτροφής απαιτεί συνεχή χορήγηση οξυγόνου στο νερό της δεξαμενής. Τέλος, μπορεί να γίνει εκτατική ή ημι - εκτατική εκτροφή σε παράκτιες λιμνοθάλασσες, στις οποίες η ιχθυοπυκνότητα είναι μικρή.

Περίπου το 40% των φρέσκων ψαριών που διακινείται στην ελληνική αγορά προέρχεται από τους κλωβούς των ιχθυοκαλλιεργειών, ποσοστό που δείχνει τάσεις ανόδου. Η τιμή είναι αυτή που οδηγεί όλο και περισσότερους Έλληνες να προτιμήσουν τα ψάρια ιχθυοτροφείου. «Μια πελαγίσια τσιπούρα μπορεί να κοστίζει μέχρι και 30 ευρώ το κιλό, ενώ η τσιπούρα ιχθυοτροφείου κοστίζει 8 - 10 ευρώ», λέει ο κ. Μιχάλης Λιόσης, πρόεδρος των ιχθυεμπόρων Πειραιά.

1.6 Πλεονεκτήματα Τσιπούρας και Λαβρακιού Ιχθυοκαλλιέργειας

Κάποια από τα χαρακτηριστικά τα οποία διαθέτουν η τσιπούρα και το λαβράκι ιχθυοκαλλιέργειας, είναι τα εξής:

➤ Εκτροφή τσιπούρας και λαβρακιού

Η τσιπούρα και το λαβράκι ιχθυοκαλλιέργειας μεγαλώνουν στο φυσικό τους περιβάλλον σε θαλάσσιους κλωβούς, για 18 τουλάχιστον μήνες προτού διατεθούν στις αγορές.

➤ Διεθνής αναγνώριση

Η τσιπούρα και το λαβράκι έχουν καθιερωθεί ως τα πλέον δημοφιλή μεσογειακά ψάρια τόσο στην Ευρώπη και τη Ρωσία όσο και στη Βόρεια Αμερική και διανέμονται σε νωπή μορφή κάθε βδομάδα σε περισσότερες από 30 χώρες σε όλο τον κόσμο.

➤ Κατά παραγγελία αλίευση

Η τσιπούρα και το λαβράκι ιχθυοκαλλιέργειας αλιεύονται κατά παραγγελία. Από την αλίευσή τους μέχρι το σημείο πώλησης (1 ημέρα για τις εγχώριες αγορές) διατηρείται η «αλυσίδα θερμοκρασίας», στους 0 – 2οC .

➤ Υψηλή περιεκτικότητα σε Ω3

Η τσιπούρα και το λαβράκι ιχθυοκαλλιέργειας αναγνωρίστηκαν από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας Τροφίμων (EFSA, E.E. 1924/2006) ως πλούσιες πηγές Ω3 πολυακόρεστων λιπαρών οξέων. Η κατανάλωσή τους στα πλαίσια μιας ισορροπημένης διατροφής βοηθά στη διατήρηση της φυσιολογικής λειτουργίας της καρδιάς, της φυσιολογικής πίεσης του αίματος και των φυσιολογικών επιπέδων τριγλυκεριδίων στο αίμα.

Πίνακας 1.9: Σύγκριση διατροφικής αξίας (Πηγή: Kriton Grigorakis, Compositional and organoleptic quality of farmed and wild gilthead sea bream (*Sparusaurata*) and sea bass (*Dicentrarchus la brax*) and factors affecting it: A review. 2007 Aquaculture τόμος 272, US Food and Drug Administration, Danish Technical University).

Πηγή	Είδος ψαριού	Ενέργεια (Kcal)	Πρωτεΐνη (γρ)	Λίπος (γρ)	Ω3 (γρ)
Grigorakis	Τσιπούρα ιχθυοκαλλιέργειας	130,7	20,4	5,3	1,42
Grigorakis	Τσιπούρα ελεύθερης αλιείας	97,6	20,2	1,8	0,34
Grigorakis	Λαβράκι ιχθυοκαλλιέργειας	141,9	20,9	6,4	1,41
Grigorakis	Λαβράκι ελεύθερης αλιείας	128,3	18,9	5,7	1,58
USDA	Ξιφίας	144,0	19,7	6,7	0,92
DTU	Γλώσσα	85,9	18,7	1,1	0,36
DTU	Μπακαλιάρος Ατλαντικού	81,3	18,7	0,6	0,26
USDA	Τόνος (κιτρινόπτερος)	109,0	24,0	0,5	0,12
USDA	Τιλάπια ιχθυοκαλλιέργειας	96,0	20,0	1,7	0,03
DTU	Πέρκα	85,2	18,1	1,3	0,02

1.7 Διαμόρφωση Τιμών Τσιπούρας-Λαβρακίου

Οι τιμές τσιπούρας – λαβρακιού στη χώρα μας είναι μια πολύπλοκη συνάρτηση με συνισταμένες:

- τη συνολική ετήσια παραγωγή
- την ανάγκη για χρηματοοικονομική ρευστότητα των μονάδων
- τη ζήτηση της αγοράς
- τον ανταγωνισμό από άλλες χώρες (ιδιαίτερα από την Τουρκία)
- την ποιότητα των προϊόντων
- την ικανότητα ανεύρεσης και αξιοποίησης νέων αναδυόμενων αγορών

Το μεγάλο μειονέκτημα του κλάδου είναι η έλλειψη ικανών δικτύων προώθησης των προϊόντων από τους μεγάλους ομίλους. Ακόμη και οι μεγάλοι όμιλοι,

τις περισσότερες φορές διακινούν τα αλιεύματά τους μέσω των ιταλών μεγαλεμπόρων, οι οποίοι ελέγχουν την αγορά στην Ιταλία, όπου και προωθείται περίπου το 70% των εξαγωγών. Έτσι τις τιμές σε μεγάλο βαθμό δεν τις καθορίζουν οι παραγωγοί, αλλά οι ιταλοί χονδρέμποροι και δεν υπάρχει το «πωλείται το προϊόν στην α τιμή» από τους παραγωγούς, αλλά το «αγοράζουμε προϊόν στην τάδε τιμή» από τους εμπόρους. Μεγάλο πρόβλημα του κλάδου, εκτός από τους συνήθεις κινδύνους, που διατρέχει κάθε μονάδα ζωικής παραγωγής (ασθένειες, θάνατοι) και τις απρόβλεπτες καταστροφές λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών, είναι η έλλειψη ρευστού που μαστίζει όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου.

Η άρνηση χρηματοδότησης, ακόμη και των οικονομικά υγιών εταιρειών του κλάδου, από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, σε συνάρτηση με το μακροχρόνιο διάστημα εκτροφής ώσπου να φθάσουν τα ψάρια στο εμπορεύσιμο βάρος (15-18 μήνες), έχουν φέρει όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου σε οριακά επίπεδα.

Αν ανατρέξουμε στο παρελθόν πριν από 15 περίπου χρόνια, στο 2002, θα θυμηθούμε τη μεγάλη κρίση του κλάδου, όπου λόγω έλλειψης ρευστότητας, αναγκάζονταν οι επιχειρήσεις να πωλούν σε μέση τιμή την τσιπούρα A ex-farm 3,30 € το κιλό (κατώτερη τιμή 2,90 € το κιλό) και το λαυράκι A ex-farm 3,54€ το κιλό (κατώτερη τιμή 3,00€ το κιλό) , ενώ το κόστος παραγωγής ανέρχονταν για την τσιπούρα και το λαυράκι σε 3,65 € το κιλό! Το παραπάνω είχε σαν αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του αριθμού των μονάδων, λόγω εξαγοράς πολλών εξ αυτών από τους μεγάλους ομίλους. Οι μεγάλοι όμιλοι ήταν οι μόνοι που είχαν πρόσβαση στη χορήγηση δανείων και βγήκαν από την κρίση, έχοντας όμως στην πλάτη τους τεράστιο φορτίο συσσωρευμένων δανειακών υποχρεώσεων. Φορτίο που τους ακολουθεί μέχρι σήμερα.

Η συνολική πραγματική ετήσια παραγωγή τότε, ήταν περίπου 140.000 τόνοι και η ετήσια παραγωγή γόνου ξεπερνούσε τους 500.000.000.

Κατά τα έτη 2010-2012 παρατηρήθηκε μεγάλη επιβάρυνση στο κόστος παραγωγής ιχθύων, λόγω δραματικής μείωσης των προσφερομένων ιχθυαλεύρων και ιχθυελαίων. Από τη μια πλευρά η μείωση των αλιευόμενων ποσοτήτων ιχθύων στο Περου και από την άλλη η ολοένα και αυξανόμενη ζήτηση ιχθυαλεύρων από την Κίνα - όπου αυξήθηκε η κατανάλωση πουλερικών - οδήγησαν σε αύξηση των τιμών των ιχθυαλεύρων κατά 10-20% περίπου. Εκτός από αυτά, κατά την ίδια τριετία υπήρξε και μείωση της παγκόσμιας παραγωγής σιτηρών, πράγμα που ανέβασε την τιμή τους.

Οι εταιρείες εισαγωγής και παραγωγής ιχθυοτροφών αναγκάστηκαν να αυξήσουν τις τιμές τους περίπου 5-7% γιατί και αυτές βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική θέση. Από τη μια πλευρά έχουν να αντιμετωπίσουν την αύξηση των πρώτων υλών και από την άλλη πλευρά, την κατάργηση της πίστωσης, που είχαν μέχρι πρότινος από τους προμηθευτές τους, λόγω της οικονομικής ύφεσης που βρίσκεται η χώρα μας. Έτσι και αυτοί με τη σειρά τους μείωσαν δραστικά το χρόνο πίστωσης προς τους ιχθυοτρόφους πελάτες τους. Στις πωλήσεις παρέχόταν πίστωση 1-3 μήνες ανάλογα με την φερεγγυότητα του πελάτη τους.

Επίσης και οι ιχθυογεννητικοί σταθμοί, λόγω έλλειψης ρευστότητας και αύξησης του κόστους παραγωγής του γόνου, αναγκάστηκαν να μειώσουν την παραγωγή τους. Τα έτη 2011-2012 η παραγωγή μειώθηκε σε 400.000.000 περίπου. Το αποτέλεσμα αυτής της σημαντικής μείωσης στην παραγωγή ήταν πολλοί ιχθυογεννητικοί σταθμοί να έχουν κλείσει πλέον. Από 28 ιχθυογεννητικούς Σταθμούς που υπήρχαν, σήμερα λειτουργούν μόνο οι 16 και αυτοί πλέον παράγουν γόνο μόνο για δική τους χρήση και προγραμματίζουν για πώληση, μόνο τις ποσότητες που εκ των

προτέρων έχουν εξασφαλίσει την πώλησή τους και έχουν ρυθμίσει τον τρόπο πληρωμής των, αποφεύγοντας πολύμηνες πιστώσεις.

Τα προηγούμενα έτη και μέχρι το 2012 η συνολική ετήσια παραγωγή μειώθηκε λόγω έλλειψης επαρκών πιστώσεων από τους παραγωγούς, ιδιαίτερα για την αγορά ιχθυοτροφών και γόνου και σταθεροποιήθηκε περίπου στους 100.000 τόνους. Αντίθετα οι τιμές πώλησης της τσιπούρας και του λαβρακίου έχουν σταθεροποιηθεί σε μεγάλο βαθμό και αυτό είναι πολύ θετικό για την εξέλιξη του κλάδου. Ιδιαίτερα τα έτη 2011 και 2012 παρατηρήθηκε μια σταθερή διαμόρφωση των τιμών, επηρεαζόμενη μόνο από μικρές μηνιαίες διακυμάνσεις, οι οποίες με τη σειρά τους οφείλονται σε μειωμένη ζήτηση και ταυτόχρονη αυξημένη προσφορά.

Το 2010 είχαμε μία διακύμανση των τιμών ex-farm για την τσιπούρα Α από 3,25€ έως 4,55€ το κιλό, ενώ για το λαυράκι Α αντίστοιχα από 3,70€ έως 4,40€ το κιλό. Το έτος 2011 είχαμε άνοδο των τιμών, που για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια των ετών 2002-2011, η τιμή της τσιπούρας δεν έπεσε κάτω από 4,0€ σε κανένα μήνα και κυμάνθηκε μεταξύ 4,00-5,70€ το κιλό.

Αντίστοιχα και η τιμή του λαβρακίου δεν έπεσε κανένα μήνα κάτω από 4,10€ κιλό και κυμάνθηκε από 4,10€ έως 5,70€ το κιλό. Κατά το έτος 2012 είχαμε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά σταθεροποίηση των τιμών στα ίδια επίπεδα και η τιμή της τσιπούρας κυμάνθηκε μεταξύ 4,00€ και 5,70€ το κιλό. Αντίστοιχα και η τιμή του λαβρακίου κυμάνθηκε από 4,10€ έως 5,40€ το κιλό. Γενικά και τις δύο αυτές χρονιές η μέση τιμή ήταν για την τσιπούρα 4,79€ ανά κιλό (2011) και 4,81€ ανά κιλό. Για το λαυράκι είχαμε μέση τιμή 4,97€/κιλό (2011) και 4,96€/κιλό (2012).

Πίνακας 1.7: Μηνιαία διακύμανση τιμών ex-farm τσιπούρας Α (2010-2012).

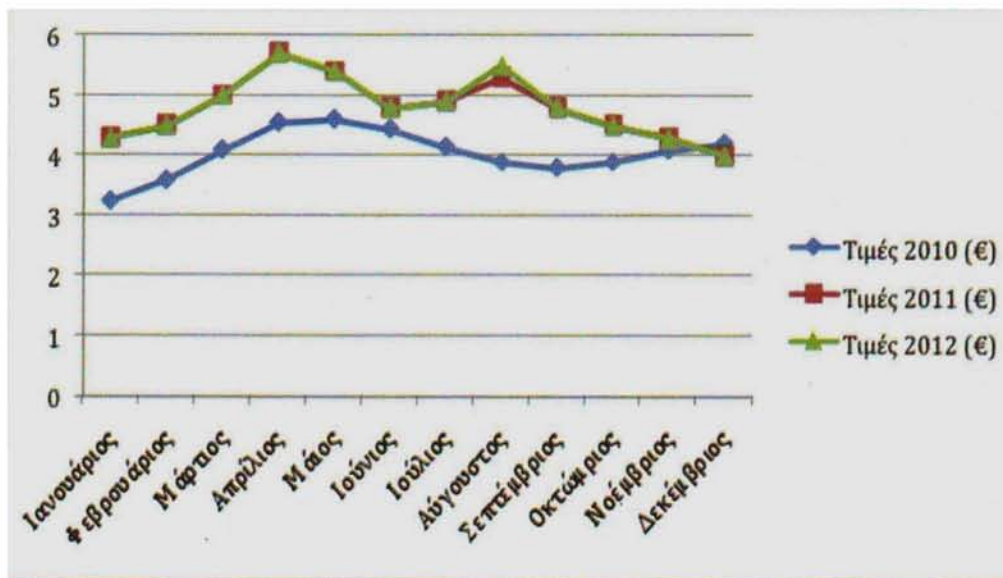
<i>Μήνας</i>	<i>Τιμή 2010 (€)</i>	<i>Τιμή 2011 (€)</i>	<i>Τιμή 2012 (€)</i>
Ιανουάριος	3,25	4,3	4,3
Φεβρουάριος	3,6	4,5	4,5
Μάρτιος	4,1	5	5
Απρίλιος	4,55	5,7	5,7
Μάιος	4,6	5,4	5,4
Ιούνιος	4,45	4,8	4,8
Ιούλιος	4,15	4,9	4,9
Αύγουστος	3,9	5,3	5,5
Σεπτέμβριος	3,8	4,8	4,8
Οκτώβριος	3,9	4,5	4,5
Νοέμβριος	4,1	4,3	4,3
Δεκέμβριος	4,2	4	4

Πίνακας 1.8: Μηνιαία διακύμανση τιμών ex-farm λαβρακιού Α (2010-2012).

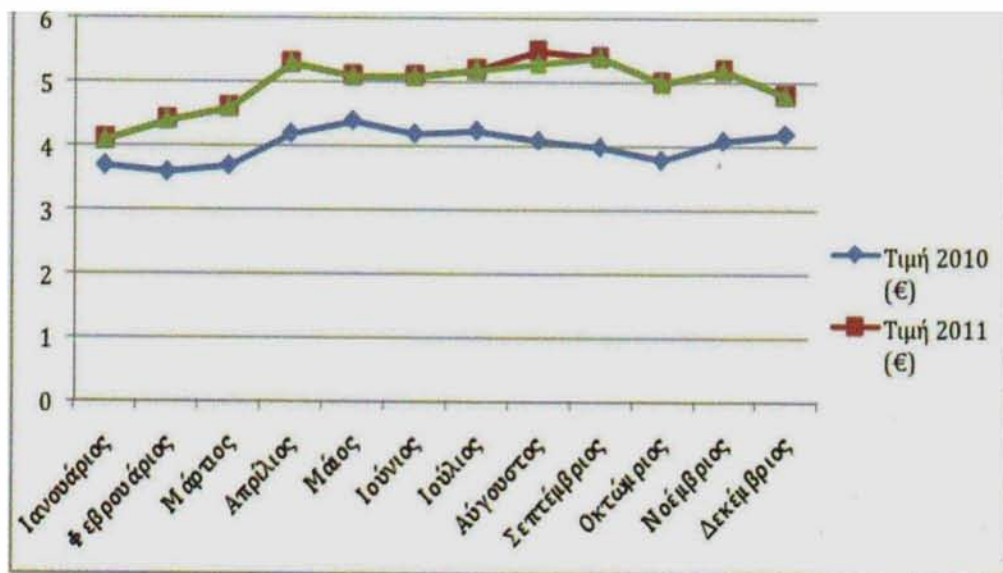
<i>Μήνας</i>	<i>Τιμή 2010 (€)</i>	<i>Τιμή 2011 (€)</i>	<i>Τιμή 2012 (€)</i>
Ιανουάριος	3,7	4,1	4,1
Φεβρουάριος	3,6	4,4	4,4
Μάρτιος	3,7	4,6	4,6
Απρίλιος	4,2	5,3	5,3
Μάιος	4,4	5,1	5,1
Ιούνιος	4,2	5,1	5,1
Ιούλιος	4,25	5,2	5,2
Αύγουστος	4,1	5,5	5,3
Σεπτέμβριος	4	5,4	5,4
Οκτώμιος	3,8	5	5
Νοέμβριος	4,1	5,2	5,2
Δεκέμβριος	4,2	4,8	4,8

Γενικά παρατηρείται και στα τρία εξεταζόμενα έτη μειωμένη τιμή τον Ιανουάριο η οποία σταδιακά αυξάνεται και σημειώνει ένα μέγιστο τιμής τους θερινούς μήνες (Ιούλιος – Αύγουστος) και από το Σεπτέμβριο παρατηρείται μία πτωτική τάση τιμών μέχρι και το Δεκέμβριο. Το Δεκέμβριο αυξάνεται η ζήτηση (ιδίως του λαβρακιού), έχουμε όμως μια υπερπροσφορά παραγωγής με αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών. Εάν οι παραγωγοί ρύθμιζαν την παραγωγή τους έτσι ώστε να διαθέτουν

περισσότερες ποσότητες τον Αύγουστο και λιγότερες το Δεκέμβριο - Ιανουάριο, τότε θα είχαμε μια ευθύγραμμη πορεία τιμών όλο το έτος.

Εικόνα 1.9: Μηνιαία πορεία τιμών τσιπούρας τα έτη 2010-2012.

Εικόνα 1.10: Μηνιαία πορεία τιμών λαβρακιού τα έτη 2010-2012.

Σε τελική ανάλυση είναι ενθαρρυντικό, ότι οι τιμές τσιπούρας-λαβρακιού κατά τα δύο τελευταία έτη έχουν σταθεροποιηθεί. Σε αυτό έχει συμβάλει η μείωση της παραγωγής. Εδώ όμως εγκυμονείται ο πολύ μεγάλος κίνδυνος να απολεσθεί ένα βασικό κομμάτι των εξαγωγών από την ανταγωνίστρια χώρα μας την Τουρκία ή και άλλες που δυνητικά μπορούν να αυξήσουν σταδιακά την παραγωγή τους. Ο μόνος σωστός δρόμος για την πορεία του κλάδου, πέρα από νέες αναδυόμενες αγορές, είναι η καλύτερη οργάνωση των μονάδων για τη μείωση του κόστους παραγωγής και τη στόχευση σε ποιοτικά προϊόντα. Η ποιότητα των αλιευμάτων μας είναι το όπλο που θα μας διατηρήσει στην κορυφή!

2. ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

2.1 Εισαγωγικά - Έννοια ανταγωνιστικότητας

Σε επίπεδο επιχείρησης, η ανταγωνιστικότητα μπορεί εύκολα να οριστεί: είναι η δυνατότητα (ικανότητα) μιας επιχείρησης να επιβιώσει και να αναπτυχθεί, λαμβάνοντας υπόψη τον ανταγωνισμό άλλων επιχειρήσεων για τα ίδια κέρδη (στον ίδιο κλάδο ή την αγορά). (World Economic Forum 2007). Οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται για αγορές και πόρους (ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα) και συνεπώς είναι σχετικά εύκολο να εξετάσει κανείς, συγκριτικά, την ανταγωνιστική τους θέση μετρώντας είτε μερίδια αγορών (δείκτης επίδοσης) είτε το βαθμό δημιουργίας και συσσώρευσης ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων όπως καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες, κλπ (δείκτες εισροών).

Σε μέσο επίπεδο, ο βιομηχανικός κλάδος μιας χώρας αποτελείται από μια ομάδα επιχειρήσεων που ανταγωνίζονται όχι μόνο μεταξύ τους, αλλά και ως σύνολο με αντίστοιχες βιομηχανίες άλλων χωρών. Οι επιχειρήσεις στη βιομηχανία μιας χώρας μπορεί να ακολουθούν παρόμοιες στρατηγικές που καθιστούν την στρατηγική μιας εθνικής βιομηχανίας σαφώς διαφορετική από την στρατηγική μιας άλλης εθνικής βιομηχανίας. Επίσης οι βιομηχανίες μπορεί, εκτός από ιστορικούς, θεσμικούς και περιβαλλοντικούς λόγους να διαφέρουν ως προς τη δομή τους, τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των προμηθευτών και των αγοραστών καθώς και άλλα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στη διεθνή βιβλιογραφία (δικτυώσεις, συνέργιες κλπ) που μπορούν να οδηγήσουν σε μια διαδικασία αυξανόμενης ανταγωνιστικότητας. Στο πλαίσιο αυτό ο τομέας μιας χώρας είναι ανταγωνιστικός, συγκρινόμενος με τους αντίστοιχους τομείς άλλων χωρών, εάν ως σύνολο έχει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που του επιτρέπουν να δημιουργήσει με συνέπεια υψηλότερη προστιθέμενη αξία και

υψηλότερα κέρδη (διάσταση διεθνών μεριδίων - κερδών, προϋποθέσεων αποτελέσματος της ανταγωνιστικότητας). Σε μακρο-επίπεδο ή σε επίπεδο κρατών, η έννοια της ανταγωνιστικότητας γίνεται περισσότερο δυσνόητη. Ένα κράτος δεν είναι το ίδιο με μια επιχείρηση ή μια βιομηχανία. Τα κράτη δεν ανταγωνίζονται μεταξύ τους, όπως κάνουν οι επιχειρήσεις. Τα κράτη ανταγωνίζονται μεταξύ τους στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας.

Ανταγωνίζονται στο να δημιουργήσουν τις κατάλληλες πολιτικές, να δρομολογήσουν τις διαρθρωτικές αλλαγές που είναι συνεπείς με τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, να διορθώσουν τις όποιες δυσλειτουργίες των αγορών και να δημιουργήσουν ένα θεσμικό πλαίσιο που θα ενισχύει την εμπιστοσύνη, θα παράγει κοινωνικό κεφάλαιο, θα ενθαρρύνει / διευκολύνει την επιχειρηματικότητα, θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για περισσότερες και ποιοτικά καλύτερες θέσεις εργασίας, θα βελτιώνει τις δεξιότητες των εργαζομένων, θα δημιουργεί περισσότερες ευκαιρίες και τέλος θα ενισχύει τη συνοχή της κοινωνίας και την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας συμβάλλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων: η ανταγωνιστικότητα αναφέρεται στην «ικανότητα διατήρησης και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της χώρας - αύξησης της απασχόλησης και του πραγματικού εισοδήματος, μείωσης της ανεργίας, καθώς και της ενίσχυσης των δυνατοτήτων και των ευκαιριών - εντός και εκτός των εθνικών συνόρων, υπό συνθήκες παγκοσμιοποίησης». Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει η Ε.Ε., η ανταγωνιστικότητα ορίζεται ως: «η ικανότητα παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών που ικανοποιούν τη ζήτηση των διεθνών αγορών, διατηρώντας παράλληλα υψηλά και βιώσιμα επίπεδα εισοδήματος, ή γενικότερα, η ικανότητα (των περιφερειών) να δημιουργήσουν, ενώ

βρίσκονται εκτεθειμένες στο διεθνή ανταγωνισμό, συγκριτικά υψηλά εισοδήματα και θέσεις απασχόλησης». European Commission (1999).

2.2. Δείκτες Ανταγωνιστικότητας

Η έννοια της ανταγωνιστικότητας αποκτά συνεχώς αυξανόμενη σημασία προκειμένου να κριθεί η διαμόρφωση ευνοϊκών ή δυσμενών συνθηκών που αφορούν την επιβίωση επιμέρους προϊόντων και κλάδων παραγωγής σε συγκεκριμένες αγορές - στόχους. Λόγω της μείζονος αυτής σημασίας έχει εκπονηθεί πλήθος μελετών και ερευνών από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα ούτως ώστε να διερευνηθεί ο βαθμός ανταγωνιστικότητας των προϊόντων, των κλάδων παραγωγής, των βιομηχανιών αλλά και ολόκληρων των εθνικών οικονομιών. Κατά τη διάρκεια των ερευνών συχνή είναι η χρήση διαφορετικών δεικτών οι οποίοι αποτελούν μέτρο της ανταγωνιστικότητας.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας γίνεται παρουσίαση των πιο σημαντικών δεικτών ανταγωνιστικότητας.

Ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Συγκριτικού Πλεονεκτήματος, **RCA** (Revealed Comparative Advantage), δείχνει κατά πόσο μία χώρα παρουσιάζει ή όχι συγκριτικό πλεονέκτημα σε ένα συγκεκριμένο κλάδο, τομέα ή προϊόν, στο πλαίσιο της συμμετοχής της στις αντίστοιχες διεθνείς αγορές. Μειονέκτημα του συγκεκριμένου δείκτη είναι ότι δεν περιέχει πληροφορίες σχετικά με την πηγή αυτού του συγκριτικού πλεονεκτήματος (Havrila και Gunawardana, 2003). Ορίζεται ως ο λόγος του μεριδίου των εξαγωγών ενός προϊόντος ή ενός κλάδου - τομέα μιας χώρας σε μία συγκεκριμένη αγορά, προς το μερίδιο των συνολικών εξαγωγών όλων των προϊόντων ή κλάδων-τομέων της χώρας στην ίδια αγορά.

Επομένως ο δείκτης RCA υπολογίζεται από τον τύπο:

$$RCA_{ij} = (x_{ij} / X_j) / (x_{iw} / X_w)$$

Όπου, RCA_{ij} είναι ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Συγκριτικού Πλεονεκτήματος για ένα προϊόν ή τομέα-κλάδο i μιας χώρας j ,

X_{ij} οι εξαγωγές του προϊόντος ή τομέα-κλάδου i της χώρας j ,

X_j οι συνολικές εξαγωγές της χώρας j ,

X_{iw} οι εξαγωγές του προϊόντος ή τομέα-κλάδου i παγκοσμίως,

X_w οι συνολικές εξαγωγές παγκοσμίως

Αναλόγως με την τιμή που λαμβάνει ο δείκτης οδηγούμαστε σε συμπεράσματα σχετικά με το εάν μία χώρα παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα ως προς ένα προϊόν ή κλάδο. Συγκεκριμένα όταν η τιμή του δείκτη του Αποκαλυπτόμενου Συγκριτικού Πλεονεκτήματος είναι μεγαλύτερη της μονάδας, τότε η χώρα που εξετάζουμε παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα ως προς ένα προϊόν ή κλάδο, ενώ αντίθετα όταν ο δείκτης λαμβάνει τιμές μικρότερης της μονάδας παρουσιάζει συγκριτικό μειονέκτημα (Havrila και Gunawardana, 2003).

Ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, **RXCA (Revealed Export Competitive Advantage)** αποτελεί παραλλαγή του παραπάνω δείκτη. Η διαφορά του είναι ότι υπολογίζει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας χώρας για ένα συγκεκριμένο προϊόν σε μία συγκεκριμένη αγορά-στόχο, αντί για την παγκόσμια αγορά. Ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, **RXCA**, δίνεται από τον τύπο:

$$RXCA_{ij} = \left(X_{ij} / \sum_i X_{ij} \right) / \left(\sum_j X_{ij} / \sum_j \sum_i X_{ij} \right)$$

όπου: X είναι οι αξίες των εξαγωγών, i είναι οι υπό μελέτη χώρες και j είναι τα υπό μελέτη προϊόντα.

Μέσω αυτού του δείκτη έχουμε τη δυνατότητα να διερευνήσουμε την ανταγωνιστική θέση των εξαγωγών μιας χώρας σε συγκεκριμένες αγορές. Τα πλεονεκτήματα από τη χρήση του δείκτη RXCA έγκεινται στα εξής:

- 1) παρέχεται η δυνατότητα εντοπισμού των κυριότερων εισαγωγικών αγορών
- 2) διακρίνεται η εξέλιξη του βαθμού της ανταγωνιστικότητας στις εν λόγω αγορές.
- 3) καθίσταται εφικτή η διαδικασία εντοπισμού των κυριότερων εξαγωγικών ανταγωνιστικών χωρών στις εισαγωγικές αυτές αγορές.

Όπως και στον δείκτη RCA, όταν η τιμή του δείκτη RXCA είναι μεγαλύτερη της μονάδας, τότε η υπό μελέτη χώρα παρουσιάζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, ενώ για τιμές μικρότερες της μονάδας παρουσιάζει ανταγωνιστικό μειονέκτημα (Hinloopen και Marrewijk, 2001).

Μία ακόμα μεθοδολογία η οποία προτείνεται για την εξέταση της ανταγωνιστικότητας βασίζεται στη χρήση των δεικτών του συγκριτικού πλεονεκτήματος του **Vollrath** (Havrila και Gunawardana (2003), Bognec και Ferto (2009). Οι δείκτες του Vollrath αναλύονται στη συνέχεια:

A) Ο δείκτης του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος, **RXA** (Relative Export Advantage Index). Ορίζεται ως ο λόγος του μεριδίου εξαγωγών μιας χώρας για ένα προϊόν σε σχέση με τις εξαγωγές του προϊόντος των υπόλοιπων χωρών σε μια συγκεκριμένη αγορά, προς το μερίδιο εξαγωγών της ίδιας χώρας στη συγκεκριμένη

αγορά, όλων των άλλων υπό μελέτη προϊόντων σε σχέση με τις εξαγωγές των άλλων υπό μελέτη προϊόντων των υπόλοιπων χωρών στην ίδια αγορά.

Δίδεται από τη σχέση:

$$RXA_{ij} = \left(X_{ij} / \sum_r X_{ir} \right) / \left(\sum_n X_{nj} / \sum_{nr} \sum X_{nr} \right)$$

Όπου:

X: είναι οι αξίες των εξαγωγών

i: είναι το προϊόν

j: είναι η χώρα

n: είναι το υπόλοιπο των υπό μελέτη προϊόντων

r: το υπόλοιπο των χωρών

B) Ο δείκτης του Σχετικού Εισαγωγικού Πλεονεκτήματος, **RMA** (Relative Import Advantage Index). Είναι στην ουσία παρόμοιος με το Δείκτη του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος, με τη διαφορά ότι αναφέρεται στις εισαγωγές και όχι στις εξαγωγές της υπό μελέτη χώρας. Επομένως, ορίζεται ως ο λόγος του μεριδίου εισαγωγών μιας χώρας για ένα προϊόν σε σχέση με τις εισαγωγές του προϊόντος των υπόλοιπων χωρών σε μια συγκεκριμένη αγορά, προς το μερίδιο εισαγωγών της ίδιας χώρας στη συγκεκριμένη αγορά, όλων των άλλων υπό μελέτη προϊόντων σε σχέση με τις εισαγωγές των άλλων υπό μελέτη προϊόντων των υπόλοιπων χωρών στην ίδια αγορά.

Δίδεται από τη σχέση:

$$RMA_{ij} = \left(M_{ij} / \sum_r M_{ir} \right) / \left(\sum_n M_{nj} / \sum_{nr} \sum M_{nr} \right)$$

Όπου:

M: είναι οι αξίες των εισαγωγών

i: είναι το προϊόν

j: είναι η χώρα

n: είναι το υπόλοιπο των υπό μελέτη προϊόντων

r: το υπόλοιπο των χωρών

Γ) Ο δείκτης του Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος, **RTA** (Relative Advantage Trade Index) υπολογίζεται από τη διαφορά των δύο προηγούμενων δεικτών και δίδεται από τη σχέση:

$$RTA_{ij} = RXA_{ij} - RMA_{ij}$$

Δ) Ο δείκτης της Σχετικής Ανταγωνιστικότητας, **RC** (Relative Competitiveness Index) υπολογίζεται από τη διαφορά των λογαρίθμων των δεικτών του σχετικού εξαγωγικού πλεονεκτήματος (RXA) μείον τον δείκτη του σχετικού εισαγωγικού πλεονεκτήματος (RMA) και δίνεται από τον τύπο:

$$RC_{ij} = \ln(RXA_{ij}) - \ln(RMA_{ij})$$

Όπου:

X: είναι οι εξαγωγές

M: είναι οι εισαγωγές

i: είναι το προϊόν

j: είναι η χώρα

n: είναι το υπόλοιπο των προϊόντων

r: το υπόλοιπο των χωρών

Ln: ο φυσικός λογάριθμος.

Οι δύο δείκτες **RXA** και **RMA** μπορούν να πάρουν τιμές από 0 έως άπειρο, ενώ οι τιμές του **RTA** είναι είτε θετικές, είτε αρνητικές. Επομένως όταν οι τιμές των δεικτών **RXA** και **RMA** είναι μεγαλύτερες της μονάδας έχουμε την εμφάνιση σχετικού εξαγωγικού ή εισαγωγικού πλεονεκτήματος αντίστοιχα, ενώ όταν είναι μικρότερες της μονάδας έχουμε την εμφάνιση μειονεκτήματος. Όσον αφορά τις τιμές του δείκτη **RTA**, όταν αυτές είναι θετικές τότε έχουμε σχετικό εμπορικό πλεονέκτημα, ενώ όταν είναι αρνητικές έχουμε αντιστοίχως μειονέκτημα (Havrila και Gunawardana, 2003: Πολύμερος και συν., 2004).

Οι δείκτες **RC** (Σχετικής Ανταγωνιστικότητας) και **RTA** (Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος) θα πρέπει να προτιμώνται ιδιαίτερα σε ελεύθερες αγορές όπου επικρατούν έντονα φαινόμενα στρεβλώσεων. Όμως, ο **RC** δείκτης δεν μπορεί να εφαρμοστεί στις περιπτώσεις εκείνες που το διμερές εμπόριο δεν υφίσταται, δηλαδή είτε οι εισαγωγές είτε οι εξαγωγές είναι μηδενικές. Επίσης, έχει περιορισμένη εφαρμογή στην περίπτωση που οι τιμές των εξαγωγών και των εισαγωγών είναι χαμηλές (Havrila και Gunawardana, 2003).

2.3. Επιλογή Δεικτών

Στην παρούσα εργασία αρχικά χρησιμοποιήθηκαν οι τρεις δείκτες του συγκριτικού πλεονεκτήματος του **Vollrath** οι οποίοι είναι: ο δείκτης του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος, **RXA** (Relative Export Advantage Index), ο δείκτης του Σχετικού Εισαγωγικού Πλεονεκτήματος, **RMA** (Relative Import Advantage Index) και ο δείκτης του Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος, **RTA** (Relative Advantage Trade Index). Οι τρεις παραπάνω δείκτες εφαρμόστηκαν για τη διερεύνηση του βαθμού της ανταγωνιστικότητας των κυριότερων υποκατηγοριών των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων, όχι όμως στην παγκόσμια αγορά, αλλά σε μία

συγκεκριμένη αγορά-στόχο. Στην παρούσα εργασία, ως αγορά-στόχος, θεωρήθηκε η αγορά της Ε.Ε-27.

Η σπουδαιότητα των δεικτών του Vollrath έγκειται στο γεγονός ότι επιτρέπουν να γίνει διάκριση ενός προϊόντος / χώρας και των υπολοίπων προϊόντων / χωρών, αποφεύγοντας έτσι τη διπλή καταμέτρηση στο παγκόσμιο εμπόριο (Havrila και Gunawardana, 2003). Από τους παραπάνω δείκτες του Vollrath ο δείκτης του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος, RXA είναι αυτός που χρησιμοποιείται περισσότερο στην πράξη (Havrila και Gunawardana, 2003).

Στη συνέχεια, επιχειρήθηκε η διερεύνηση της ανταγωνιστικής θέσης των εξαγωγών της ελληνικής τσιπούρας και του ελληνικού λαβρακιού, στις χώρες της Ε.Ε.-27.

Για το σκοπό αυτό υπολογίσθηκε ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, **$RXCA$ (Revealed Export Competitive Advantage)**, έτσι ώστε να υπολογισθεί το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του συγκεκριμένου προϊόντος, όχι όμως στην παγκόσμια αγορά, αλλά σε μία συγκεκριμένη αγορά-στόχο, που είναι η κάθε μία από τις κυριότερες εισαγωγικές χώρες.

Επομένως ο δείκτης **$RXCA$** εκφράζεται ως εξής:

$$RXCA_{ij} = \left(X_{ij} / \sum_i X_{ij} \right) / \left(\sum_j X_{ij} / \sum_{ij} \sum_j X_{ij} \right)$$

Όπου:

X : είναι οι αξίες των εξαγωγών,

i : είναι οι υπό μελέτη χώρες και

j : είναι τα υπό μελέτη προϊόντα

Τέλος και προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματικότερη σύγκριση μεταξύ της Ελλάδας και του ισχυρότερου πλέον ανταγωνιστή της στην ιχθυοκαλλιέργεια τσιπούρας και λαβρακιών, επιχειρήθηκε η διερεύνηση της ανταγωνιστικής θέσης των εξαγωγών της Τουρκίας στις χώρες της Ε.Ε.-27.

Η μελέτη έγκειται στη σύγκριση των τιμών του δείκτη του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, **RXCA** μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

2.4 Δεδομένα

Οι αξίες και οι ποσότητες των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών εξαγωγών και εισαγωγών, αλλά και των υπόλοιπων χωρών της Ε.Ε.-27 και της Τουρκίας στη αγορά της Ε.Ε.-27 που χρησιμοποιήθηκαν για την παρούσα εργασία για μια σειρά ετών προέρχονται από την Eurostat.

Τα δεδομένα για τις υποκατηγορίες των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων έχουν αντληθεί από τη βάση Eurostat. Τα έτη τα οποία εξετάστηκαν είναι η επταετία 2009-2015. Οι κύριες κατηγορίες των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων που μελετήθηκαν είναι ταξινομημένες σύμφωνα με τον εκτελεστικό κανονισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με τη συνδυασμένη ονοματολογία των ειδών, και παρατίθενται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 2.1 : Υποκατηγορίες των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητών προϊόντων της κατηγορίας "03"

Υποκατηγορία "0301"	Ψάρια ζωντανά.
Υποκατηγορία "0302"	Ψάρια νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη, με εξαίρεση τα φιλέτα και άλλη σάρκα ψαριών της κλάσης "0304".
Υποκατηγορία "0303"	Ψάρια κατεψυγμένα, με εξαίρεση τα φιλέτα και άλλη σάρκα ψαριών της κλάσης "0304".
Υποκατηγορία "0304"	Φιλέτα και άλλη σάρκα ψαριών (έστω και αλεσμένα), νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα.
Υποκατηγορία "0305"	Ψάρια αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Ψάρια καπνιστά, έστω και ψημένα πριν ή κατά τη διάρκεια του καπνίσματος. Αλεύρια, σκόνες και συσσωματωμένα προϊόντα με μορφή σβόλων (πελέτες) ψαριών, κατάλληλα για τη διατροφή των ανθρώπων.
Υποκατηγορία "0306"	Μαλακόστρακα, έστω και χωρίς το όστρακό τους, ζωντανά, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Μαλακόστρακα με το όστρακό τους, βρασμένα σε νερό ή ατμό, έστω και διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Αλεύρια, σκόνες και συσσωματωμένα προϊόντα με μορφή σβόλων (πελέτες) μαλακόστρακων, κατάλληλα για τη διατροφή των ανθρώπων.
Υποκατηγορία "0307"	Μαλάκια, έστω και χωρισμένα από το κοχύλι τους, ζωντανά, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Ασπόνδυλα υδρόβια, άλλα από τα μαλακόστρακα και τα μαλάκια, ζωντανά, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Αλεύρια, σκόνες και συσσωματωμένα προϊόντα με μορφή σβόλων (πελέτες) ασπόνδυλων υδρόβιων και άλλων από τα μαλακόστρακα, κατάλληλα για τη διατροφή των ανθρώπων.

Πηγή: Eurostat.

Η επιλογή των συγκεκριμένων υποκατηγοριών είχε ως σκοπό τη διερεύνηση της ανταγωνιστικής θέσης της κάθε μίας υποκατηγορίας ξεχωριστά και όχι ολόκληρου του κλάδου ως σύνολο. Με αυτό τον τρόπο επρόκειτο να εντοπισθούν οι ιδιαιτερότητες των επιμέρους κλάδων και να εξαχθούν όσο το δυνατό πιο ακριβή και ενδεχομένως χρήσιμα συμπεράσματα.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων

Αρχικά διερευνήθηκε ο τομέας των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στην ενοποιημένη αγορά της Ε.Ε. των 27 κρατών - μελών. Οι ελληνικές εξαγωγές αυτών των προϊόντων παρουσιάζουν σημαντική αύξηση τα τελευταία χρόνια στην αγορά της Ε.Ε.-27, καθιστώντας τη χώρα μας μεταξύ των κυριότερων συμμετεχόντων στην εν λόγω αγορά.

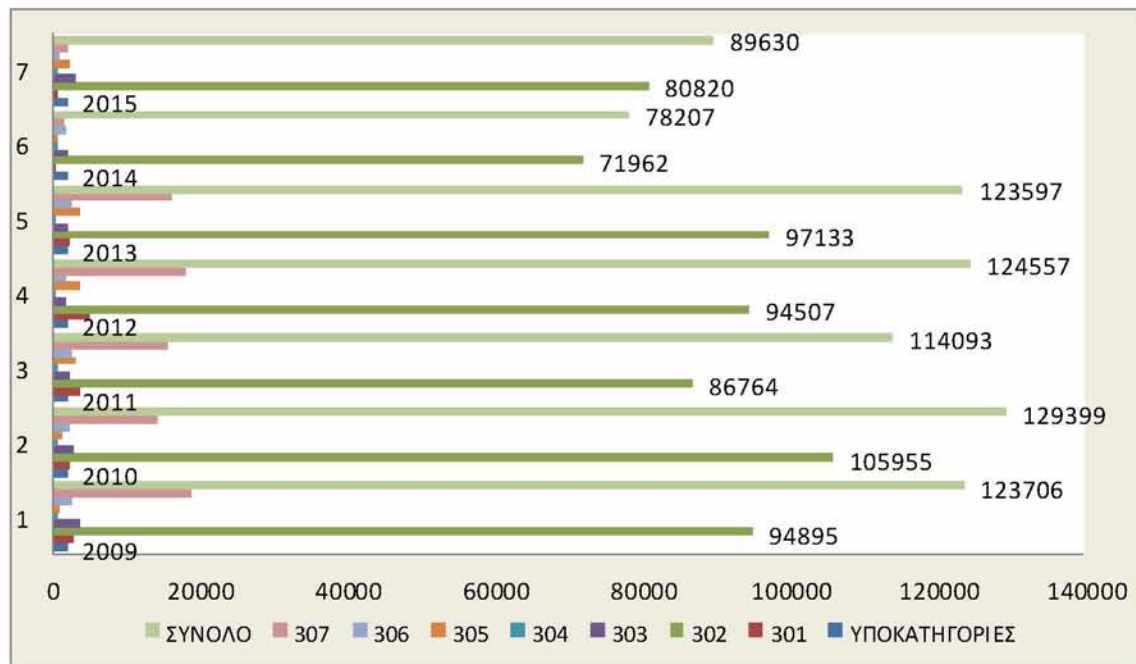
Σύμφωνα με τον Πίνακα και το Σχήμα 3.1 διαπιστώνεται ότι από τις επτά κυριότερες υποκατηγορίες των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων, η υποκατηγορία "302" (ψάρια νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη) καταλαμβάνει και το μεγαλύτερο μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών στην παραπάνω αγορά. Το μικρότερο μερίδιο καταλαμβάνει η υποκατηγορία "304" (φιλέτα). Η υποκατηγορία «301» παρουσιάζει αύξηση τα έτη 2011 και 2012 όπου οι εξαγωγές λαμβάνουν τη μεγαλύτερη τιμή: 4833 τόνοι, για να μειωθούν το 2013 σε 2110 τόνους ενώ τα έτη 2014 και 2015 οι ποσότητες ανήλθαν σε μόλις 340 και 488 τόνους αντίστοιχα. Σε γενικές γραμμές μπορεί να ειπωθεί ότι ενώ η πορεία των εξαγωγών για την υποκατηγορία «301» (Ψάρια ζωντανά) ήταν αρκετά θετική για τα πέντε πρώτα εξεταζόμενα έτη, στη συνέχεια κατέγραψε αρνητική πορεία. Οι εξαγωγές της υποκατηγορίας «302» (Ψάρια ζωντανά ή διατηρημένα σε απλή ψύξη) αυξήθηκαν το 2010, μειώθηκαν το 2011 σε 86764 τόνους από 105.955 τόνους, για να αυξηθούν εκ νέου τα επόμενα δύο έτη. Το έτος 2014 μειώθηκαν σε 71.962 τόνους και το 2015 αυξήθηκαν σε 80.820 τόνους. Μειούμενες βαίνουν οι εξαγωγές της υποκατηγορίας «303» από το 2009 έως το 2012, παρουσιάζοντας μία ελαφρά αύξηση το 2013 όπου και

εξήχθησαν 2.026 τόνοι, μείωση το 2014 στους 1.861 τόνους και αύξηση το 2015 στους 2.948 τόνους. Και πάλι η διαφορά παραμένει μεγάλη σε σχέση με τα επίπεδα του 2009 στους 3.481 τόνους. Οι εξαγωγές της κατηγορίας «304» (Φιλέτα και άλλη σάρκα ψαριών) μειώνονται το 2010 από 572 σε 485 τόνους, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζουν συνεχώς αυξομειούμενη πορεία. Οι εξαγωγές της υποκατηγορίας «305» (Ψάρια αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη) αυξάνονται σταδιακά όλα τα έτη μέχρι το 2013, ενώ μειώνονται κατακόρυφα το 2014 για να αυξηθούν στην πορεία το 2015. Η πορεία των εξαγωγών της κατηγορίας «306» (Μαλακόστρακα) λαμβάνει θετικό πρόσημο τα έτη 2009, 2011 και 2013 και αρνητικό τα υπόλοιπα. Τέλος οι εξαγωγές της κατηγορίας «307» (Μαλάκια) αυξάνονται τα έτη 2011, 2012 και 2015 ενώ μειώνονται το 2010, 2013 και 2015.

Πίνακας 3.1: Εξαγωγές των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στην αγορά της Ε.Ε- 27 σε τόνους.

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	2733	2229	3539	4833	2110	340	488
302	94895	105955	86764	94507	97133	71962	80820
303	3481	2834	2246	1778	2026	1861	2948
304	572	485	581	320	351	524	486
305	797	1192	3074	3518	3555	538	2171
306	2495	2137	2434	1614	2476	1590	847
307	18733	14267	15455	17987	15946	1392	1870
ΣΥΝΟΛΟ	123706	129399	114093	124557	123597	78207	89630

Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

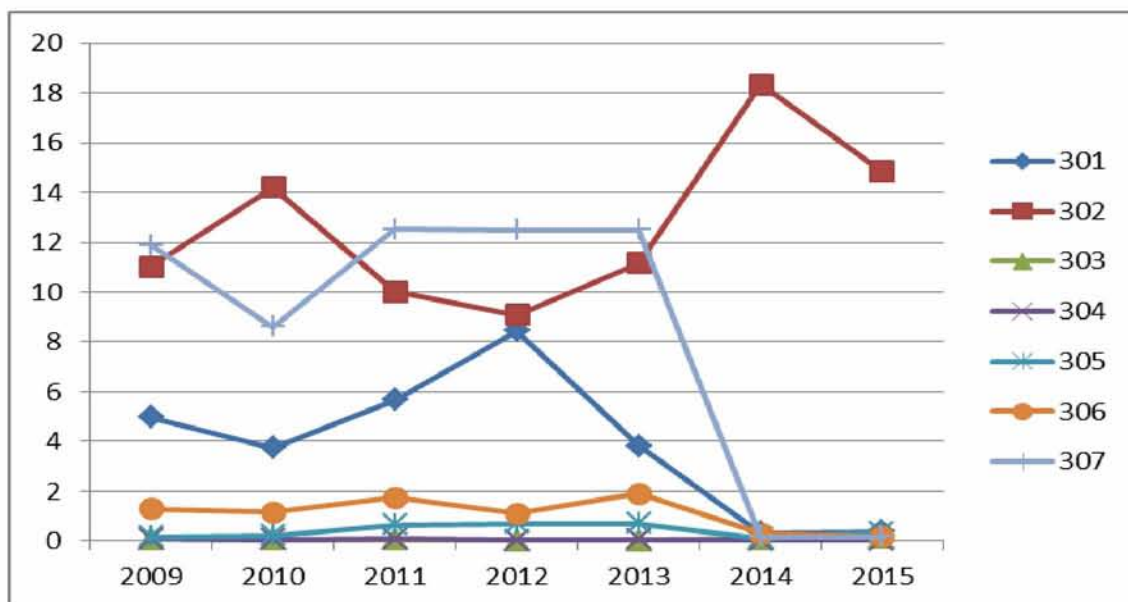
Σχήμα 3.1: Εξαγωγές των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στην αγορά της Ε.Ε.- 27 σε τόνους.

Στη συνέχεια εφαρμόστηκε ο δείκτης του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος για τις ελληνικές εξαγωγές στην αγορά της Ε.Ε.-27. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.1. Παρατηρούμε ότι οι μοναδικές υποκατηγορίες που παρουσιάζουν σχετικό εξαγωγικό πλεονέκτημα είναι η "301" (Ψάρια ζωντανά), η "302" που περιλαμβάνει τα νωπά ψάρια ή διατηρημένα με απλή ψύξη και η "307" που περιλαμβάνει τα μαλάκια και τα ασπόνδυλα υδρόβια. Οι τρεις αυτές κατηγορίες εμφανίζουν τιμές πολύ υψηλότερες της μονάδας και μάλιστα πολλαπλάσιες των δεικτών των υπόλοιπων υπό μελέτη υποκατηγοριών (Σχ. 3.2). Παρόλα αυτά ο δείκτης για τις κατηγορίες "301", "302" και "307" παρουσιάζει αυξομειώσεις από έτος σε έτος για το χρονικό διάστημα της μελέτης.

Πίνακας 3.2: Τιμές του δείκτη του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος στην αγορά της Ε.Ε.-27 των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων.

RXA	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	4,98	3,74	5,67	8,43	3,83	0,32	0,39
302	11,03	14,19	10,02	9,07	11,15	18,34	14,83
303	0,08	0,05	0,05	0,04	0,04	0,09	0,13
304	0,07	0,06	0,09	0,04	0,05	0,03	0,03
305	0,16	0,23	0,65	0,70	0,70	0,11	0,36
306	1,29	1,16	1,73	1,09	1,91	0,30	0,15
307	11,87	8,60	12,51	12,49	12,50	0,15	0,16

Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Σχήμα 2.1 : Τιμές του δείκτη RXA στην αγορά της Ε.Ε.-27 των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων.

Ο δείκτης της κατηγορίας "306" λαμβάνει τιμές κοντά στη μονάδα και για όλα τα έτη πλην του 2014 και 2015 καταφέρνει να λάβει τιμή μεγαλύτερη της μονάδας, εμφανίζοντας ένα μικρό σχετικό εξαγωγικό πλεονέκτημα.

Οι υπόλοιπες υποκατηγορίες εμφανίζουν τιμές πολύ χαμηλότερες της μονάδας, υποδηλώνοντας έλλειψη εξαγωγικού πλεονεκτήματος. Η υποκατηγορία "304" παρουσιάζει το χαμηλότερο δείκτη από όλες τις υποκατηγορίες, καθώς οι τιμές της κυμαίνονται από 0,03 έως 0,09 λαμβάνοντας τη μικρότερη τιμή τα έτη 2014 και 2015 και τη μεγαλύτερη το έτος 2011.

Όσον αφορά τις εισαγωγές της Ελλάδας σε αλιευτικά και υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα από την αγορά της Ε.Ε.-27 σύμφωνα με τον Πίνακα 3.3. διαπιστώνεται ότι η αξία των εισαγωγών της Ελλάδας στο σύνολο των επτά κυριότερων υποκατηγοριών από την αγορά της Ε.Ε.-27 παρουσιάζει μείωση από 91.544 τόνους το 2008 σε 42.955 τόνους το 2015.

Πίνακας 3.3: Εισαγωγές της Ελλάδας των κυριότερων υποκατηγοριών των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων από την αγορά της Ε.Ε.-27 σε τόνους.

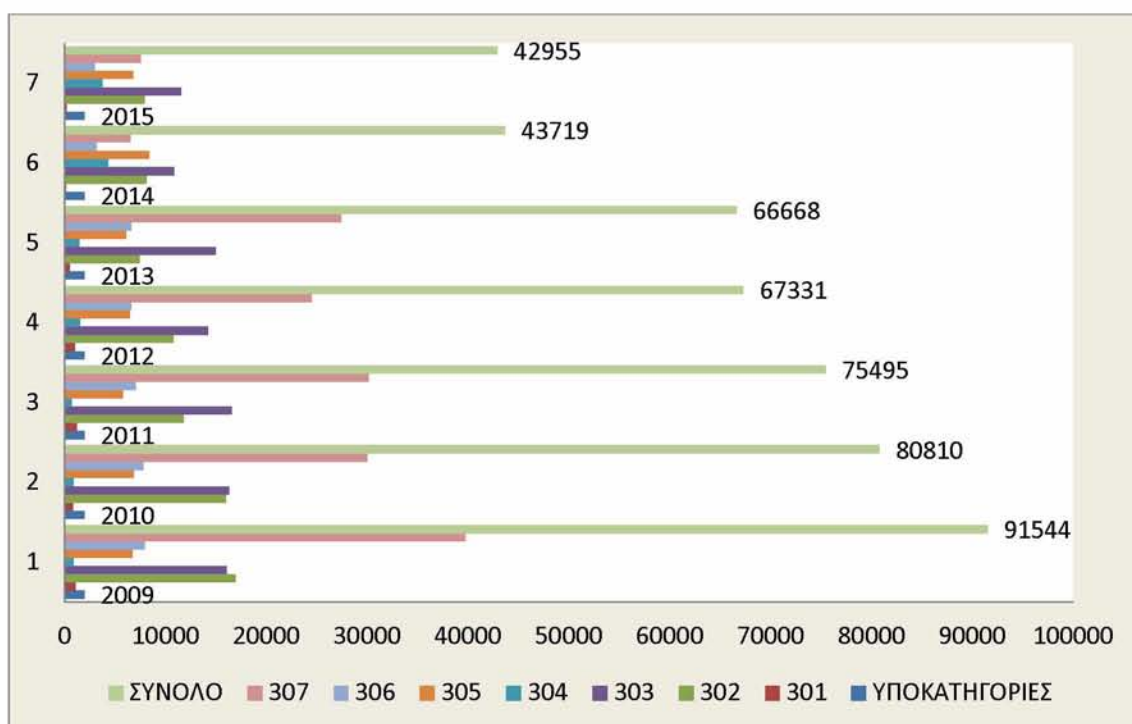
ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	1112	828	1261	1051	523	156	190
302	16995	16048	11816	10845	7457	8133	7989
303	16104	16310	16617	14237	14990	10899	11589
304	904	899	727	1560	1507	4372	3771
305	6760	6867	5794	6490	6122	8404	6790
306	7932	7827	7067	6625	6644	3197	3013
307	39728	30021	30202	24511	27412	6544	7598
ΣΥΝΟΛΟ	91544	80810	75495	67331	66668	43719	42955

Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Η υποκατηγορία "307", καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μερίδιο των ελληνικών εισαγωγών από την αγορά της Ε.Ε.-27 για όλα τα εξεταζόμενα έτη ενώ ακολουθούν οι υποκατηγορίες "302" και "303" με περίπου ισόποση ποσότητα εισαγωγών σε τόνους το 2009 ενώ οι εισαγωγές της κατηγορίας "302" μειώνονται αισθητά το 2013.

Το μικρότερο μερίδιο εισαγωγών καταλαμβάνει η υποκατηγορία "301" με συνολική ποσότητα εισαγωγών το 2015 μόλις 190 τόνους.

Οι επιμέρους υποκατηγορίες παρουσιάζουν αυξομειώσεις από έτος σε έτος, γεγονός που υποδηλώνει το έντονα ευμετάβλητο περιβάλλον της αγοράς των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων (Σχ. 3.3).

Σχήμα 3.3 : Εισαγωγές της Ελλάδας των κυριότερων υποκατηγοριών των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων από την αγορά της Ε.Ε.-27.

Τα αποτελέσματα που αφορούν στην εφαρμογή του Δείκτη του Σχετικού Εισαγωγικού Πλεονεκτήματος (RMA) για τις εισαγωγές της Ελλάδας σε αλιευτικά και

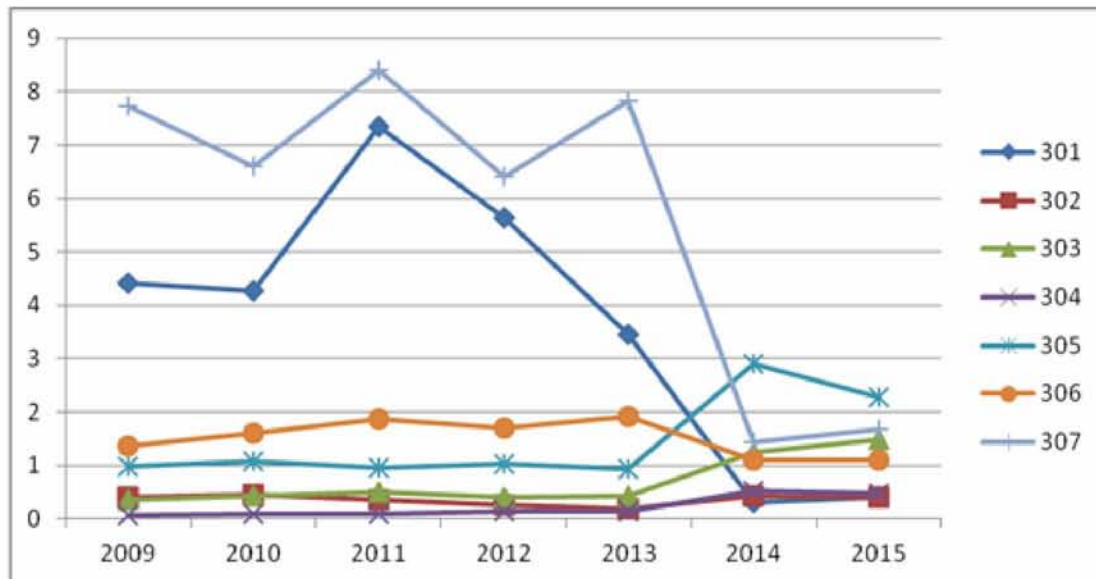
υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα από την αγορά της Ε.Ε.-27 παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.4. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα οι υποκατηγορίες "301", "306", και "307" εμφανίζουν τιμές μεγαλύτερες της μονάδας, γεγονός που φανερώνει την ύπαρξη σχετικού εισαγωγικού πλεονεκτήματος. Αντίθετα οι υποκατηγορίες "302", "303" και "304" εμφανίζουν τιμές μικρότερης της μονάδας, πράγμα που δηλώνει με τη σειρά του την ύπαρξη σχετικού εισαγωγικού μειονεκτήματος. Εμφανίζουν χαμηλή διεισδυτική ικανότητα στην αγορά της Ελλάδας. Η υποκατηγορία "305" λαμβάνει τιμές κοντά στη μονάδα κατά η διάρκεια όλων των εξεταζομένων ετών, ενώ την υπερβαίνει τα έτη 2010, 2012, 2014 και 2015.

Πίνακας 3.4 : Τιμές του δείκτη του Σχετικού Εισαγωγικού Πλεονεκτήματος των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων.

RMA	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	4,42	4,26	7,34	5,65	3,46	0,30	0,40
302	0,41	0,45	0,35	0,26	0,18	0,42	0,40
303	0,36	0,42	0,50	0,41	0,42	1,25	1,48
304	0,07	0,08	0,08	0,15	0,15	0,53	0,47
305	0,98	1,08	0,95	1,02	0,93	2,90	2,27
306	1,36	1,60	1,86	1,70	1,91	1,10	1,10
307	7,73	6,61	8,41	6,40	7,82	1,44	1,67

Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Ο δείκτης RMA της υποκατηγορίας "302" παρουσιάζει πτωτική πορεία από το 2009 έως και το 2013 ενώ αυξάνεται τα έτη 2014 και 2015. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την ιδιαίτερος χαμηλή διεισδυτική ικανότητα των ξένων χωρών στην αγορά της Ελλάδας για την κατηγορία των νωπών ή διατηρημένων σε απλή ψύξη ψαριών, μια εικόνα που τείνει όμως να αναστραφεί τα τελευταία έτη (Σχ. 3.4).

Σχήμα 3.4: Τιμές του δείκτη RMA των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων.

Τέλος, σύμφωνα με τον Πίνακα 3.5, όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αφορούν στην εφαρμογή του Δείκτη του Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος προκύπτει ότι μόνο οι υποκατηγορίες "302" και "307" εμφανίζουν θετικές τιμές για όλα τα εξεταζόμενα έτη, ενώ όλες οι υπόλοιπες εμφανίζουν κατά κύριο λόγο αρνητικές τιμές.

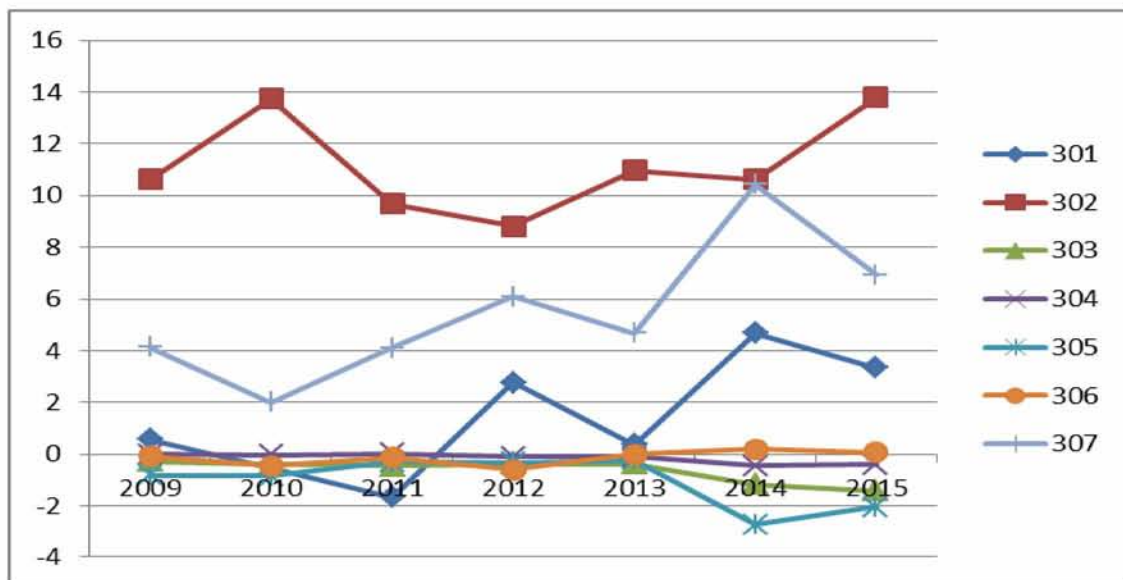
Πίνακας 3.5 : Τιμές Δείκτη του Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος.

RTA	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	0,56	-0,52	-1,67	2,78	0,37	4,68	3,34
302	10,62	13,74	9,67	8,81	10,96	10,61	13,79
303	-0,29	-0,37	-0,45	-0,37	-0,38	-1,17	-1,43
304	0,00	-0,03	0,01	-0,11	-0,10	-0,46	-0,41
305	-0,82	-0,85	-0,30	-0,32	-0,23	-2,74	-2,04
306	-0,07	-0,44	-0,13	-0,61	0,00	0,19	0,06
307	4,14	1,99	4,10	6,09	4,68	10,43	6,93

Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Η υποκατηγορία "302", όπως απεικονίζεται στο Σχήμα 3.5, παρουσιάζει τιμές αρκετά υψηλότερες της μονάδας. Παρατηρείται αύξηση από 10,62 το 2009 σε 13,79 το 2015. Η υψηλή τιμή του δείκτη υποδηλώνει ότι η υποκατηγορία των ελληνικών νωπών ψαριών χαρακτηρίζεται από συγκριτικό πλεονέκτημα. Ομοίως και η υποκατηγορία "307" η οποία παρουσιάζει αύξηση της τιμής του δείκτη από 4,14 το 2009 σε 6,93 το 2015. Επίσης η υποκατηγορία "301" κλείνει με θετικό πρόσημο τα τέσσερα τελευταία έτη 2012- 2015 ενώ όλες οι υπόλοιπες υποκατηγορίες οι οποίες εμφανίζουν αρνητικές τιμές, χαρακτηρίζονται από συγκριτικό μειονέκτημα.

Σχήμα 3.5: Τιμές του δείκτη RTA.

Από την εκτίμηση των δεικτών του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος (RXA), του Σχετικού Εισαγωγικού Πλεονεκτήματος (RMA) και τέλος του Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος (RTA) των επτά κυριότερων υποκατηγοριών των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στην αγορά της Ε.Ε.-27, προκύπτει ότι η υποκατηγορία "302" που περιλαμβάνει τα νωπά ψάρια ή διατηρημένα με απλή ψύξη, διατηρεί ένα έντονο συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι όλων των υπόλοιπων έξι. Εμφανίζει αρκετά υψηλές τιμές του δείκτη RXA, χαμηλή διεισδυτική

ικανότητα στην αγορά της Ελλάδας παράλληλα με τις θετικές τιμές του δείκτη Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος. Παρόλα αυτά οι τρεις παραπάνω δείκτες παρουσιάζουν διακυμάνσεις από έτος σε έτος, άλλοτε ανεπαίσθητες και άλλοτε σημαντικές, υποδηλώνοντας ότι το περιβάλλον της αγοράς των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων είναι έντονα ανταγωνιστικό και ασταθές, απαιτώντας ιδιαίτερους χειρισμούς και στρατηγικές Μάρκετινγκ.

Επομένως, η υποκατηγορία "302" αποτελεί ένα πολύ ενδιαφέρον αντικείμενο για περαιτέρω διερεύνηση που θα μας κάνει να εξάγουμε πιο λεπτομερή και ασφαλή συμπεράσματα. Διότι μπορεί η υποκατηγορία "302" να εμφανίζει έντονα συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι όλων των υπόλοιπων, χωρίς όμως να σημαίνει αυτό ότι και όλα τα επιμέρους προϊόντα της "302" είναι ανταγωνιστικά στο σύνολό τους.

3.2. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής τσιπούρας και λαβρακιού.

3.2.1. Εισαγωγικά

Μετά από εμπειριστατωμένη διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας των κυριότερων υποκατηγοριών των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητών προϊόντων καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η υποκατηγορία "302" παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι όλων των υπόλοιπων στην αγορά της Ε.Ε.-27. Συνεπώς σε αυτό το σημείο της εργασίας διερευνήθηκαν δύο συγκεκριμένα προϊόντα της που είναι η τσιπούρα και το λαβράκι. Τα προϊόντα αυτά αποτελούν τα δύο κυριότερα εξαγωγικά υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27. Αρχικά εντοπίστηκαν οι κυριότερες εισαγωγικές χώρες-αγορές των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών εξαγωγών, καθώς και οι κυριότερες ανταγωνιστικές χώρες για τις

εξαγωγές των δύο κυριότερων ελληνικών υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων (τσιπούρα-λαβράκι) στην αγορά της Ε.Ε.-27.

Στη συνέχεια επιχειρήθηκε η διερεύνηση της ανταγωνιστικής θέσης και της εξέλιξης του βαθμού ανταγωνιστικότητας, της ελληνικής τσιπούρας και του λαβρακίου στην αγορά της Ε.Ε.-27. Επίσης διερευνήθηκε η ανταγωνιστική θέση της κυριότερης ανταγωνιστικής χώρας ως προς τις εξαγωγές αυτών των προϊόντων, στην ίδια αγορά - στόχο.

Η μελέτη έγινε χρησιμοποιώντας το δείκτη του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος (RXCA), όχι όμως σε όλη την αγορά της Ε.Ε.-27, αλλά στις κυριότερες εισαγωγικές χώρες / αγορές των κρατών - μελών της Ε.Ε. Η τσιπούρα και το λαβράκι ανήκουν στη κατηγορία των νωπών ψαριών ή των διατηρημένων με απλή ψύξη και συγκεκριμένα με τον κωδικό "03026995" η τσιπούρα και με τον κωδικό "03026994" το λαβράκι.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι εξαγωγές του λαβρακίου από τις 27 χώρες της Ε.Ε. το χρονικό διάστημα 2009-2015. Από τα δεδομένα του πίνακα παρατηρούμε ότι η Ελλάδα κατέχει ηγετικό ρόλο στην εξαγωγή λαβρακίου επιτυγχάνοντας εξαγωγές για το 2015 της τάξεως των 146.247 χιλ. ευρώ και καταγράφοντας πολύ μεγάλη απόκλιση από τη νούμερο δύο χώρα της Ε.Ε. σε εξαγωγές, δηλαδή τη Γαλλία της οποίας το σύνολο των εξαγωγών λαβρακίου το 2013 ήταν 37.914 χιλ. ευρώ. Ωστόσο τα έτη 2014 και 2015 η χώρα η οποία παίρνει το προβάδισμα είναι η Ισπανία με εξαγωγές το 2015 ύψους 244.730 χιλ. ευρώ. Η Ιταλία έχει μία αξιόλογη πορεία σε εξαγωγές λαβρακίου που την οδηγεί στην τέταρτη θέση με 13.079 χιλ. ευρώ το 2015. Επίσης η Γερμανία παρουσίασε αλματώδη αύξηση από 862 χιλ. ευρώ το 2009 σε 3.716 χιλ. ευρώ το 2013. Η Αυστρία αντιθέτως κατέγραψε

αρνητική πορεία στην εξαγωγή λαυρακιού καθώς από 1.645 χιλ. ευρώ το 2009, στα 320 χιλ. ευρώ το 2014 για να ανέβει στα 1.224 ευρώ το 2015.

Πίνακας 3.6: Εξαγωγές (χιλ. €) των 27 στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι.

ΧΩΡΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΥΣΤΡΙΑ	1645	1744	6673	3389	396	320	1224
ΒΕΛΓΙΟ	1159	1263	1698	1395	1841	3863	2594
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	217	283	858	1768	1928	711	34
ΤΣΕΧΙΑ	18	31	42	1	1		
ΔΑΝΙΑ	54	40	72	502	735	2770	157
ΕΣΘΟΝΙΑ			559	0 0			
ΦΙΛΑΝΔΙΑ		0 0			15		363
ΓΑΛΛΙΑ	37217	33468	32989	28022	28374	37138	37914
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	862	793	1959	4667	6308	1285	3716
ΕΛΛΑΔΑ	179677	209375	266526	254076	206447	94855	146247
ΟΥΓΓΑΡΙΑ		3		22	15		4
ΙΡΛΑΝΔΙΑ				3	5	1180	2530
ΙΤΑΛΙΑ	12785	8409	8180	8985	14473	11503	13079
ΛΕΤΟΝΙΑ		41	36	112	114	7210	8507
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ		0 0		19	54		206
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	241	296	404	359	386		
ΜΑΛΤΑ	993	703	700	662	432		
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	17016	16963	11620	18126	23008	17759	17321
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	4	4			1		
ΠΟΛΩΝΙΑ	0 0		17	4	0 0		
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1040	1820	3698	1758	3453	25195	14407
ΡΟΥΜΑΝΙΑ		1	11	3	0 0		
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	455	139	285	368	681	898	874
ΙΣΠΑΝΙΑ	18746	24265	34446	40459	51719	462632	244730
ΣΟΥΗΔΙΑ	24	17	6	12	10	898	874
ΕΛΒΕΤΙΑ							
ΕΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1493	2211	3549	4174	4069	752	1236
ΣΥΝΟΛΑ	273646	301869	374328	368886	344465	668969	496017

Πηγή: FAO.

Οι κυριότερες χώρες - εισαγωγής της Ε.Ε. σε λαβράκι είναι οι Ιταλία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία και Πορτογαλία.

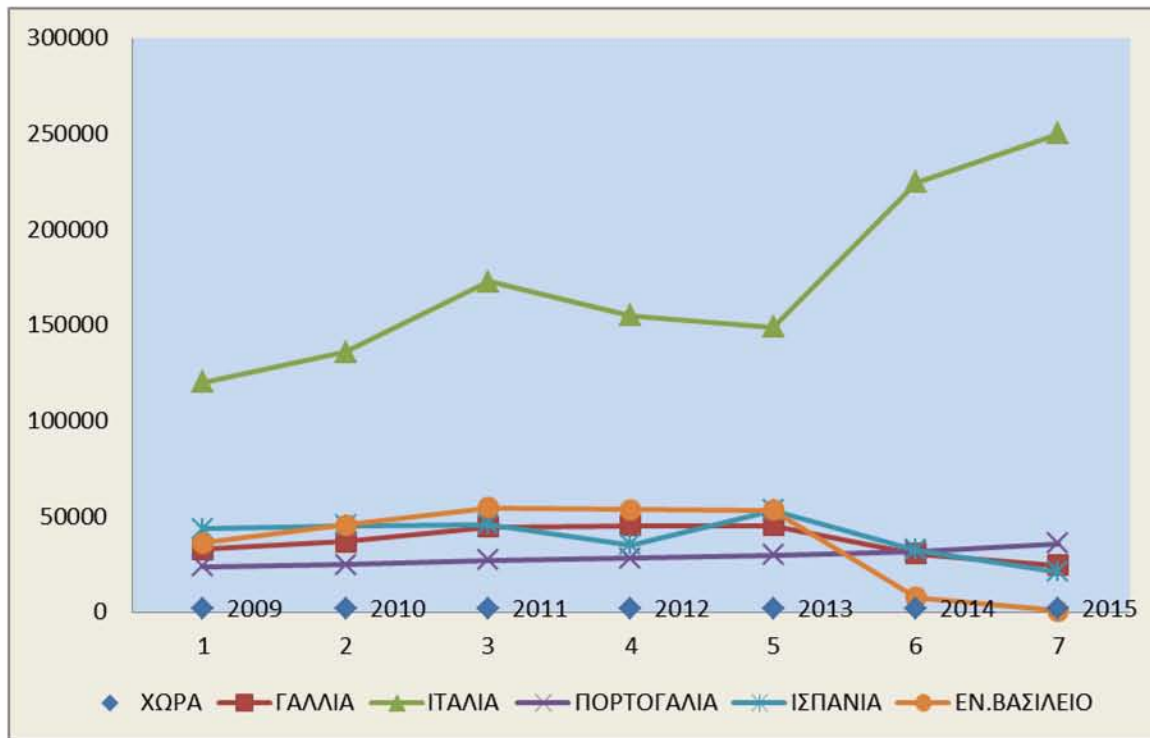
Στον Πίνακα 3.7, που ακολουθεί, απεικονίζονται οι συνολικές εισαγωγές σε λαβράκι των κυριότερων χωρών- μελών της Ε.Ε. για τα έτη 2009-2015.

Πίνακας 3.7: Εισαγωγές των κυριότερων χωρών της Ε.Ε.-27, για το λαβράκι (000 €).

ΧΩΡΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΓΑΛΛΙΑ	32709	36674	44365	45005	45116	30418	24311
ΙΤΑΛΙΑ	120221	135830	172747	154806	148882	224470	249991
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	23749	24715	27081	28049	29773	31845	35706
ΙΣΠΑΝΙΑ	43248	44960	45711	35082	53089	32495	20990
ΕΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	35959	45307	54600	53579	53190	7428	585
ΣΥΝΟΛΑ	255886	287486	344504	316521	330050	326656	331583

Πηγή:FAO.

Παρατηρούμε ότι η Ιταλία πραγματοποιεί τον μεγαλύτερο όγκο εισαγωγών σε λαβράκι με τιμές που κυμαίνονται ανάμεσα στα 120.221 – 249.991 χιλ. ευρώ ενώ έχει αυξομειώσεις στα εξεταζόμενα έτη. Ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία με παρόμοιες αξίες εισαγωγών οι οποίες κυμαίνονται ανάμεσα σε 35.000 και 53.000 ευρώ. Οι διακυμάνσεις στην αξία των εισαγωγών για κάθε χώρα απεικονίζονται στο σχήμα που ακολουθεί (Σχ. 3.6).

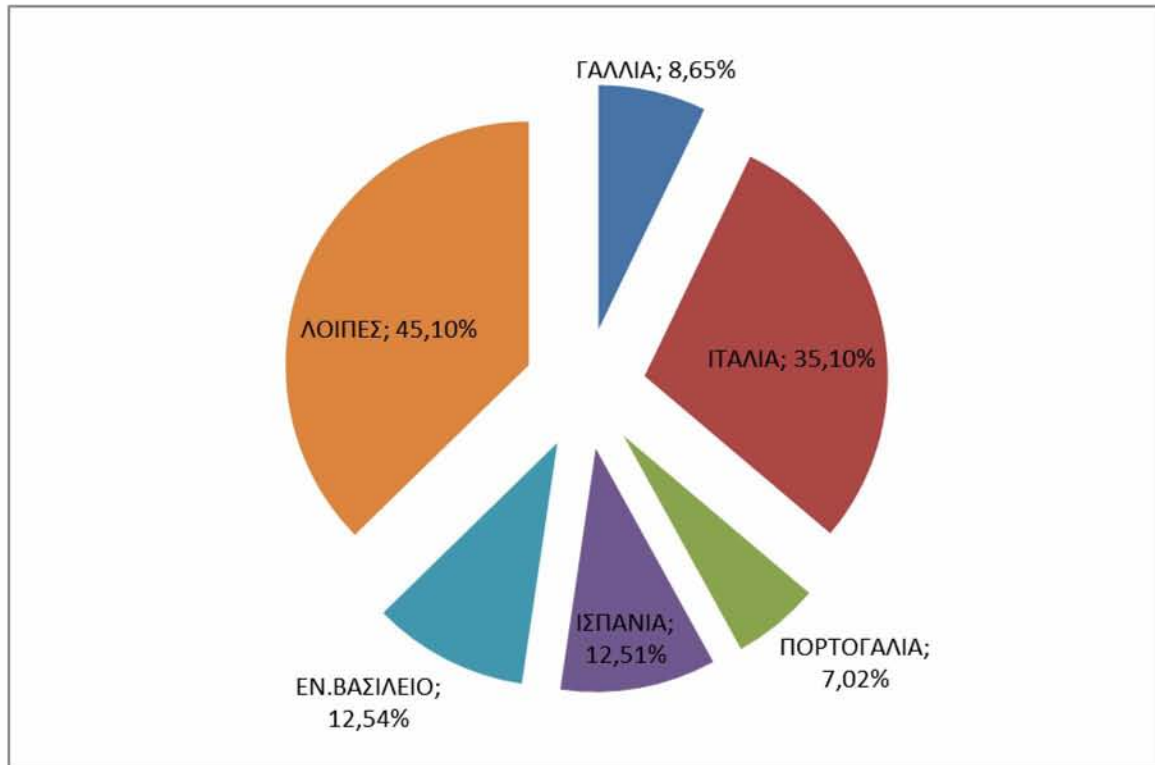

Σχήμα 3.6: Εισαγωγές των κυριότερων χωρών της Ε.Ε.-27, για το λαβράκι (000 €).

Ακολουθώς παρατίθεται το ποσοστό εισαγωγών για κάθε μία από τις κυριότερες χώρες- εισαγωγείς λαβρακίου σε σχέση με τις συνολικές εισαγωγές σε λαβράκι της αγοράς - στόχου, δηλαδή της Ε.Ε.-27 (Σχ. 3.7).

Η Ιταλία κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό που το οποίο ανέρχεται σε 35,10 % επί των συνολικών εισαγωγών και η Πορτογαλία το μικρότερο σε σχέση με τις εξεταζόμενες χώρες της τάξεως του 7,02% στο σύνολο.

Οι υπόλοιπες χώρες οι οποίες και δεν αποτελούν κύριους εισαγωγείς σε λαβράκι συγκεντρώνουν αθροιστικά ποσοστό ίσο με 45,10% στο σύνολο.

Σχήμα 3.7: Ποσοστό εισαγωγών των κυριότερων χωρών της Ε.Ε. 27 ως προς το σύνολο των εισαγωγών των χωρών της Ε.Ε. 27.

Εφόσον παρατέθηκαν οι εξαγωγές και εισαγωγές των ευρωπαϊκών χωρών για το λαβράκι, θα ακολουθήσει η μελέτη του δεύτερου προϊόντος της υποκατηγορίας "302" το οποίο θα ερευνηθεί ως προς τα ανταγωνιστικά του πλεονεκτήματα, δηλαδή της τσιπούρας.

Η πορεία των εξαγωγών της τσιπούρας από τις χώρες της Ε.Ε. 27 φαίνεται στον παρακάτω πίνακα (Πιν.3.8).

Πίνακας 3.8: Εξαγωγές τσιπούρας (σε χιλ. €) εντός της αγοράς της Ε.Ε.-27.

ΧΩΡΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΥΣΤΡΙΑ	208	860	1280	8	6	39	226
ΒΕΛΓΙΟ	56	32	4	57	304	165	4209
ΚΥΠΡΟΣ	3	4		60	18		
ΤΣΕΧΙΑ	0 0	0 0	0 0	18	37	26	69
ΔΑΝΙΑ	3407	3040	2115	482	206	52	65
ΦΙΛΑΝΔΙΑ					0 0		
ΓΑΛΛΙΑ	5933	5463	5008	6663	5828	4763	4716
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	77	65	412	83	78	3668	5543
ΕΛΛΑΔΑ	24634	28149	36593	48820	43457	192743	186008
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	1085	970	449	737	244		
ΙΤΑΛΙΑ	2006	1718	1928	5545	4348	12266	17374
ΛΕΤΟΝΙΑ	0 0	9	...	4	1	3	25
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	-	0 0	-	-	-		175
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	35	33	46	50	48	165	197
ΜΑΛΤΑ	4145	3514	6189	2882	4792	6732	8692
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1644	2333	163	1548	537	2019	4554
ΠΟΛΩΝΙΑ	...	...	37	...	45	327	
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	638	1039	1092	1151	808	1710	1230
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	...	...	...	0 0	21	37	
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	46	0 0	10	37	12	67	61
ΙΣΠΑΝΙΑ	28398	27108	20534	25817	26075	28758	34607
ΣΟΥΗΔΙΑ	...	0 0	1	0 0	-	2	2
ΕΛΒΕΤΙΑ	...	...	...	-	-		
ΕΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	425	654	945	2572	1842	461	476
ΣΥΝΟΛΑ	72740	74991	76806	96534	88707	254003	268229

Πηγή:FAO.

Σε αυτό το είδος της υποκατηγορίας "302" ηγετικό ρόλο κατέχει η Ελλάδα με αξία εξαγωγών η οποία κυμαίνεται μεταξύ 24.634 και 186.008 χιλιάδων ευρώ, απειλήθηκε όμως η πρωτοκαθεδρία της από την Ισπανία με εξαγωγές που το 2009 ξεπέρασαν το σύνολο της Ελλάδας. Ωστόσο το προβάδισμα το οποίο κατέκτησε η Ισπανία το 2009 το απώλεσε την επόμενη κιόλας χρονιά, καταγράφοντας μία ελαφρά πτώση στο σύνολο των εξαγωγών της. Οι υπόλοιπες χώρες απέχουν παρασάγγας, με τη Γαλλία, την Ιταλία και τη Μάλτα να ξεχωρίζουν καταγράφοντας σημαντικά υψηλότερες εξαγωγές έναντι των υπολοίπων χωρών. Συγκεκριμένα η Μάλτα τις μέγιστες εξαγωγές τις εμφανίζει το 2011 στα 6.189 χιλιάδες ευρώ, ενώ η Γαλλία και η Ιταλία το 2012 στα 6.663 χιλ. ευρώ και 5.545 χιλ. ευρώ αντίστοιχα.

Όσον αφορά τις εισαγωγές σε τσιπούρα μελετήθηκαν και πάλι οι πέντε κύριες χώρες εκ των 27 της Ε.Ε. σε λαβράκι ήτοι οι: Ιταλία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία και Πορτογαλία.

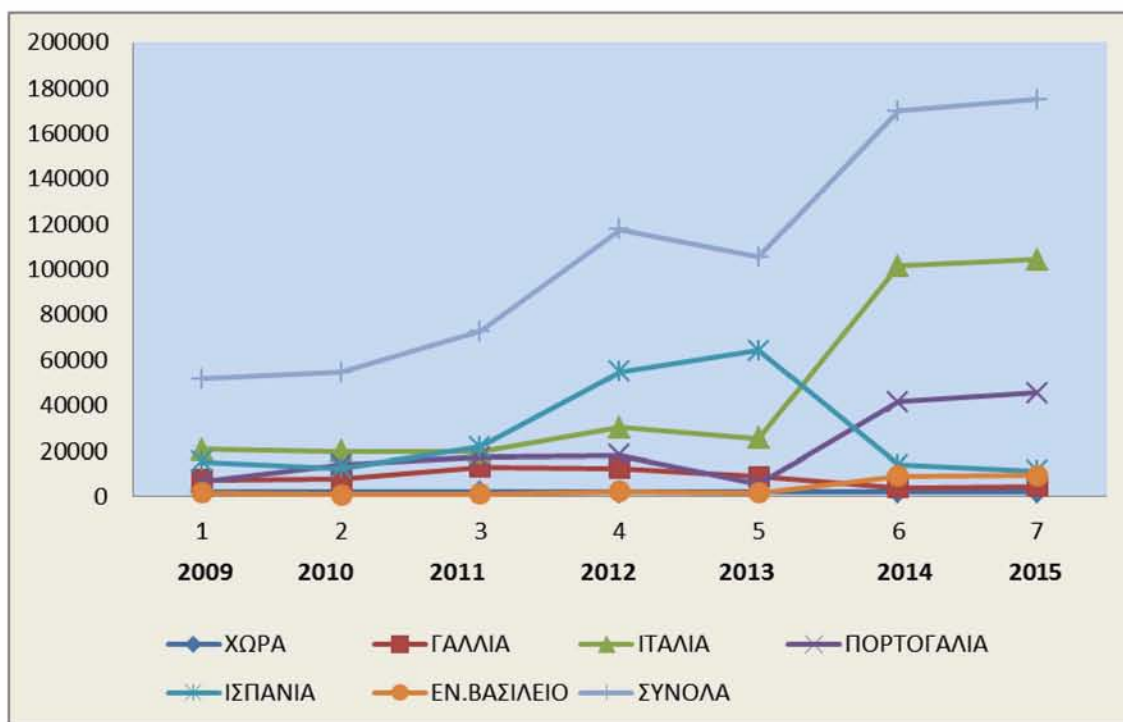
Πίνακας 3.9: Εισαγωγές τσιπούρας των κυριότερων χωρών της Ε.Ε.-27 (σε χιλ. €).

ΧΩΡΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΓΑΛΛΙΑ	7328	7745	12893	12412	8656	3908	4560
ΙΤΑΛΙΑ	20549	19777	19615	30274	25536	101529	104290
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	6865	13720	17252	17995	5223	41612	45441
ΙΣΠΑΝΙΑ	15395	12454	21824	54849	64177	13772	11295
ΕΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1600	813	1013	2210	1802	9110	9446
ΣΥΝΟΛΑ	51737	54509	72597	117740	105394	169931	175032

Πηγή:FAO.

Τις μεγαλύτερες σε αξία εισαγωγές πραγματοποιεί η Ισπανία για τα έτη 2012 και 2013 με τιμές 54.849 χιλ. ευρώ και 64.177 χιλ. ευρώ αντίστοιχα. Τα προηγούμενα ωστόσο έτη, και συγκεκριμένα το 2009 και 2010, προηγείται σε εισαγωγές η Ιταλία με το

σύνολο των εισαγωγών της σε τσιπούρα να ανέρχεται σε 20.549 και 19.777 χιλ. ευρώ αντίστοιχα όπως και τα έτη 2014 και 2015 με εισαγωγές 101.529 χιλ. ευρώ και 104.290 χιλ. ευρώ αντίστοιχα. Η πορεία καθώς και οι διακυμάνσεις στο σύνολο των εισαγωγών σε αξία για τις κυριότερες χώρες της Ε.Ε. και για το χρονικό διάστημα 2009-2015 φαίνεται ευκρινέστερα στο παρακάτω διάγραμμα (Σχ. 3.8).

Σχήμα 3.8: Εισαγωγές των κυριότερων χωρών της Ε.Ε.-27, για την τσιπούρα (000 €).

Πέρα από την Ισπανία, η οποία παρουσιάζει αλματώδη αύξηση στις εισαγωγές της τα τελευταία δύο χρόνια, οι υπόλοιπες χώρες έχουν μικρές σχετικά διακυμάνσεις από έτος σε έτος.

3.2.2. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού λαβρακίου.

Το λαβράκι αποτελεί το ένα από τα δύο πιο σημαντικά προϊόντα της ελληνικής εξαγωγικής υδατοκαλλιέργειας. Η πορεία των εξαγωγών της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 ακολουθεί αυξητική πορεία, ιδιαίτερα το έτος 2010 με μικρή κάμψη τα έτη 2011 και 2013. Το 2014 οι εξαγωγές σε ποσότητα λαμβάνουν τη χαμηλότερη τιμή της

εξεταζόμενης επταετίας, για να παρουσιάσουν ελαφρά αύξηση το 2015. Στον Πίνακα που ακολουθεί φαίνονται οι εξαγωγές της Ελλάδας σε τόνους (Πιν.3.10).

Πίνακας 3.10: Εξαγωγές (τόνοι) της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι.

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Λαβράκι νωπό ή διατηρημένο σε απλή ψύξη.	28953	35922	32174	34152	31506	28026	28872

Η πορεία των εξαγωγών απεικονίζεται και κάτωθι (Σχ. 3.9) όπου και φαίνεται ότι η μεγαλύτερη ποσότητα σε λαβράκι εξήχθη το 2010 στους 35.922 τόνους.

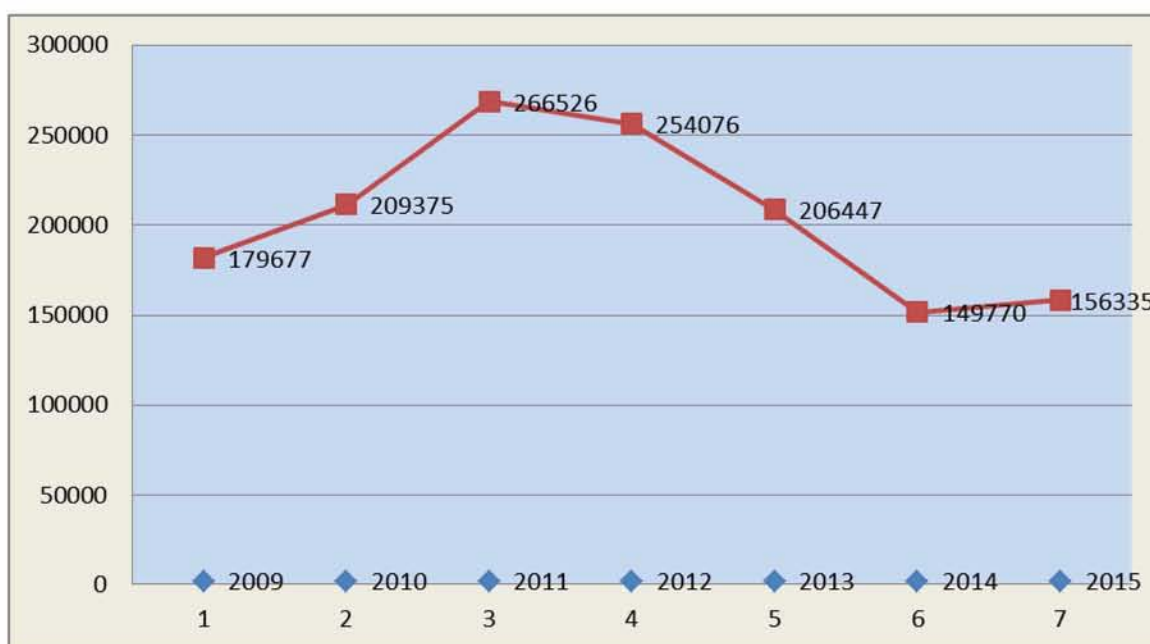
Σχήμα 3.9: Εξαγωγές (τόνοι) της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι.

Σύμφωνα με την πορεία των εξαγωγών σε ποσότητα κινούνται περίπου και οι εξαγωγές σε αξία, χωρίς ωστόσο αυτό να είναι απόλυτο. Συγκεκριμένα οι μεγαλύτερες σε αξία εξαγωγές σε λαβράκι πραγματοποιούνται το 2011 και όχι το 2010, όπως καθίσταται εμφανές στον παρακάτω πίνακα (Πιν.3.11).

Πίνακας 3.11: Εξαγωγές λαβρακίου της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 (σε χιλ. €).

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Λαβράκι νωπό ή διατηρημένο σε απλή ψύξη.	179677	209375	266526	254076	206447	149770	156335

Η εξέλιξη της πορείας της αξίας των εξαγωγών απεικονίζεται και ακολούθως (Σχ. 3.10).

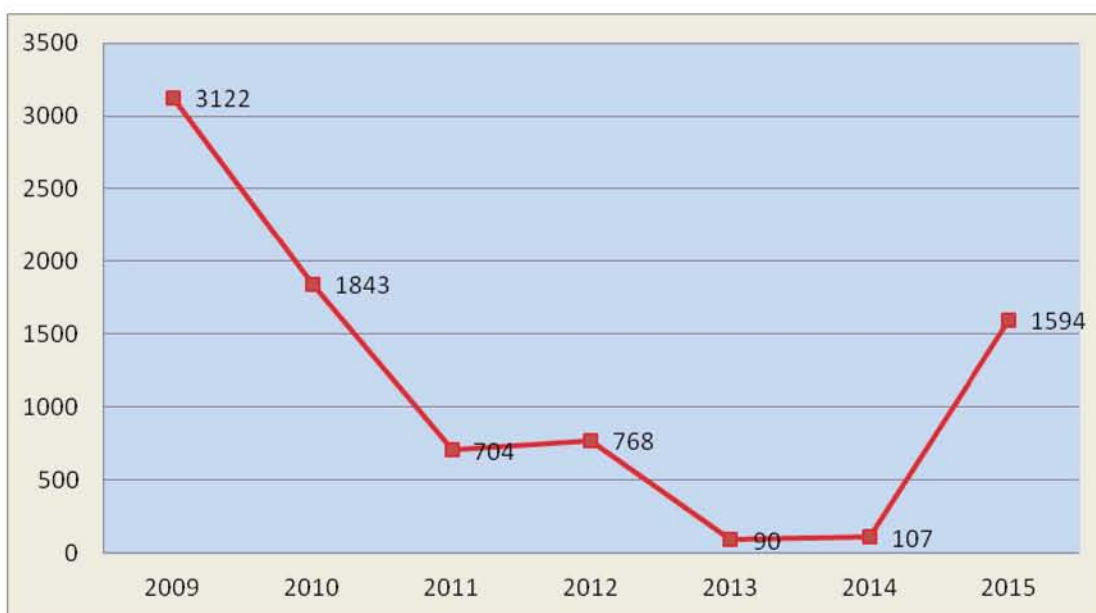
Σχήμα 3.10: Εξαγωγές της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι (000 €).

Όσον αφορά τις εισαγωγές της Ελλάδας σε λαβράκι, αυτές μειώνονται σταδιακά από έτος σε έτος με μία ανεπαίσθητη αύξηση το 2012 και μία κατακόρυφη αύξηση το 2015. Το μέγεθος της μείωσης των εισαγωγών σε λαβράκι είναι μεγάλο καθώς από 3.122 τόνους εισαγωγή το 2009, η εισαγωγή για το 2013 άγγιξε μόλις τους 90 τόνους. Το 2015 οι εισαγωγές αυξήθηκαν σε 1594 τόνους, ωστόσο το 2009 λαμβάνουμε την υψηλότερη τιμή της επταετίας.

Πίνακας 3.12: Εισαγωγές λαυρακιού (σε τόνους) της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Λαβράκι νωπό ή διατηρημένο σε απλή ψύξη.	3122	1843	704	768	90	107	1594

Ακολούθως η μείωση των εισαγωγών απεικονίζεται και στο ακόλουθο γράφημα (Σχ. 3.11).

Σχήμα 3.11: Εισαγωγές (τόνοι) της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι.

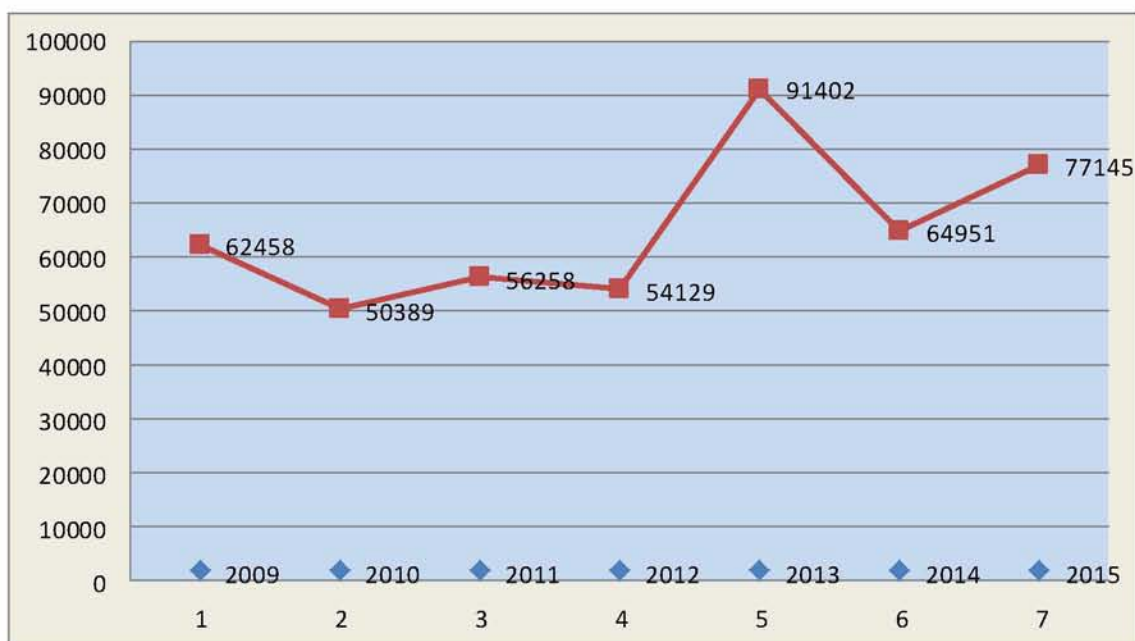
Προκειμένου να προσδιορίσουμε την ακριβή πορεία των εξαγωγών της Ελλάδας για το λαβράκι και να διερευνήσουμε τη θέση της στη αγορά-στόχο σε όρους ανταγωνιστικότητας, επιλέξαμε να μελετήσουμε την πορεία των τουρκικών εξαγωγών στο συγκεκριμένο προϊόν, καθώς τα τελευταία χρόνια η Τουρκία αποτελεί έναν υπολογίσιμο ανταγωνιστή, ο οποίος συρρικνώνει το μερίδιο αγοράς της Ελλάδας.

Πίνακας 3.13: Εξαγωγές λαβρακίου της Τουρκίας στην αγορά της Ε.Ε.-27 (σε χιλ. €).

ΤΟΥΡΚΙΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Λαβράκι νωπό ή Διατηρημένο σε απλή ψύξη.	62458	50389	56258	54129	91402	64951	77145

Παρατηρούμε ότι από μία υψηλή αξία σε εξαγωγές το 2009, η Τουρκία σημείωσε πτώση στις εξαγωγές τις για τα επόμενα δύο έτη, για να επανέλθει σταδιακά και ακόμα και να ξεπεράσει τις εξαγωγές του 2009 κατά το 2013 με τις εξαγωγές να ανέρχονται σε 91.402 χιλ. ευρώ. Στη συνέχεια οι εξαγωγές μειώθηκαν το 2014 και αυξήθηκαν το 2015, παραμένοντας ωστόσο σε χαμηλότερο επίπεδο από την ποσότητα του 2013.

Η αρχικά πτωτική και έπειτα ανοδική πορεία των εξαγωγών, είναι εμφανής και στο παρακάτω διάγραμμα (Σχ. 3.12)

Σχήμα 3.12: Εξαγωγές της Τουρκίας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι (000 €).

Ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, **RXCA**, εκφράζεται ως εξής: όταν η τιμή του δείκτη **RXCA** είναι μεγαλύτερη της

μονάδας, τότε η υπό μελέτη χώρα παρουσιάζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, αντίθετα για τιμές μικρότερης της μονάδας παρουσιάζει ανταγωνιστικό μειονέκτημα (Hinloopen και Marrewijk, 2001).

Ο υπολογισμός του δείκτη για την Ελλάδα μας απέδωσε τα εξής αποτελέσματα:

Πίνακας 3.14: Δείκτης RXCA στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι.

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
RXCA	36,50	40,23	39,56	38,89	39,32	34,36	38,98

Ο δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας για όλες τις εξεταζόμενες χρήσεις, συνεπώς η χώρα παρουσιάζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Συγκρίνοντας τον με τον αντίστοιχο δείκτη για την Τουρκία παρατηρούμε ότι αν και ο δείκτης λαμβάνει τιμές μεγαλύτερες της μονάδας, ωστόσο είναι σημαντικά μικρότερος του δείκτη της Ελλάδας σε όλα τα έτη.

Πίνακας 3.15: Δείκτης RXCA στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι .

ΤΟΥΡΚΙΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
RXCA	24,05	19,05	15,97	14,58	22,55	23,26	23,99

Επομένως ως συμπέρασμα για το χρονικό διάστημα που εξετάζουμε 2009-2015 και με αγορά- στόχο την Ε.Ε. 27 διαπιστώνουμε ότι η Ελλάδα διαθέτει ισχυρότερη ανταγωνιστική θέση στις εξαγωγές λαβρακίου έναντι του βασικότερου ανταγωνιστή της που είναι η Τουρκία.

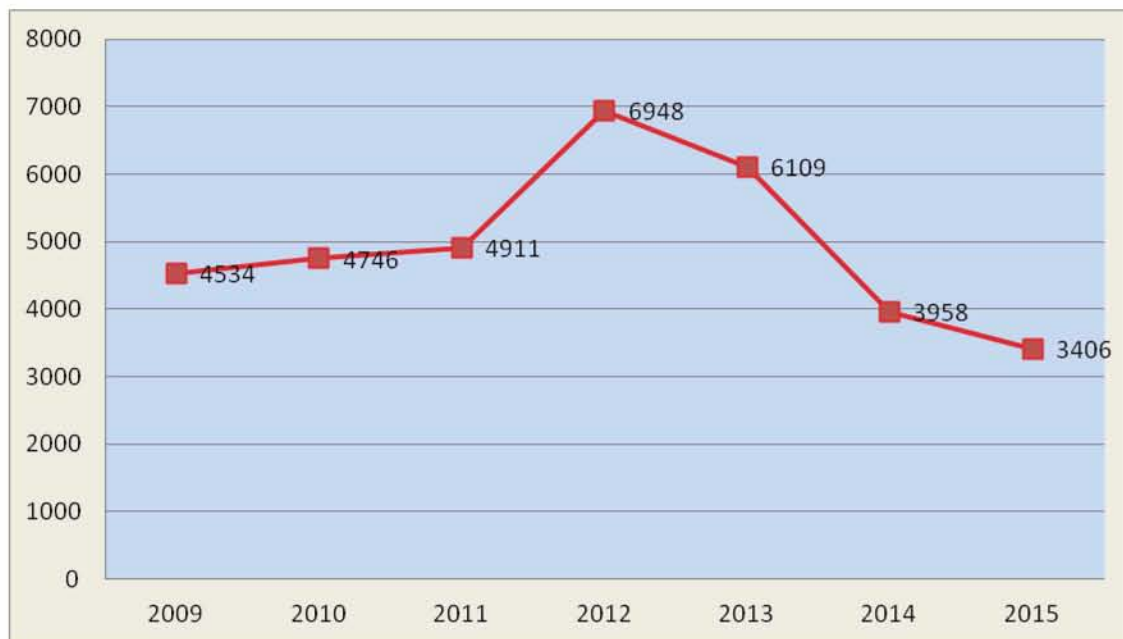
3.2.3. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής τσιπούρας.

Σε προηγούμενο σημείο της εργασίας μας μελετήθηκε η πορεία των εξαγωγών της τσιπούρας, μιας και η τσιπούρα αποτελεί ένα από τα κυριότερα εξαγωγικά υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα της Ελλάδας. Παρατηρούμε ότι η ποσότητα των εξαγωγών της ελληνικής τσιπούρας στην αγορά της Ε.Ε.-27 ακολουθεί κατά κύριο λόγο αυξητική πορεία από το 2009 έως και το 2013, με μια μικρή μείωση το 2013, ενώ μειώνεται αισθητά το έτος 2014 και ακόμα περισσότερο το 2015. (Πιν.3.16).

Πίνακας 3.16: Εξαγωγές τσιπούρας (σε τόνους) από την Ελλάδα προς την αγορά της Ε.Ε.-27.

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Τσιπούρα νωπή ή διατηρημένη με απλή ψύξη	4534	4746	4911	6948	6109	3958	3406

Η γενική πορεία των εξαγωγών της τσιπούρας είναι θετική κατά τα πρώτα πέντε έτη και αρνητική τα δύο τελευταία, με την ποσότητα των εξαγωγών το 2015 να καταγράφει 6.109 τόνους έναντι 4.534 τόνων το 2009.

Σχήμα 3.13: Εξαγωγές τσιπούρας (σε τόνους) από την Ελλάδα προς την αγορά της Ε.Ε.-27 .

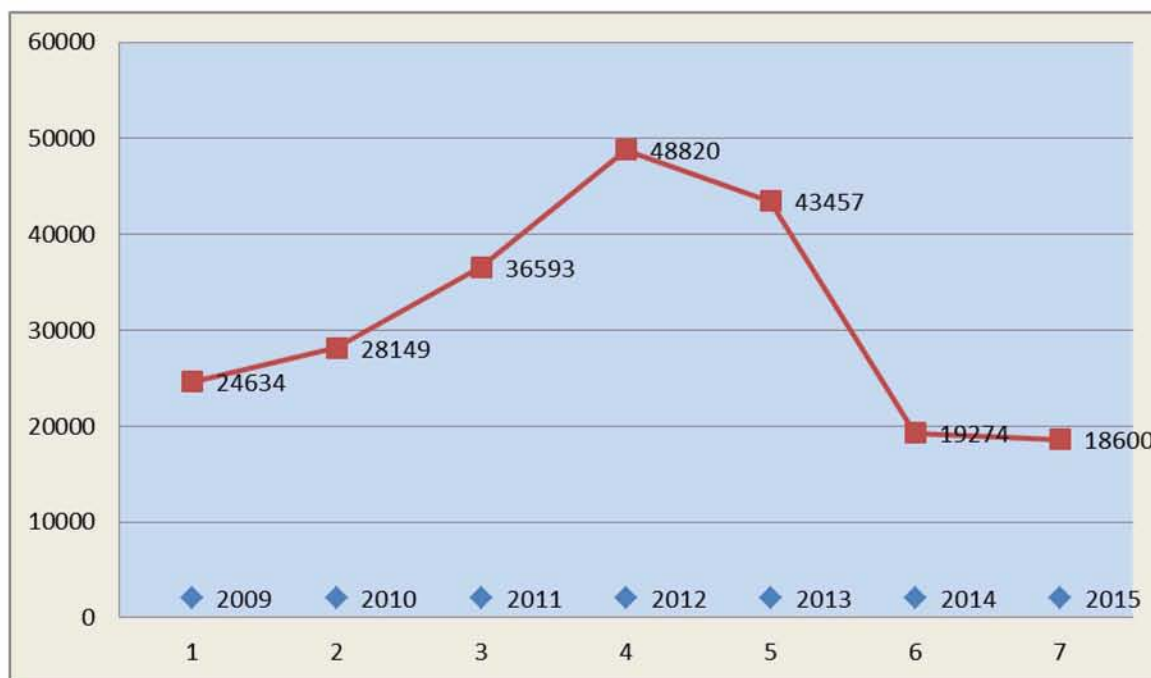

Η αξία των εξαγωγών για την ελληνική τσιπούρα αυξομειώνεται αντιστοίχως με την ποσότητα για τα έτη 2009-2015. Αναλυτικότερα αυξάνεται το 2010 σε 28.149 χιλ. ευρώ από 24.634 χιλ. ευρώ το 2008, μειώνεται το 2013 σε 43.457 χιλ. ευρώ από 48.820 χιλ. ευρώ το 2012 με επιπλέον μείωση στα 19.274 ευρώ το 2014 και 18.600 ευρώ το 2015.

Πίνακας 3.17: Εξαγωγές τσιπούρας από την Ελλάδα προς την αγορά της Ε.Ε.-27 (σε χιλ. €) .

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Τσιπούρα νωπή ή διατηρημένη με απλή ψύξη	2463	2814	3659	4882	4345	1927	1860
	4	9	3	0	7	4	0

Οι αυξομειώσεις στην αξία των εξαγωγών της τσιπούρας για την αγορά της Ε.Ε. 27 απεικονίζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Σχήμα 3.14: Εξαγωγές τσιπούρας από την Ελλάδα προς την αγορά της Ε.Ε.-27 (σε χιλ. €) .

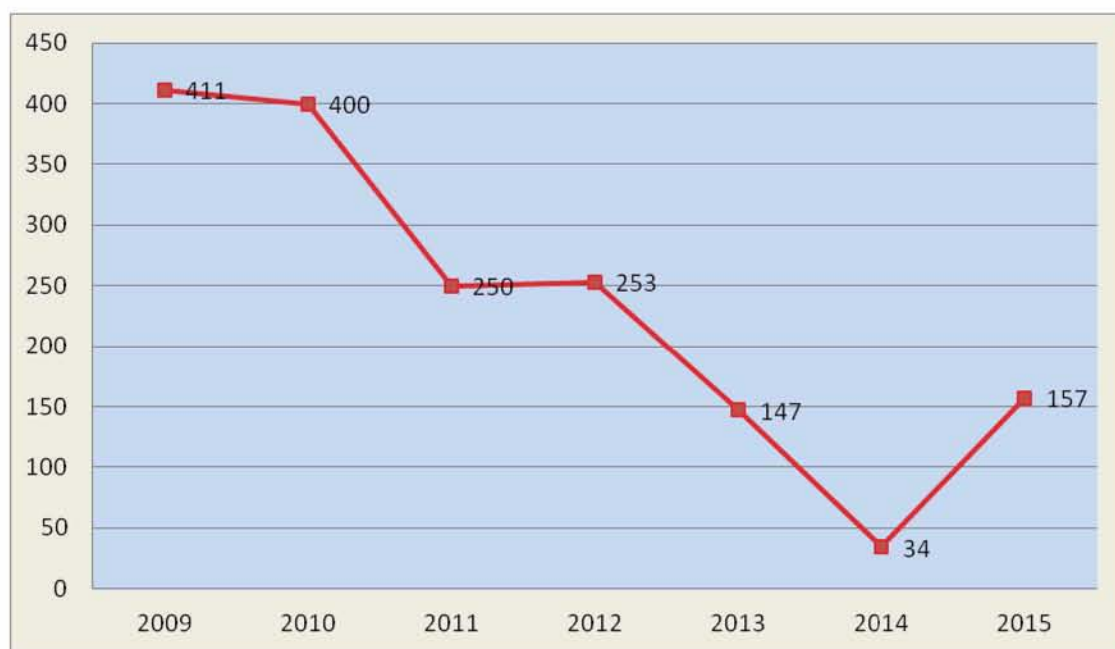
Όσον αφορά τις εισαγωγές της Ελλάδας σε τσιπούρα, αυτές μειώνονται το 2010 σε 400 τόνους από 411 τόνους το 2009 και περαιτέρω το 2011 σε 250 τόνους, όπως

φαίνεται στον Πίνακα 3.17. Το 2012 καταγράφουν μία μικρή αύξηση σε 253 τόνους, το 2013 μειώνονται στους 147 τόνους, ενώ το 2014 εισάγονται μόλις 34 τόνοι. Το 2015 οι εισαγωγές αυξάνονται σε 157 τόνους.

Πίνακας 3.18: Εισαγωγές τσιπούρας (σε τόνους) της Ελλάδας από την αγορά της Ε.Ε.-27.

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Τσιπούρα νωπή ή διατηρημένη με απλή ψύξη	411	400	250	253	147	34	157

Οι εισαγωγές της Ελλάδας σε τσιπούρα παρουσιάζουν αυξομειώσεις για το χρονικό διάστημα 2009-2015 αλλά κυρίως μειώνονται, με τη διαφορά να ανέρχεται σε 254 τόνους ανάμεσα στις εισαγωγές για το 2015 (157 τόνοι) και το 2009 (411 τόνοι).

Σχήμα 3.15: Εισαγωγές τσιπούρας (σε τόνους) της Ελλάδας από την αγορά της Ε.Ε.-27.

Προκειμένου να προσδιορίσουμε την ακριβή πορεία των εξαγωγών της Ελλάδας για την τσιπούρα και να διερευνήσουμε τη θέση της στην αγορά - στόχο σε όρους

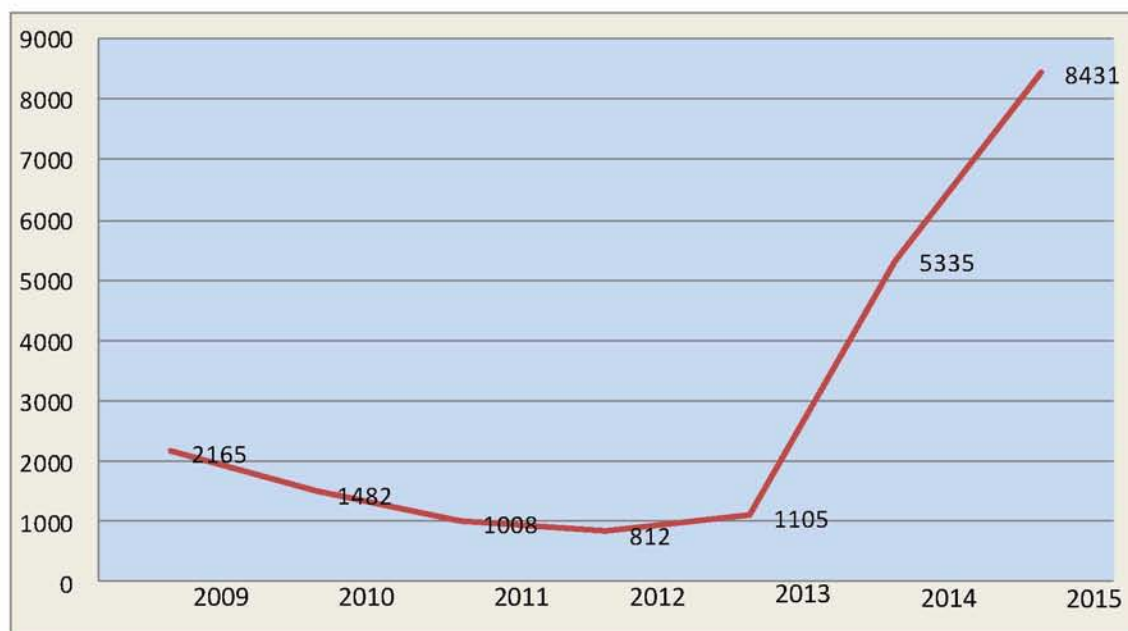
ανταγωνιστικότητα, επιλέξαμε να μελετήσουμε την πορεία των τουρκικών εξαγωγών στο συγκεκριμένο προϊόν.

Η εξέλιξη της αξίας των εξαγωγών της Τουρκίας βαίνει συνεχώς καθοδική για τα έτη 2009-2012, ενώ αυξάνεται τα έτη 2013, 2014 και 2015.

Πίνακας 3.19: Εξαγωγές τσιπούρας της Τουρκίας προς την αγορά της Ε.Ε.-27 (σε χιλ. €).

ΤΟΥΡΚΙΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Τσιπούρα νωπή ή διατηρημένη με απλή ψύξη	2165	1482	1008	812	1105	5335	8431

Η αύξηση της αξίας των εξαγωγών για την τουρκική τσιπούρα το 2015 έφτασαν στο υψηλότερο επίπεδο. Συγκεκριμένα το 2015 η Τουρκία αποκόμισε από τις εξαγωγές τσιπούρας 8.431 χιλ. ευρώ ενώ το 2009 είχαν εισρεύσει στο τουρκικό κράτος 2.165 χιλ. ευρώ από τις αγορές σε τσιπούρα των κρατών της Ε.Ε 27.

Σχήμα 3.16: Εξαγωγές τσιπούρας της Τουρκίας προς την αγορά της Ε.Ε.-27 (σε χιλ. €).

Ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος

RXCA δίνεται από τον τύπο:

$$RXCA_{ij} = \left(X_{ij} / \sum_i X_{ij} \right) / \left(\sum_j X_{ij} / \sum_{ij} X_{ij} \right)$$

Όπου:

X: οι αξίες των εξαγωγών,

i: τα υπό μελέτη χώρες (Ελλάδα, Τουρκία, Ε.Ε. 27)

j : τα υπό μελέτη προϊόντα (Τσιπούρα)

Ο υπολογισμός του δείκτη για την Ελλάδα απέφερε τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.20. Η Ελλάδα διαθέτει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για όλα τα έτη από 2009 έως 2015, καθώς η τιμή του δείκτη είναι μεγαλύτερη της μονάδας, ενώ ο δείκτης είναι ισχυρότερος το 2013 με τιμή 32,14 σε σχέση με τα υπόλοιπα έτη.

Πίνακας 3.20: Δείκτης RXCA στην αγορά της Ε.Ε.-27 για την τσιπούρα .

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
RXCA	18,83	21,78	26,4731	28,56	32,15	11,93	13,76

Για την Τουρκία ο δείκτης λαμβάνει τιμή μεγαλύτερη της μονάδας για όλα τα έτη εκτός από το 2012 όπου η τιμή του ισούται με 0,83, προσδίδοντας στη χώρα ανταγωνιστικό μειονέκτημα στις εξαγωγές τσιπούρας για το έτος αυτό.

Πίνακας 3.21: Δείκτης RXCA στην αγορά της Ε.Ε.-27 για την τσιπούρα.

ΤΟΥΡΚΙΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
RXCA	3,14	2,26	1,39	0,83	1,06	5,49	8,08

Συγκρίνοντας τις τιμές του λαμβάνει ο δείκτης για τις δύο χώρες, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα διαθέτει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι της Τουρκίας στις εξαγωγές τσιπούρας στις χώρες της Ε.Ε. 27 για τα έτη 2009-2014.

4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

4.1 Συζήτηση

Στην παρούσα εργασία, αρχικά επιχειρήθηκε να διερευνηθεί ο τομέας των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων (των επτά κυριότερων υποκατηγοριών) χρησιμοποιώντας τους δείκτες του συγκριτικού πλεονεκτήματος του **Vollrath**, στην ενοποιημένη αγορά της Ε.Ε.-27.

Στόχο ήταν η διερεύνηση της ανταγωνιστικής θέσης της κάθε υποκατηγορίας ξεχωριστά και όχι όλου του κλάδου ως σύνολο, έτσι ώστε να εξαχθούν όσο το δυνατό πιο ασφαλή συμπεράσματα.

Μετά από εμπειριστατωμένη διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας των κυριότερων υποκατηγοριών των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η υποκατηγορία "302" παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι όλων των υπόλοιπων στην αγορά της Ε.Ε.-27. Στην εργασία διερευνήθηκαν δύο συγκεκριμένα προϊόντα της που είναι η τσιπούρα και το λαβράκι. Τα προϊόντα αυτά αποτελούν τα δύο κυριότερα εξαγωγικά υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27. Αρχικά εντοπίστηκαν οι κυριότερες εισαγωγικές χώρες-αγορές των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών εξαγωγών, καθώς και οι κυριότερες ανταγωνιστικές χώρες για τις εξαγωγές των δύο κυριότερων ελληνικών υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων (τσιπούρα - λαβράκι) στην αγορά της Ε.Ε.-27.

Στη συνέχεια επιχειρήθηκε η διερεύνηση της ανταγωνιστικής θέσης και της εξέλιξης του βαθμού ανταγωνιστικότητας, της ελληνικής τσιπούρας και του λαβρακίου στην αγορά της Ε.Ε.-27. Επίσης διερευνήθηκε η ανταγωνιστική θέση της κυριότερης

ανταγωνιστικής χώρας ως προς τις εξαγωγές αυτών των προϊόντων, στην ίδια αγορά - στόχο.

Η μελέτη έγινε χρησιμοποιώντας το δείκτη του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος (RXCA), όχι όμως σε όλη την αγορά της Ε.Ε.-27, αλλά στις κυριότερες εισαγωγικές χώρες - αγορές των κρατών - μελών της Ε.Ε.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι εξαγωγές του λαβρακίου από τις 27 χώρες της Ε.Ε. το χρονικό διάστημα 2009-2015. Παρατηρούμε ότι η Ελλάδα κατέχει ηγετικό ρόλο στην εξαγωγή λαβρακίου για το έτος 2015 και καταγράφοντας πολύ μεγάλη απόκλιση από τη νούμερο δύο χώρα της Ε.Ε. σε εξαγωγές, δηλαδή τη Γαλλία. Ωστόσο τα έτη 2014 και 2015 η χώρα η οποία πήρε το προβάδισμα ήταν η Ισπανία για το 2015. Η Ιταλία έχει μία αξιόλογη πορεία σε εξαγωγές λαβρακίου που την οδήγησε στην τέταρτη θέση το 2015. Επίσης η Γερμανία παρουσίασε αλματώδη αύξηση από το 2013. Η Αυστρία αντιθέτως κατέγραψε αρνητική πορεία στην εξαγωγή λαυρακιού το 2014 και ανέβηκε το 2015.

Οι κυριότερες χώρες - εισαγωγής της Ε.Ε. σε λαβράκι είναι οι: Ιταλία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία και Πορτογαλία, για τα έτη 2009-2015.

Παρατηρούμε ότι η Ιταλία πραγματοποίησε τον μεγαλύτερο όγκο εισαγωγών σε λαβράκι ενώ είχε αυξομειώσεις στα εξεταζόμενα έτη. Ακολούθησαν το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία με παρόμοιες αξίες εισαγωγών.

Η Ιταλία κατείχε το μεγαλύτερο ποσοστό που το οποίο ανέρχεται σε 35,10 % επί των συνολικών εισαγωγών και η Πορτογαλία το μικρότερο σε σχέση με τις εξεταζόμενες χώρες της τάξεως του 7,02% στο σύνολο.

Οι υπόλοιπες χώρες οι οποίες και δεν αποτελούν κύριους εισαγωγείς σε λαβράκι συγκέντρωσαν αθροιστικά ποσοστό ίσο με 45,10% στο σύνολο.

Εφόσον παρατέθηκαν οι εξαγωγές και εισαγωγές των ευρωπαϊκών χωρών για το λαβράκι, θα ακολουθήσει η μελέτη του δεύτερου προϊόντος της υποκατηγορίας «302» το οποίο θα ερευνηθεί ως προς τα ανταγωνιστικά του πλεονεκτήματα, δηλαδή της τσιπούρας.

Η πορεία των εξαγωγών της τσιπούρας από τις χώρες της Ε.Ε. Σε αυτό το είδος της υποκατηγορίας "302" ηγετικό ρόλο κατέχει η Ελλάδα, απειλήθηκε όμως η πρωτοκαθεδρία της από την Ισπανία με εξαγωγές που το 2009 ξεπέρασαν το σύνολο της Ελλάδας. Ωστόσο το προβάδισμα το οποίο κατέκτησε η Ισπανία το 2009 το απώλεσε την επόμενη κιόλας χρονιά, καταγράφοντας μία ελαφρά πτώση στο σύνολο των εξαγωγών της. Οι υπόλοιπες χώρες απέχουν παρασάγγας, με τη Γαλλία, την Ιταλία και τη Μάλτα να ξεχωρίζουν κάποια έτη καταγράφοντας σημαντικά υψηλότερες εξαγωγές έναντι των υπολοίπων χωρών.

Όσον αφορά τις εισαγωγές σε τσιπούρα μελετήθηκαν και πάλι οι πέντε κύριες χώρες εκ των 27 της Ε.Ε., ήτοι οι της Ε.Ε. σε λαβράκι, Ιταλία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία και Πορτογαλία.

Τις μεγαλύτερες σε αξία εισαγωγές πραγματοποίησε η Ισπανία τα έτη 2012 και 2013. Τα προηγούμενα ωστόσο έτη, και συγκεκριμένα το 2009 και 2010, προηγήθηκε σε εισαγωγές η Ιταλία με το σύνολο των εισαγωγών της σε τσιπούρα να ανέρχεται αντίστοιχα όπως και τα έτη 2014 και 2015. Πέρα από την Ισπανία η οποία παρουσιάζει αλματώδη αύξηση στις εισαγωγές της τα τελευταία δύο χρόνια, οι υπόλοιπες χώρες είχαν μικρές σχετικά διακυμάνσεις από έτος σε έτος.

Η πορεία των εξαγωγών της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 ακολούθησε αυξητική πορεία, ιδιαίτερα το έτος 2010 και με μικρή κάμψη τα έτη 2011 και 2013, ενώ το 2014 οι εξαγωγές σε ποσότητα έλαβαν τη χαμηλότερη τιμή της εξεταζόμενης

επταετίας, για να παρουσιάσουν ελαφρά αύξηση το 2015. Σύμφωνα με την πορεία των εξαγωγών σε ποσότητα κινούνται περίπου και οι εξαγωγές σε αξία, χωρίς ωστόσο αυτό να είναι απόλυτο. Συγκεκριμένα οι μεγαλύτερες σε αξία εξαγωγές σε λαβράκι πραγματοποιήθηκαν το 2011 και όχι το 2010.

Όσον αφορά τις εισαγωγές της Ελλάδας σε λαβράκι, αυτές μειώθηκαν σταδιακά από έτος σε έτος με μία ανεπαίσθητη αύξηση το 2012 και μία κατακόρυφη αύξηση το 2015. Το μέγεθος της μείωσης των εισαγωγών σε λαβράκι ήταν μεγάλο. Το 2015 οι εισαγωγές αυξήθηκαν, ωστόσο το 2009 λάβαμε την υψηλότερη τιμή της επταετίας.

Προκειμένου να προσδιορίσουμε την ακριβή πορεία των εξαγωγών της Ελλάδας για το λαβράκι και να διερευνήσουμε τη θέση της στην αγορά - στόχο σε όρους ανταγωνιστικότητας, επιλέξαμε να μελετήσουμε την πορεία των τουρκικών εξαγωγών στο συγκεκριμένο προϊόν, καθώς τα τελευταία χρόνια η Τουρκία αποτελεί έναν υπολογίσιμο ανταγωνιστή ο οποίος συρρικνώνει το μερίδιο αγοράς της Ελλάδας.

Παρατηρούμε ότι από μία υψηλή αξία σε εξαγωγές το 2009, η Τουρκία σημείωσε πτώση στις εξαγωγές τις τα επόμενα δύο έτη, για να επανέλθει σταδιακά και ακόμα και να ξεπεράσει τις εξαγωγές του 2009 κατά το έτος 2013. Στη συνέχεια οι εξαγωγές μειώθηκαν το 2014 και αυξήθηκαν το 2015, παραμένοντας ωστόσο σε χαμηλότερο επίπεδο από την ποσότητα του 2013.

Ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, για την Ελλάδα μας απέδωσε τα εξής αποτελέσματα: ο δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας για όλες τις εξεταζόμενες χρήσεις, συνεπώς η χώρα παρουσιάζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Συγκρίνοντας τον με τον αντίστοιχο δείκτη για την Τουρκία παρατηρούμε ότι αν και ο δείκτης λαμβάνει τιμές μεγαλύτερες της μονάδας, ωστόσο είναι σημαντικά μικρότερος του δείκτη της Ελλάδας σε όλα τα έτη.

Επομένως ως συμπέρασμα για το χρονικό διάστημα που εξετάζουμε 2009-2015 και με αγορά - στόχο την Ε.Ε. 27 διαπιστώνουμε ότι η Ελλάδα διαθέτει ισχυρότερη ανταγωνιστική θέση στις εξαγωγές λαβρακίου έναντι του βασικότερου ανταγωνιστή της που είναι η Τουρκία.

Στην συνέχεια μελετήθηκε η πορεία των εξαγωγών της τσιπούρας, μιας και η τσιπούρα αποτελεί ένα από τα κυριότερα εξαγωγικά υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα της Ελλάδας. Παρατηρούμε ότι η ποσότητα των εξαγωγών της ελληνικής τσιπούρας στην αγορά της Ε.Ε.-27 ακολουθεί κατά κύριο λόγο αυξητική πορεία από το 2009 έως και το 2013, με μια μικρή μείωση το 2013, ενώ μειώνεται αισθητά το έτος 2014 και ακόμα περισσότερο το 2015.

Η γενική πορεία των εξαγωγών της τσιπούρας είναι θετική κατά τα πρώτα πέντε έτη και αρνητική τα δύο τελευταία.

Η αξία των εξαγωγών για την ελληνική τσιπούρα αυξομειώθηκε αντιστοίχως με την ποσότητα τα έτη 2009-2015.

Όσον αφορά τις εισαγωγές της Ελλάδας σε τσιπούρα παρουσίασαν αυξομειώσεις το χρονικό διάστημα 2009-2015 αλλά κυρίως μειώνονται. Προκειμένου να προσδιορίσουμε την ακριβή πορεία των εξαγωγών της Ελλάδας για την τσιπούρα και να διερευνήσουμε τη θέση της στην αγορά - στόχο σε όρους ανταγωνιστικότητας, επιλέξαμε να μελετήσουμε την πορεία των τουρκικών εξαγωγών στο συγκεκριμένο προϊόν.

Η εξέλιξη της αξίας των εξαγωγών της Τουρκίας ήταν συνεχώς καθοδική τα έτη 2009-2012, ενώ αυξήθηκε τα έτη 2013, 2014 και 2015.

Η αύξηση της αξίας των εξαγωγών για την τουρκική τσιπούρα το 2015 έφτασαν στο υψηλότερο επίπεδο. Συγκεκριμένα το 2015 η Τουρκία αποκόμισε από τις εξαγωγές

τσιπούρας 8.431 χιλ. ευρώ ενώ το 2009 είχαν εισρεύσει στο τουρκικό κράτος 2.165 χιλ. ευρώ από τις αγορές σε τσιπούρα των κρατών της Ε.Ε 27.

Ο δείκτης του Αποκαλυπτόμενου Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος για την Ελλάδα απέφερε τα αποτελέσματα. Η Ελλάδα διαθέτει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για όλα τα έτη από 2009 έως 2015, καθώς η τιμή του δείκτη είναι μεγαλύτερη της μονάδας, ενώ ο δείκτης είναι ισχυρότερος το 2013 σε σχέση με τα υπόλοιπα έτη.

Για την Τουρκία ο δείκτης έλαβε τιμή μεγαλύτερη της μονάδας για όλα τα έτη εκτός από το 2012 όπου η τιμή του ήταν 0,83, προσδίδοντας στη χώρα ανταγωνιστικό μειονέκτημα στις εξαγωγές τσιπούρας για το έτος αυτό.

Συγκρίνοντας τις τιμές του λαμβάνει ο δείκτης για τις δύο χώρες, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα διαθέτει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι της Τουρκίας στις εξαγωγές τσιπούρας στις χώρες της Ε.Ε. 27 για τα έτη 2009-2014.

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι η ελληνική τσιπούρα και το λαβράκι χαρακτηρίζονται από ικανοποιητικό βαθμό ανταγωνιστικότητας σε αρκετές από τις υπό μελέτη εισαγωγικές αγορές. Σε αρκετές όμως περιπτώσεις οι τιμές του δείκτη RXCA παρουσιάζουν έντονες μεταβολές, γεγονός που υποδηλώνει ότι η αγορά της τσιπούρας και του λαβρακίου χαρακτηρίζονται από έντονα ανταγωνιστικό και γρήγορα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, δημιουργώντας έτσι ευκαιρίες αλλά και απειλές σε όλους τους εμπλεκόμενους του κλάδου. Απειλές που προέρχονται από την είσοδο νέων παραγωγικών και κατά επέκταση εξαγωγικών χωρών, σε ήδη υπάρχουσες ή αναδυόμενες αγορές, όπως είναι για παράδειγμα η Τουρκία.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την εκτίμηση των δεικτών στην παρούσα εργασία διαπιστώνουμε ότι η αγορά της Ε.Ε.-27 είναι ιδιαίτερα

απαιτητική και συνεχώς ανταγωνιστικά εξελισσόμενη. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον αγοράς το Μάρκετινγκ είναι ένας τομέας που δεν μένει ανεπηρέαστος από τη συνεχή και αδιάκοπη εξέλιξη των γεγονότων στην πολιτική, την οικονομία, την κοινωνία, την τεχνολογία κ.τ.λ., αλλά προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε εποχής (Kotler, 1991: Porter, 1998b).

Το Μάρκετινγκ πρέπει να αποτελεί βασικό και αναπόσπαστο εργαλείο κάθε επιχείρησης που δραστηριοποιείται στην πρωτογενή παραγωγή. Πρέπει να καθοδηγεί κάθε αλιευτική αλλά και κάθε επιχείρηση υδατοκαλλιέργειας στο όχι μόνο τι προϊόν μπορεί να παράγει, αλλά πότε και πως θα το παράγει, πότε και πως θα το προωθήσει σε επιλεγμένες αγορές. Οφείλει να εντοπίζει τόσο τις τωρινές, αλλά πολύ περισσότερο να είναι σε θέση να προβλέπει τις μελλοντικές ανάγκες των καταναλωτών και να τις ικανοποιεί με τον πιο επικερδή για αυτήν τρόπο. Το Μάρκετινγκ αποτελεί τη βάση της οικονομικής ανάπτυξης των χωρών μέσω της εύρεσης και επιλογής των κατάλληλων αγορών-στόχων για τα εξαγωγικά προϊόντα τους, της βελτίωσης των εξαγωγικών επιδόσεων και την εισροή συναλλάγματος (Τσακλάγκανος, 2004).

Η διάθεση των παραγόμενων προϊόντων θα πρέπει να μην περιορίζεται μόνο στις παραδοσιακές αγορές, αλλά να καταβάλλεται συστηματική προσπάθεια για την εύρεση νέων ανερχόμενων αγορών. Πολύτιμη πηγή συναλλάγματος για την ελληνική οικονομία αποτελούν από το σύνολο των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων τα νωπά ψάρια και ειδικότερα η τσιπούρα και το λαβράκι, δύο προϊόντα στα οποία έχει εφαρμοστεί διεθνώς, αλλά και στην Ελλάδα, η εντατική ελεγχόμενη εκτροφή (Polymeros*et al.*, 2005: Polymeros και Katrakylidis, 2008: Λιόλιου, 2009).

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1 Συμπεράσματα

- Η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια παρουσιάζει ιδιαίτερη δυναμική ανάπτυξης, σε σύγκριση με άλλες παραγωγικές δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα και συμπεριλαμβάνετε στους στόχους της Εθνικής πολιτικής για την ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας.
- Συντρέχουν οι προϋποθέσεις για αύξηση της παραγωγής ψαριών θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας και των λοιπών προϊόντων, λαμβάνοντας υπόψη της ευνοϊκές κλιματολογικές και υδρολογικές συνθήκες της χώρας, υποδομών και τεχνογνωσίας.
- Μετά την ραγδαία ανάπτυξη της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας και την μείωση της συλλεκτικής αλιείας ή υδατοκαλλιέργεια αποτελεί κύρια πηγή αλιευτικών προϊόντων για την Ελλάδα.
- Τα Ελληνικά παραγόμενα προϊόντα που διατίθενται στην εγχώρια αγορά και στις διεθνείς αγορές είναι υψηλής διατροφικής αξίας και ποιότητας.
- Η Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη παραγωγός χώρα της Ευρώπης στα είδη τσιπούρα και λαβράκι, στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου.
- Λόγω της οικονομικής κρίσης, αλλά και των ιδιαίτερων προβλημάτων του κλάδου, το διάστημα 2010-2014 σημείωσε πτώση της παραγωγής υδατοκαλλιέργειας με συνέπεια οι Ελληνικές επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, από έλλειψη ρευστότητας και αδυναμία πρόσβασης δανεισμού.

5.2 Προτάσεις

- Η οικονομική ενίσχυση των επιχειρήσεων, για παραγωγικές επενδύσεις, σε επίπεδο επιχειρήσεων όσο και σε επίπεδο χώρας θα πρέπει να γίνει χωρίς ποσοτικούς περιορισμούς για την παραγωγή προϊόντων.

- Η δημιουργία ενός μητρώο μονάδων από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, ώστε να διαμορφωθεί ένα ενιαίο σύστημα συλλογής και επεξεργασίας στατιστικών δεδομένων του κλάδου, που θα είναι αξιόπιστο και θα έχουμε τον καλύτερο προγραμματισμό της υδατοκαλλιέργειας.

- Να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες για την αναγνώριση και λειτουργία Οργάνωσης Ομάδας Παραγωγών στο πλαίσιο του Καν. (ΕΕ) 1379/2013 για την ΚΟΑ.

- Οι επιχειρήσεις με ανάλογο προγραμματισμό, θα πρέπει να αναδιοργανώσουν την παραγωγή τους και τα δίκτυα διάθεσης τους, για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις των διεθνών αγορών και να έχουμε συνέχεια και σταθερότητα της υψηλής ποιότητας των Ελληνικών προϊόντων.

- Οι επιχειρήσεις, για να βιώσιμες και να αποφύγουν την οικονομική κατάρρευση θα πρέπει να διευρύνουν την παραγωγή τους σε νέα εκτρεφόμενα είδη ψαριών που είναι αναγκαία

- Κερδισμένες θα είναι οι αλιευτικές και υδατοκαλλιεργητικές επιχειρήσεις οι οποίες θα αναλύουν με προσοχή τις ανάγκες-επιθυμίες των καταναλωτών, εντοπίζοντας τις ευκαιρίες με απώτερο σκοπό να επιτύχουν ελκυστικές προσφορές για τους καταναλωτές-στόχους τις οποίες δεν μπορούν να κάνουν οι ανταγωνιστές τους.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

Παλαιοκόστας Αθαν. , Παλαιοκόστας Χρ. (2010). Η εξέλιξη της ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας.

Παλαιοκόστας Χρ.(2006). Η Ανάπτυξη και οι Προοπτικές των Θαλασσοκαλλιεργειών στην Τουρκία 2006.(Αλιευτικά Νέα Τεύχος 304 Οκτώβριος 2006).

Τσακλόγκανος, Α. (2004). Βασικές αρχές του Μάρκετινγκ. Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη. Θεσσαλονίκη.

Ξένη βιβλιογραφία

Bognec S. and Ferto I. (2009). Agro-food trade competitiveness of Central European and Balkan countries. *Food Policy*, 34: 417–425.

Bostock J., McAndrew B., Richards R., Jauncey K., Telfer T., Lorenzen K., Little D., Ross L., Handisyden., Gatward I., Corner R., (2010). Aquaculture: Global status and trends. *Philosophical Transactions of the Royal Society B* 365: 2897-2912

FAO Fisheries and Aquaculture Department, (2009). The State of World Fisheries and Aquaculture 2008 .Rome.

FAO (2014). in *The State of World Fisheries and Aquaculture (SOFIA)* 223 Food and Agriculture Organization.

Havrila I. and Gunawardana P.,(2003). , Analysing Comparative Advantage and Competitiveness: An Application to Australia's Textile and Clothing Industries, *Australian Economic Papers, Vol. 42, pp. 103-117*

HinloopenJ. And Marrewijk C., (2001). On the Empirical Distribution of the Balassa Index, *Weltwirts chaftliches Archiv*, 137: 1–35.

Kotler P. and Keller K. (2006). Marketing Management. New Jersey: Pearson Education, Inc. 12th edition.

Lee, J. (1995). Comparative Advantage in Manufacturing as a Determinant of Industrialization: the Korean Case. *World Development*, 23(7):1195-1214.

Pauly D, Zeller D (2016) Catch reconstructions reveal that global marine fisheries catches are higher than reported and declining. *Nature Communications* 7: 10244

Porter, M. (1998). The Competitive Advantage of Nations: with a new introduction. London: Macmillan Press, pp 11-15, 33-39, 602.

Polymeros K. And Katrakilidis K. (2008). The Dynamic Characteristics of Competitiveness in the E.U Fish Market. *The International Journal of Economic Issues* 1(1): 25-42.

Zeller, D., Harper, S., Zylich, K. & Pauly, D. (2015). Synthesis of under-reported small-scale fisheries catch in Pacific-island waters. *Coral Reefs* 34:25–39.

Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>: Παραγωγή προϊόντων από και προς την Ε.Ε.-27.

<http://www.fao.org/>: Εξαγωγές και εισαγωγές προϊόντων συλλεκτικής αλιείας και υδατοκαλλιέργειών (Ελλάδα- Ευρώπη).

<http://www.statistics.gr/>: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.). Βάση στατιστικών δεδομένων απασχόλησης στη θαλάσσια αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες.

<http://www.fishtop.gr/times-trietias>(Μηνιαία διακύμανση τιμών τσιπούρας-λαυρακιού).

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Fishery_statistics_in_detail
[31/05/2016]

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>: Παραγωγή προϊόντων από και προς την Ε.Ε.-27.

<http://www.fao.org/>: Εξαγωγές και εισαγωγές προϊόντων συλλεκτικής αλιείας και υδατοκαλλιέργειών (Ελλάδα- Ευρώπη).

<http://www.statistics.gr/>: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.). Βάση στατιστικών δεδομένων απασχόλησης στη θαλάσσια αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες.

<http://www.eumofa.eu/el/eumofa-publications> : Η παραγωγή της Ε.Ε..2016.

7.ABSTRACT

Through the high nutritional value of products offered to consumers, the Aquaculture considered as the fastest growing sector of the primary production in the country, and ranked in the top positions in value agricultural exports, providing significant support to the national economy.

Due to its geo morphological and environmental conditions, our country presents an important position in the trade of fisheries and aquaculture products, especially exports, to the market of the European Union of 27 Member States (EU-27)and worldwide as well as.

The contribution of the two main export products of Greece in the fisheries and aquaculture products sector, namely sea bream and sea bass, to increase exports and reduce the negative trade balance was the reason for a detailed investigation of their competitiveness.

Therefore, the main purpose of this study was to investigate the prospects of fisheries and aquaculture products in the context of the market E.E- 27 initially and particularly the progress and development of exports for sea bass and sea bream products particularly. Specifically in the first instance an attempt to analyze the competitive position of the main subcategories of Greek fisheries and aquaculture products in the united market of 27 Member-States of the EU.

In order to conduct the study the Comparative Advantage indices of Vollrath were extensively used. In specific, the Relative Export Advantage index (RXA),the imports concerned Advantage index (RMA) and to related trade Advantage Index (RTA). In order to draw conclusions about the prospects of these two products, the major importing countries markets for Greek fisheries and aquaculture exports

were identified, and the main competitor countries for exports of the Greek two main aqua cultural products (sea bream-sea bass) in the market EU-27.

Then attempted to investigate the competitive position and the evolution of the degree of competitiveness of the Greek sea bream and sea bass in the EU-27 market. Results demonstrate that Greek exports hold the highest market shares, although Turkey's exports constitute one of the major threats, in terms of competitive positioning in the European market.

Keywords: Fisheries and aquaculture products, competitiveness, Greece, European Union.

8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 8.1: Παγκόσμια συνολική αλιεία 2014.

ΑΛΙΕΙΑ	ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
93445234	73783725	167228959

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.2: Παγκόσμια συνολική αλιεία και ιχθυοκαλλιέργεια.

ΕΤΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΛΙΕΙΑ	90191524	90199919	89130056	93682833	91310941	92669169	93445234
ΥΔΑΤ/ΡΓΕΙΑ	52914298	55685720	58972772	61808953	66465614	70260700	73783725
ΣΥΝΟΛΟ	143105822	145885639	148102828	155491786	157776555	162929869	167228959

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.3: Συνολικές Εισαγωγές-Εξαγωγές της Ελλάδας σε ΕΕ.

ΠΟΣΟΤΗΤΑ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	1043511	1048845	184966	166818	180613	178619
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	390254	365898	96023	111930	99798	111739

Πηγή: Eurostat .

Πίνακας 8.4: Εισαγωγές-Εξαγωγές της Ελλάδος σε ΕΕ.

ΑΞΙΑ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	446867376	494156161	42098814	37500364	38876195	51081859
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	169391083	169933615	50396980	55581680	55768932	58888895

Πηγή: Eurostat .

Πίνακας 8.8 : Εξαγωγές ζωικών προϊόντων της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 (000 €).

ΠΡΟΪΟΝ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
"01"	2977945	3342412	6049908	2487818	2279690	2456181	3108618
"02"	36151742	40197430	45280796	43725330	45503372	51481585	50723184
"03"	441903429	485194442	560633783	544006270	501443649	518521989	541184510
"04"	252014056	272235116	293735818	310689858	355145002	413043262	484707873
"05"	1795000	2651821	4037529	4275945	4374837	6061147	4506036
ΣΥΝΟΛΟ	734842172	803621221	909737834	905185221	908746550	991564164	1084230221

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Πίνακας 8.9: Εξαγωγές των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στην αγορά της Ε.Ε- 27 σε τόνους.

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	2733	2229	3539	4833	2110	340	488
302	94895	105955	86764	94507	97133	71962	80820
303	3481	2834	2246	1778	2026	1861	2948
304	572	485	581	320	351	524	486
305	797	1192	3074	3518	3555	538	2171
306	2495	2137	2434	1614	2476	1590	847
307	18733	14267	15455	17987	15946	1392	1870
ΣΥΝΟΛΟ	123706	129399	114093	124557	123597	78207	89630

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα αγορά της Ε.Ε.-27 σε τόνους.

Πίνακας 8.10: Εξαγωγές των ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στην αγορά της Ε.Ε- 27 σε (€).

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	15983029	13986523	12377583	9579358	10176244	6177093	8715092
302	352955861	387747685	434262487	409405628	393265103	414322096	423377081
303	11785012	11014883	4231213	3643904	4367235	4479288	5525378
304	7476156	16701575	25998437	35963564	22692697	14710136	15418624
305	2964316	8950113	38349148	45798348	33012598	35891694	37275959
306	10253952	11799359	11395098	7481811	10495088	11859375	16340687
307	26738698	27694978	28770415	28236497	22728728	25209508	25359426
ΣΥΝΟΛΟ	428157024	477895116	555384381	540109110	496737693	512649190	532012247

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα αγορά της Ε.Ε.-27 (€).

Πίνακας 8.11 : Εισαγωγές της Ελλάδας των κυριότερων υποκατηγοριών των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων από την αγορά της Ε.Ε.-27 σε τόνους.

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	1112	828	1261	1051	523	156	190
302	16995	16048	11816	10845	7457	8133	7989
303	16104	16310	16617	14237	14990	10899	11589
304	904	899	727	1560	1507	4372	3771
305	6760	6867	5794	6490	6122	8404	6790
306	7932	7827	7067	6625	6644	3197	3013
307	39728	30021	30202	24511	27412	6544	7598
ΣΥΝΟΛΟ	91544	80810	75495	67331	66668	43719	42955

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα αγορά της Ε.Ε.-27 σε τόνους.

Πίνακας 8.12 : Εισαγωγές της Ελλάδας των κυριότερων υποκατηγοριών των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων από την αγορά της Ε.Ε.-27 σε (€).

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	4990155	5075758	6344966	5710812	4196762	2966348	2823789
302	47302147	39731271	41510905	29083151	26854807	40822107	38066161
303	30822014	29092949	55602064	49000797	48409391	43241869	46065414
304	17002547	17210442	17342225	16306339	15550935	17170098	14848441
305	38224030	42075042	36062419	36639399	34660454	36559658	29200993
306	27039029	25917200	24321609	19848047	20598110	25859041	24866589
307	27986495	27403148	31590575	23312870	21105540	24568660	25816209
ΣΥΝΟΛΟ	193366417	186505810	212774763	179901415	171375999	191187781	181687596

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα αγορά της Ε.Ε.-27 (€).

Πίνακας 8.13: Εισαγωγές των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων της Ε.Ε.-27 στην αγορά της Ε.Ε.-27 σε (τόνους).

ΠΡΟΪΟΝ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
"301"	466281	386514	447782	425125	406875	428389	407620
"302"	10592083	11120654	11281154	11986012	12238202	12805412	13391150
"303"	7887999	8533098	7473034	7747744	7213443	7650702	7336348
"304"	7782108	5769339	5909631	5882284	6194681	6342915	6219677
"305"	2171768	2408205	2446407	2759369	2742150	2757540	2808889
"306"	2439815	2581901	2551970	2584736	2389196	2438082	2358403
"307"	3979146	4202706	4163680	3992285	4016578	3960748	4188155
ΣΥΝΟΛΟ	35319200	35002417	34273658	35377555	35201125	36383788	36710242

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα της Ε.Ε.-27 σε (τόνους).

Πίνακας 8.14: Εισαγωγές της ΕΕ-27 σε αλιευτικά και υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα από την αγορά της Ε.Ε.-27 (€).

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	180280616	188524960	207291116	219283360	216103024	201857272	200858223
302	3215480368	3885358158	4023996017	3976189949	4603457936	4904692161	5213311077
303	1127199674	1204200213	1287083625	1325602988	1220364569	1253497049	1330472520
304	2277286024	2447493645	2697860687	2725589206	2895243786	3121344580	3273751188
305	1316979780	1562089613	1705506724	1725316941	1850309539	1991587515	2107090469
306	1358089611	1525019736	1602574932	1732235114	1707418300	1875374137	1923410759
307	1050788783	1227595709	1414355163	1298684365	1263460346	1318737770	1459224323
ΣΥΝΟΛΟ	10526104856	12040282034	12938668264	13002901923	13756357500	14667090484	15508118559

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα αγορά της Ε.Ε.-27 (€).

Πίνακας 8.15: Εξαγωγές των αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων της Ε.Ε.-27 στην αγορά της Ε.Ε.-27 (€).

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
301	229656669	266994410	318056157	264018408	267762890	246737010	274905874
302	3429339625	4077331307	4110493650	4187006769	4921627046	5424687314	5915111505
303	968048563	1059980764	1255997000	1202236679	1174269149	1227912146	1428332166
304	2446740256	2739763620	2960020306	2927773030	3118934602	3230913390	3473263350
305	1237325866	1479422282	1710798784	1731512935	1819533651	1925762297	2162448487
306	1463038553	1648335390	1740047584	1802076510	1824147178	1985273413	2037674621
307	1042477712	1289199506	1479884286	1324665984	1269622005	1431398391	1660593764
ΣΥΝΟΛΟ	10816627244	12561027279	13575297767	13439290315	14395896521	15472683961	16952329767

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα αγορά της Ε.Ε.-27 (€).

Πίνακας 8.16: Εξαγωγές της ΕΕ-27 σε αλιευτικά και υδατοκαλλιεργητικά προϊόντα από την αγορά της Ε.Ε.-27 (τόνους).

ΠΡΟΪΟΝ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
"301"	510987	544791	620308	537628	538270	527075	575051
"302"	12946848	13119448	12788003	13528962	14111809	15050737	15887060
"303"	6597416	6915764	6657958	7009997	7503735	8020141	8604497
"304"	6007778	6156873	6205584	6098664	6384988	6338842	6627314
"305"	1869192	2050088	2184846	2335191	2427872	2402435	2667276
"306"	2649480	2781023	2838327	2603077	2493587	2507116	2428234
"307"	4138733	4314129	4231788	4004665	3969495	4159821	4781874
ΣΥΝΟΛΟ	34720434	35882116	35526814	36118184	37429756	39006167	41571306

Πηγή : Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα της Ε.Ε.-27 (τόνους).

Πίνακας 8.17: Εισαγωγές και εξαγωγές όλων των ψαριών της Ε.Ε.-27 προς την Ε.Ε.-27 .

ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΕ ΧΙΛ.ΕΥΡΩ	10993250312	12499966626	13448079577	13453947567	14312221430	15354071894	16336727066
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΕ Χ.ΤΟΝΟΥΣ	35859481	35543094	34780946	36024935	36262510	37650279	38049332
ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΣΕ ΧΙΛ.ΕΥΡΩ	11258123946	12990862814	14064596946	13918023806	14924111822	16123043705	17539929355
ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ	35020351	36078253	35667175	36342255	37836635	39391236	42055715

Πηγή : Eurostat .

Πίνακας 8.18: Εξαγωγές (χιλ. €) των 27 στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι.

ΧΩΡΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΥΣΤΡΙΑ	1645	1744	6673	3389	396	320	1224
ΒΕΛΓΙΟ	1159	1263	1698	1395	1841	3863	2594
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	217	283	858	1768	1928	711	34
ΤΣΕΧΙΑ	18	31	42	1	1		
ΔΑΝΙΑ	54	40	72	502	735	2770	157
ΕΣΘΟΝΙΑ			559	0 0			
ΦΙΛΑΝΔΙΑ		0 0			15		363
ΓΑΛΛΙΑ	37217	33468	32989	28022	28374	37138	37914
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	862	793	1959	4667	6308	1285	3716
ΕΛΛΑΔΑ	179677	209375	266526	254076	206447	94855	146247
ΟΥΓΓΑΡΙΑ		3		22	15		4
ΙΡΛΑΝΔΙΑ				3	5	1180	2530
ΙΤΑΛΙΑ	12785	8409	8180	8985	14473	11503	13079
ΛΕΤΟΝΙΑ		41	36	112	114	7210	8507

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ		0 0		19	54		206
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	241	296	404	359	386		
ΜΑΛΤΑ	993	703	700	662	432		
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	17016	16963	11620	18126	23008	17759	17321
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	4	4			1		
ΠΟΛΩΝΙΑ	0 0		17	4	0 0		
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1040	1820	3698	1758	3453	25195	14407
ΡΟΥΜΑΝΙΑ		1	11	3	0 0		
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	455	139	285	368	681	898	874
ΙΣΠΑΝΙΑ	18746	24265	34446	40459	51719	462632	244730
ΣΟΥΗΔΙΑ	24	17	6	12	10	898	874
ΕΛΒΕΤΙΑ							
ΕΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1493	2211	3549	4174	4069	752	1236
ΣΥΝΟΛΑ	273646	301869	374328	368886	344465	668969	496017

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.19: Εξαγωγές (χιλ. €) των 27 στην αγορά της Ε.Ε.-27 για την τσιπούρα.

ΧΩΡΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΥΣΤΡΙΑ	208	860	1280	8	6	39	226
ΒΕΛΓΙΟ	56	32	4	57	304	165	4209
ΚΥΠΡΟΣ	3	4		60	18		
ΤΣΕΧΙΑ	0 0	0 0	0 0	18	37	26	69
ΔΑΝΙΑ	3407	3040	2115	482	206	52	65
ΦΙΛΑΝΔΙΑ					0 0		
ΓΑΛΛΙΑ	5933	5463	5008	6663	5828	4763	4716
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	77	65	412	83	78	3668	5543
ΕΛΛΑΔΑ	24634	28149	36593	48820	43457	192743	186008
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	1085	970	449	737	244		
ΙΤΑΛΙΑ	2006	1718	1928	5545	4348	12266	17374
ΛΕΤΟΝΙΑ	0 0	9	...	4	1	3	25
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	-	0 0	-	-	-		175
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	35	33	46	50	48	165	197
ΜΑΛΤΑ	4145	3514	6189	2882	4792	6732	8692

ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1644	2333	163	1548	537	2019	4554
ΠΟΛΩΝΙΑ	...	...	37	...	45	327	
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	638	1039	1092	1151	808	1710	1230
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	...	...	...	0 0	21	37	
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	46	0 0	10	37	12	67	61
ΙΣΠΑΝΙΑ	28398	27108	20534	25817	26075	28758	34607
ΣΟΥΙΔΙΑ	...	0 0	1	0 0	-	2	2
ΕΛΒΕΤΙΑ	...	...	...	-	-		
ΕΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	425	654	945	2572	1842	461	476
ΣΥΝΟΛΑ	72740	74991	76806	96534	88707	254003	268229

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.20: Εισαγωγές των κυριότερων χωρών της Ε.Ε.-27, για την τσιπούρα (000 €).

ΧΩΡΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΓΑΛΛΙΑ	7328	7745	12893	12412	8656	3908	4560
ΙΤΑΛΙΑ	20549	19777	19615	30274	25536	101529	104290
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	6865	13720	17252	17995	5223	41612	45441
ΙΣΠΑΝΙΑ	15395	12454	21824	54849	64177	13772	11295
ΕΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1600	813	1013	2210	1802	9110	9446
ΣΥΝΟΛΑ	51737	54509	72597	117740	105394	169931	175032

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.21: Εισαγωγές των κυριότερων χωρών της Ε.Ε.-27, για το λαβράκι (000 €).

ΧΩΡΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΓΑΛΛΙΑ	32709	36674	44365	45005	45116	30418	24311
ΙΤΑΛΙΑ	120221	135830	172747	154806	148882	224470	249991
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	23749	24715	27081	28049	29773	31845	35706
ΙΣΠΑΝΙΑ	43248	44960	45711	35082	53089	32495	20990
ΗΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	35959	45307	54600	53579	53190	7428	585
ΣΥΝΟΛΑ	255886	287486	344504	316521	330050	326656	331583

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.22: Εξαγωγές της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι (000 €).

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Λαβράκι νωπό ή διατηρημένο σε απλή ψύξη	179677	209375	266526	254076	206447	149770	156335

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.23: Εξαγωγές (τόνοι) της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι.

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Λαβράκι νωπό ή διατηρημένο σε απλή ψύξη	28953	35922	32174	34152	31506	28026	28872

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.24: Εισαγωγές (τόνοι) της Ελλάδας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι.

ΕΛΛΑΔΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Λαβράκι νωπό ή διατηρημένο σε απλή ψύξη	3122	1843	704	768	90	107	1594

Πηγή: FAO.

Πίνακας 8.25: Εξαγωγές της Τουρκίας στην αγορά της Ε.Ε.-27 για το λαβράκι (000 €).

ΤΟΥΡΚΙΑ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Λαβράκι νωπό ή διατηρημένο σε απλή ψύξη	62458	50389	56258	54129	91402	64951	77145
Πηγή: FAO.							